

Gabriela Coufalová

Milý Karel:

Dear Karel: (I.)

Dopisy Bohuslava Martinů Karlu Šebánkovi
z let 1929 až 1949

Bohuslav Martinů's letters to Karel Šebánek
from 1929 to 1949

Gabriela Coufalová

Milý Karel:

Dear Karel: (I.)

Dopisy Bohuslava Martinů Karlu Šebánkovi
z let 1929 až 1949

Bohuslav Martinů's letters to Karel Šebánek
from 1929 to 1949

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PALACKÝ UNIVERSITY OLMOUC

OLMOUC 2025

K vydání doporučili:
Reviewed and recommended by:
doc. Mgr. et MgA. Monika Holá, Ph.D.
Mgr. Jaromír Synek, Ph.D.

Vydáno za finanční podpory Grantové agentury České republiky v rámci projektu Kritická edice korespondence Bohuslava Martinů. Druhá část. Rodině, Franku Rybkovi a Karlu Šebánkovi, 22-24782S.

Published with the kind support of the Czech Science Foundation as a part of the project The Bohuslav Martinů's Correspondence. Critical Edition: Part Two. To Family, Frank Rybka and Karel Šebánek, No. 22-24782S.

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

Unauthorized use of the work is a breach of copyright and may be subject to civil, administrative or criminal liability.

© Gabriela Coufalová, 2025
Translation © Adam Prentis & Jiří Malaník & Cécile Paděra, 2025
© Univerzita Palackého v Olomouci, 2025
© Palacký University Olomouc, 2025

1. vydání
First Edition

DOI: <https://doi.org/10.5507/pdf.24.24465418>
ISBN 978-80-244-6541-8 (print)
ISBN 978-80-244-6542-5 (online: iPDF)

ÚVODEM

INTRODUCTION

Snad až vizionářsky se z dnešního pohledu jeví výrok Stanislava Nováka, nejbližšího přítele Martinů, který již v roce 1939 stručně a výstižně shrnul význam Karla Šebánka v životě Bohuslava Martinů následovně: „[Martinů] našel již také svého Köchla v osobě p. Šebánka.“¹ Stanislav Novák v roce 1939 nemohl tušit ani zlomek budoucích událostí, přesto roli Karla Šebánka (1903–1980), nakladatelského pracovníka a Martinů přítele, charakterizoval přesně. Karel Šebánek se snažil o propagaci Martinů děl již před druhou světovou válkou, jeho význam však tkví zejména v neutuchající snaze o vydávání Martinů skladeb v poválečném období a také v nelehkých 50. letech 20. století. Druhou rovinou Šebánkova významu je jeho trvalá pomoc skladatelově rodině v Poličce během válečných let, po úmrtí skladatelovy matky Karoliny Martinů (1855–1944), ale i v těžkých letech po komunistickém převratu, kdy oba skladatelovi sourozenci bojují s vleklými chorobami a chronickým nedostatkem peněz na živobytí a zároveň nepřestávají – bohužel marně – doufat, že se s Bohuslavem ještě shledají.

Rozsáhlý soubor korespondence Martinů – Šebánek čítá 166 položek, které jsou deponovány v Centru

¹ Citát pochází z přednášky, kterou proslovil 18. dubna 1939 Stanislav Novák na koncertě Martinů skladeb. Text přednášky byl vydán o osm let později v *Malé knihovně Tempa* (O Bohuslavu Martinů. In: *Malá knihovna Tempa*, sv. 2. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1947, s. 18).

It seems in hindsight an almost visionary statement that Bohuslav Martinů's closest friend Stanislav Novák made in 1939, when he succinctly summarised the importance of Karel Šebánek in Martinů's life: "[Martinů] *has found his Köchel in the person of Mr Šebánek.*"¹ In 1939 Stanislav Novák could not have anticipated actual future developments in the slightest, and yet he accurately characterised the role of Karel Šebánek (1903–1980), publishing employee and friend of Martinů, who endeavoured to promote the composer's works already before World War II but whose greatest accomplishment came with his enduring efforts to publish Martinů's compositions in the postwar years and the troubled 1950s. The second aspect of Šebánek's importance to Martinů was the constant aid he provided to the composer's family in Polička, both throughout the war, after the death of the composer's mother Karolina Martinů (1855–1944), and in the bleak years after the 1948 Communist coup, when both of Martinů's siblings were burdened with protracted illnesses and a chronic lack of income for basic sustenance, while still hoping – albeit in vain – that they would see Bohuslav again.

The extensive set of 166 items of correspondence between Martinů and Šebánek is deposited at the Bohuslav

¹ Quote from a lecture that Stanislav Novák gave at a concert of Martinů's works on 18 April 1939. The text of the lecture was published eight years later in *Malá knihovna Těmpe* (O Bohuslavu Martinů [On Bohuslav Martinů]). In: *Malá knihovna Těmpe*, Vol. 2, Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1947, p. 18).

Bohuslava Martinů v Poličce. Ty byly doplněny čtyřmi nově objevenými pohlednicemi a dvěma korespondenčními lístky ze soukromého archivu Jiřího Šebánka, jehož otec Bořivoj (1936–1996) byl synovcem Karla Šebánka. V této publikaci se budeme věnovat korespondenci z let 1929–1949, která zahrnuje dopisy CBM, PBM Kkš 894 až 972, časově sem zasahuje také pět ze šesti zmíněných položek z archivu Jiřího Šebánka. Druhý díl společné korespondence pak bude obsahovat zbývajících období, tedy od roku 1950 až do smrti skladatele v létě 1959.

S prvním společným dopisem z fondu korespondence Martinů – Šebánek se ocitáme v Paříži v roce 1929, kde se již sedmým rokem Martinů snaží etablovat jako skladatel. V následujících dopisech ze 30. let společně s Karlem Šebánkem řeší takřka výhradně pracovní záležitosti, velkým tématem je Martinů zájem o získání místa profesora skladby na mistrovské škole Pražské konzervatoře, pražská premiéra opery *Hry o Marii*, H 236, stejně jako snaha o získání smlouvy s nakladatelstvím Melantrich či problematická účast Martinů ve skladatelské soutěži Jubilejní nadace Bedřicha Smetany. Šebánek, který od roku 1929 do roku 1940 působí v Hudební matici Umělecké besedy jako knihkupecký účetní, se snaží být skladateli nápomocen svými kontakty a vyřizováním různých záležitostí, od vyjednávání a přímlov až po zaslání partitur skladateli do Francie. Ze soukromého života v tomto období Martinů nesděluje mnoho podrobností.

S nástupem války se komplikuje Martinů situace jak v pracovním, tak osobním životě. Skladatel je nucen i s manželkou uprchnout do USA, kde prožijí zbytek války, následuje poválečná euforie a přípravy na návrat do vlasti, které se ale neustále protahují. V roce 1946 Martinů utrpí vážný úraz, který jeho

Martinů Centre in Polička. This has been complemented with four newly discovered postcards and two postal cards from the private archives of Jiří Šebánek, whose father Bořivoj (1936–1996) was Karel Šebánek's nephew. This book covers the correspondence from 1929–1949, comprising the letters CBM, PBM Kkš 894–972 and five of the six aforementioned items from Jiří Šebánek's archives. A future second volume will contain the remaining correspondence from 1950 until the composer's death in summer 1959.

The first letter from the Martinů–Šebánek correspondence takes us to Paris in 1929, where Martinů had been trying to break through as a major composer for almost seven years. The subsequent letters to Šebánek from the 1930s focus almost exclusively on business matters; some of the main topics of this period include Martinů's interest in obtaining the post of professor of composition at the Master School of the Prague Conservatoire, the Prague premiere of his opera *The Plays of Mary*, H 236, his efforts to conclude a publishing contract with Melantrich, or Martinů's fraught participation in the composer competition of the Bedřich Smetana Jubilee Foundation. Šebánek, who was employed as a bookseller's accountant at Hudební matice Umělecké besedy from 1929 to 1940, tried to help the composer with his contacts and by dealing with various matters, ranging from negotiations and intercessions to the sending of scores to France. Martinů did not share many personal details in this period.

The outbreak of World War II complicated Martinů's life and work considerably. The composer was forced to flee to the US with his wife; the couple spent the rest of the war there. Though preparing to return home in the postwar euphoria, their plans were continuously delayed. In 1946 Martinů suffered a serious injury that barred him from travelling to Europe. The Communist

odjezd do Evropy znemožní. Následný komunistický puč v Československu a změna režimu, jehož reakce se Martinů obává, návrat do vlasti znovu oddálí. Karel Šebánek, který je od roku 1946 ředitelem hudebního vydavatelství Melantrich a poté se dostává do čela Národního hudebního nakladatelství Orbis, ze své pozice díla B. Martinů neúnavně propaguje a vydává, avšak na další záležitosti má minimální vliv. Není proto schopen vyřídit obrovské pohledávky Melantrichu a Ochranného svazu autorského vůči Martinů, i když jej o to skladatel v každém dopise žádá. Nakonec se Martinů rozhodne podepsat tříletou smlouvu s nakladatelstvím Boosey & Hawkes, další kroky, které hodlá proti nekonečným slibům a nesplněným závazkům československých institucí učinit, již budou předmětem následujícího svazku této edice.

První svazek korespondence Bohuslava Martinů s Karlem Šebánkem vychází v česko-anglické edici, která má zpřístupnit fondy korespondence také zahraničním badatelům. Publikace obsahuje bohatý poznámkový aparát, který čtenáři osvětluje jak celkový historický kontext, tak podrobnosti k životním událostem skladatele a jeho rodiny a zejména pracovní záležitosti – ať už se jedná o organizační věci (přesun partitur a provozovacího materiálu, záležitosti koncertního provozu některých kompozic), či vydávání skladeb (korektury, překlady, tisk, distribuci), jejich provozování a nahrávání. Použitý diplomatický přepis je pak nejautentičtější formou přiblížení specifík skladatelova písemného projevu, a proto je respektován se všemi odchylkami od současných pravopisných norem.

Korespondence Bohuslava Martinů s Karlem Šebánkem, která je zpracovávána v této publikaci, je rozprostřena do rozmezí let 1929 až 1949. Dochovaná pohlednice z prosince 1929 je jediným dokumentem

coup in Czechoslovakia just two years later gave Martinů cause to hesitate once again, fearing what might happen if he returned to his homeland. Karel Šebánek, who had been appointed director of Melantrich in 1946 and was then put in charge of the National Music Publisher Orbis, used his position to tirelessly promote and publish Martinů's works, though he had minimal say in other matters. Thus he was unable to arrange any payments of the vast sums the composer had locked up in receivables from Melantrich and OSA, despite Martinů asking him about it in every letter. Martinů finally decided to sign a three-year contract with Boosey & Hawkes; his subsequent steps, with which he intended to strike out against the broken promises and unfulfilled obligations of Czechoslovak institutions, will be detailed in the second volume of this series.

This first volume of Bohuslav Martinů's correspondence with Karel Šebánek is published in a bilingual Czech-English edition to make the contents of the letters available to foreign researchers. Detailed annotations present the broader historical context, as well as the specifics of events in the life of the composer and his family and especially the circumstances of his work – be it organisational matters (the sending of scores and performance materials, production issues with concerts of certain works), the publishing of his compositions (proofreading, translating, printing, distribution), or their performance and recording. The choice of diplomatic transcriptions presents the composer's written communication in its most authentic form, respecting all of its incongruities compared to present orthographic standards.

The first set of Bohuslav Martinů's correspondence with Karel Šebánek found in this volume covers the years 1929 to 1949. An extant postcard from December 1929 is the only document from the 1920s; it is followed by

z 20. let 20. století a po ní následují pouze jednotlivé dopisy z let 1931, 1933 a 1934. V těchto ojedinělých zprávách Martinů řeší s Karlem Šebánkem výhradně pracovní věci, mj. zaslání skladby *Film en miniature*, H 148, kterou vydala Hudební matice Umělecké besedy v roce 1929, skladateli do Paříže (pohlednice z 18. prosince 1929, soukromý archiv Jiřího Šebánka, nesign.), dále odeslání klavírních výtahů některých oper Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka (CBM, PBM Kkš 894) či zprostředkování subskripce třisvazkového vydání *Slovenských ľudových piesní* Bély Bartóka (CBM, PBM Kkš 895). Martinů se na přelomu let 1934 a 1935 snaží o propagaci své opery *Hry o Marii*, H 236, která byla premiérována 23. února 1935 v Národním divadle v Brně, a žádá proto Karla Šebánka, aby zařídil zveřejnění článku o opeře v časopise *Tempo: Listy Hudební matice*. Ve stejném periodiku má Šebánek nechat otisknout také soupis provedení některých Martinů skladeb, a to jak ve Francii, Itálii, Holandsku, tak také v USA (CBM, PBM Kkš 896).

Z roku 1935 jsou dochovány čtyři dopisy a jeden korespondenční lístek, jejichž pokračujícím tématem jsou články ke *Hrám o Marii*, H 236, mj. do časopisu *Pestrý týden*, ale také zpřesňování informací k Martinů kompozicím, jedná se např. o *Concertino pro klavírní trio a smyčcový orchestr*, H 232, *Koncert pro klavírní trio s orchestrem*, H 231, z roku 1933 a také o skladbu *Kouzelné noci*, H 119, z roku 1918. Druhá polovina roku 1935 je jednak ve znamení vyhlášení ceny Jubilejní nadace Bedřicha Smetany, o níž se Martinů úspěšně uchází právě s operou *Hry o Marii*, H 236, ale hlavním tématem se na dlouhou dobu stává konkurz na místo profesora skladby na mistrovské škole Pražské konzervatoře, které se uvolnilo po zesnulém Josefu Sukovi. Martinů by rád toto prestižní

solitary letters from the years 1931, 1933, and 1934. These singular messages from Martinů to Šebánek focus solely on matters of business – such as the sending of the sheet music of *Film en Miniature*, H 148, which was published by Hudební matice Umělecké besedy in 1929, to the composer in Paris (postcard from 18 December 1929, private archives of Jiří Šebánek, no call No.), the consignment of the vocal scores of select operas by Bedřich Smetana and Antonín Dvořák (CBM, PBM Kkš 894), or the arrangement of a subscription for the three-volume edition of Béla Bartók's *Slovak Folk Songs* (CBM, PBM Kkš 895). At the turn of 1934 and 1935, Martinů strove to promote his opera *The Plays of Mary*, H 236, which was premiered at the National Theatre in Brno on 23 February 1935, and so he asked Šebánek to secure the publication of an article about the opera in *Tempo: Listy Hudební matice*. Šebánek was also to have a list of performances of some of Martinů's compositions – in France, Italy, the Netherlands, and the US – published in the same magazine (CBM, PBM Kkš 896).

The year 1935 is represented by four extant letters and one postal card, which continue to discuss articles about *The Plays of Mary*, H 236, for magazines such as *Pestrý týden* and provide some details regarding Martinů's compositions, including *Concertino for Piano Trio and String Orchestra*, H 232, *Concerto for Piano Trio and String Orchestra*, H 231, from 1933 or *Magic Nights*, H 119, from 1918. The second half of 1935 was marked by the announcement of the Bedřich Smetana Jubilee Foundation prize, which Martinů won with *The Plays of Mary*, H 236, though the main topic of the correspondence for years to come was the possibility of obtaining a professorship at the Master School of the Prague Conservatoire after the deceased Josef Suk. Martinů would liked to have been awarded the prestigious post, as is also clear from all three of his letters to Šebánek

místo získal, o čemž svědčí také všechny tři dopisy Šebánkovi z roku 1936, v nichž skladatel popisuje, jak velké úsilí věnuje tomu, aby si zajistil podporu významných osobností politiky i kulturního života, rozepisuje žádosti o intervence ve svůj prospěch také svým přátelům, interpretům a profesorům Pražské konzervatoře – zmiňme zde alespoň Rudolfa Fírkušného, Otakara Šourka, Josefa Schieszla, Václava Talicha či Václava Štěpána. Nekonečné spekulace o tom, koho by bylo vhodné oslovit, kdo bude hlasovat v jeho prospěch, či intervence by mu naopak nemusela prospět, jsou nakonec ukončeny až na podzim 1936, kdy byl na toto místo jmenován skladatel Jaroslav Křička.

Z roku 1937 se zachovalo celkem pět dopisů a jedna pohlednice, v nichž ještě doznívá neúspěšný konkurz, na který byla jen slabou „náplastí“ možnost převzít místo uvolněné na konzervatoři po Jaroslavu Křičkovi. Tuto variantu výuky na škole, která byla na rozdíl od mistrovské školy pouze školou střední, Martinů zamítavě komentuje v dopise Miloši Šafránkovi již 16. července 1936: „[...] *mám lepší věci na práci než učit harmonii a strávit všechn čas na škole.*“ (CBM, PBM Kmš 731; Zouhar–Coufalová, 2019a, s. 87). V dopisech z počátku roku 1937, adresovaných nejen Karlu Šebánkovi, se dále objevují zprávy o možnosti dlouhodobější spolupráce skladatele s nakladatelstvím Melantrich, která by Martinů finančně vypomohla. Již 12. prosince 1936 nabádá Miloš Šafránek ředitele Melantrichu Jaroslava Šaldu, aby nabídl Martinů řádnou smlouvu: „*Mohu ti říci tolik, že ten, kdo si dnes prozíravě zajistí Martinovo dílo, bude na tom za několik let tak dobře, jako němečtí nakladatelé Simrock, Breitkopf a Hartel, jim jsme do dneška poplatni za Dvořáka, Suka, Nováka pod. Melantrich mohl by zde znovu ukázat svoji velkorysost a předvídavost.*“ (vlastník

from 1936, in which the composer describes how much effort he put into securing the support of leading political and cultural figures, sending requests to various friends, musicians, and professors of the conservatoire to intervene on his behalf – including Rudolf Firkušný, Otakar Šourek, Josef Schieszl, Václav Talich, or Václav Štěpán. The endless speculations about who should be approached, who would vote in his favour, or whose help might be counterproductive were finally brought to an end in autumn 1936, when the post was given to the composer Jaroslav Křička.

The five letters and one postcard from 1937 carry echoes of this bitter disappointment, which was hardly assuaged by the offer of a “consolation prize” in the form of Křička’s old job at the conservatoire. Martinů dismissed the post of a secondary-school teacher, which he saw as incomparable to the university-level professorship he had wanted; on 16 July 1936 he wrote to Miloš Šafránek: “[...] *I have better things to do than teach harmony and spend all my time at school.*” (CBM, PBM Kmš 731; Zouhar – Coufalová, 2019b, p. 93). Martinů’s letters from early 1937 addressed to Karel Šebánek and his other connections continue to discuss the possibility of a long-term collaboration with Melantrich, which would help the composer financially. On 12 December 1936 Miloš Šafránek encouraged the director of Melantrich Jaroslav Šalda to offer Martinů a regular contract: “*What I can say is that he who providently secures Martinů’s works today will in a few years’ time be as well off as the German publishers Simrock, Breitkopf and Hartel, whom we are still beholden to for Dvořák, Suk, Novák etc. Melantrich could once more show its generosity and foresight here.*” (property of Archives of the Office of the President of the Republic, copy at IBM, MEL 1936-12-12). Although only an unsigned draft of the contract between Martinů and Melantrich has been

Archiv Kanceláře prezidenta republiky, kopie dostupná v IBM, MEL 1936-12-12). Ačkoliv dnes existuje pouze nesignovaný návrh smlouvy Martinů s Melantrichem, a to z 9. dubna 1937 (NBM, kopie dostupná v IBM, MEL 1937-04-09), z následující korespondence s nakladatelstvím vyplývá, že smlouva vstoupila v platnost a Martinů již za měsíc duben 1937 potvrzuje vyplacení měsíční zálohy, která je v návrhu smlouvy zmíněna (CBM, PBM Km 1063), a podobně je tomu také v následujících měsících (mj. CBM, PBM Km 1064 a 1068). Z dalších událostí, o nichž Martinů referuje Karlu Šebánkovi, zcela jistě stojí za zmínku úspěšné vystoupení české zpěvačky Jarmily Vavrdové-Tomašové, která uvedla na jaře 1937 v rámci 7. abonementního koncertu pařížského sdružení Triton *Ukolébavky* Václava Kaprála (CBM, PBM Kkš 905 a 906). V dopise z 20. května 1937 pak Martinů zmiňuje Šebánkem zaslaný soupis skladeb, který opravuje a doplňuje o nové kompozice (CBM, PBM Kkš 906).

V červnu 1937 Martinů otevře poprvé v této korespondenci záležitost *Koncertu pro klavír a orchestr* č. 2, H 237, který byl dedikován Germaine Leroux, francouzské klavíristce a manželce Miloše Šafránka. Z kontextu dopisu vyplývá, že Šebánek žádal Martinů o svolení k provedení skladby klavíristkou Juliette Arányi, na což skladatel reaguje zamítavě s odůvodněním, že v tuto chvíli má exkluzivitu k provádění tohoto díla Germaine Leroux (CBM, PBM Kkš 907 a 908). Dále Martinů zmiňuje možnosti uvedení jednoaktové opery *Dvakrát Alexandr*, H 255, na Světové výstavě EXPO 1937 v Paříži, stejně jako jednání o provedení *Veselohry na mostě*, H 247, v olomouckém divadle – k realizaci žádného z těchto plánů bohužel nedojde (CBM, PBM Kkš 906 a 907).

preserved, dated 9 April 1937 (NBM, copy at IBM, MEL 1937-04-09), the subsequent correspondence shows that the contract was concluded, as Martinů confirmed the receipt of the monthly advance stipulated in the contract already for the month of April 1937 (CBM, PBM Km 1063), and the same is true of subsequent months (e.g., CBM, PBM Km 1064 and 1068). Of the other events Martinů mentions to Karel Šebánek, it is worth noting the successful performance of the Czech singer Jarmila Vavrdová-Tomašiovová, who performed Václav Kaprál's *Lullabies* at the 7th subscription concert of the Triton society in Paris in spring 1937 (CBM, PBM Kkš 905 and 906). On 20 May 1937 Martinů commented on a list of his compositions compiled by Šebánek, which he corrected and expanded with new compositions (CBM, PBM Kkš 906).

In June 1937 Martinů opened the topic of *Concerto for Piano and Orchestra No. 2*, H 237, which was dedicated to the French pianist Germaine Leroux, wife of Miloš Šafránek. The context of the letter shows that Šebánek had asked Martinů for permission for the work to be performed by the pianist Juliette Arányi, which the composer refused due to Germaine Leroux's ongoing exclusivity regarding performances of the composition (CBM, PBM Kkš 907 and 908). Martinů also mentioned the possibility of staging his one-act opera *Alexandre bis*, H 255, at EXPO 1937 in Paris, as well as negotiations for a production of *Comedy on the Bridge*, H 247, in Olomouc – neither of these plans were fulfilled, unfortunately (CBM, PBM Kkš 906 and 907).

Z následujícího roku 1938 se žádná vzájemná korespondence nedochovala, z roku 1939 máme k dispozici celkem šest dopisů a jednu pohlednici, v nichž se znovu objevuje téma profesorského místa na mistrovské škole Pražské konzervatoře (CBM, PBM Kkš 909). O nových nadějných vyhlídkách Martinů informuje také rodinu do Poličky (CBM, PBM Kr 257 a 263) a hned se vrhá do korespondence, aby novými přímluvami opět podpořil svou kandidaturu. Obrací se na Rudolfa Firkušného, Otakara Šourka, Josefa Schieszla, Václava Štěpána, Metoda Vymetala, Vladimíra Vaňka a další, bohužel ani tentokrát nebyla skladateli štěstěna nakloněna... Novou velkou „kauzou“ tohoto roku, která je zmíněna také v dalších fondech korespondencí, je přihlášení Martinů opery *Juliette*, H 253, do skladatelské soutěže Jubilejní nadace Bedřicha Smetany v Brně. Partitura skladby bohužel nebyla do Brna dodána, proto Martinů v termínu zaslal pouze klavírní výtah, což odporovalo pravidlům soutěže a bylo důvodem k vyřazení opery. Opera by skladateli mohla přinést kýžené finanční prostředky, a proto se Martinů proti rozhodnutí Kuratoria Smetanovy nadace odvolá. Někteří členové kuratoria se za něj postaví, dojde k novému projednávání celé záležitosti a až 7. října 1939 padne konečné rozhodnutí o vyřazení opery ze soutěže (CBM, PBM Kkš 910–913; pohlednice z 8. srpna 1939, soukromý archiv Jiřího Šebánka, nesign.). V nejisté politické situaci roku 1939 postihnou skladatele další obtíže, a to jak s nakladatelstvím Melantrich, tak také v dalších oblastech. Zkomplikuje se zasílání skladeb i korespondence, vypuknuvší válka přeruší také mnohé plány na uvedení Martinů skladeb, mj. rozhlasových oper *Hlas lesa*, H 243, a *Veselohra na mostě*, H 247, z roku 1935 či rozhlasové kantáty *Kytice*, H 260, z roku 1937. K novým událostem dochází i v osobním

No correspondence has been preserved from the following year of 1938, though 1939 is represented by six letters and one postcard, which revive the question of a professorship at the Master School of the Prague Conservatoire (CBM, PBM Kkš 909). Martinů also informed his family in Polička of these promising new developments (CBM, PBM Kr 257 and 263) and immediately began writing letters to garner support for his candidacy. He approached Rudolf Firkušný, Otakar Šourek, Josef Schieszl, Václav Štěpán, Metod Vymetal, Vladimír Vaněk, and others, but his efforts remained just as fruitless as before... The big “issue” of this year, which is mentioned in other correspondences as well, is Martinů’s submission of his opera *Juliette*, H 253, to the composer competition of the Bedřich Smetana Jubilee Foundation in Brno. The score of the work was accidentally not delivered to Brno, which meant that Martinů had only provided the vocal score on time – this was in violation of the competition rules, and so his opera was disqualified. As this meant missing out on a potential source of much-needed income, Martinů appealed the decision to the Board of the Smetana Foundation, but even though some of its members supported him and the matter was re-opened, the opera’s disqualification from the competition was reaffirmed on 7 October 1939 (CBM, PBM Kkš 910–913; postcard from 8 August 1939, private archives of Jiří Šebánek, no call No.). The political uncertainties of 1939 brought other troubles to the composer, both in relation to Melantrich and in other areas. It became harder to send sheet music and correspondence, and the outbreak of war frustrated the planned performances of various works by Martinů, including the radio operas *The Voice of the Forest*, H 243, and *Comedy on the Bridge*, H 247, from 1935 and the radio cantata *Bouquet of Flowers*, H 260, from 1937. New developments appeared in the composer’s personal life as well, namely,

životě skladatele, který prožívá milostný poměr se skladatelkou a dirigentkou Vítězslavou Kaprálovou, jež je v letech 1937–1938 a pak 1939–1940 v Paříži na stipendijním pobytu. O 25 let staršího Martinů, který dokonce plánuje, že společně odejdou do Ameriky, neschvalují rodiče Vítězslavy Kaprálové, navíc tento vztah nevyhnutelně způsobí krizi skladatelova manželství s Charlotte Martinů. Nakonec jejich milostný poměr ukončí sama Kaprálová na konci roku 1939, již v dubnu 1940 se vdává za Jiřího Muchu a 16. června téhož roku umírá pravděpodobně na tuberkulózu v Montpellier, kam s manželem uprchla před nacistickými vojsky. V korespondenci Martinů – Šebánek se objevuje její rukopisný přípis v dopise z 5. října 1939 (CBM, PBM Kkš 913). Jedním z nejzajímavějších dopisů z roku 1939 je pak CBM, PBM Kkš 910 z 24. května 1939, který obsahuje soupis Martinů kompozic z 20. a zejména 30. let s některými údaji o datacích, dedikacích či obsazení.

Z roku 1940 jsou v tomto fondu dochovány tři dopisy a jedna pohlednice. Hned první dopis ze 3. ledna 1940 (CBM, PBM Kkš 915) přináší nové téma, které je v následujících letech častým předmětem korespondence Martinů – Šebánek. Je to finanční tíseň skladatelovy rodiny v Poličce, kterou se snaží Karel Šebánek zlepšit jak různými žádostmi o sociální podporu (např. u Národní pomoci či u Předsednictva ministerské rady), tak pomocí při hledání pracovních zakázek pro skladatelova bratra Františka, ale zejména vyřizováním přesunů financí z účtů, na nichž má Bohuslav Martinů v Československu uložené výnosy z provozování a tisku svých kompozic. Martinů, který se nemůže do vlasti vrátit, opakovaně svoluje k těmto výplatám nebo o ně Šebánka přímo žádá. V chaosu způsobeném válkou se Martinů snaží prostřednictvím Karla Šebánka dostat do Paříže své kompozice,

his love affair with the young composer and conductor Vítězslava Kaprálová, who visited Paris on a scholarship in 1937–1938 and again in 1939–1940. Despite being 25 years her elder, Martinů even considered eloping with her to America; but Vítězslava Kaprálová's parents did not approve of the relationship, and the infidelity inevitably caused a crisis in his marriage with Charlotte Martinů. It was Kaprálová herself who put an end to the affair at the end of 1939. She married Jiří Mucha just a few months later, in April 1940, but the marriage was brief – she died presumably of tuberculosis on 16 June, having fled to Montpellier with her husband to escape the approaching Nazis. Martinů's correspondence with Šebánek contains one handwritten inscription of hers in the letter from 5 October 1939 (CBM, PBM Kkš 913). One of the most interesting letters from 1939 is CBM, PBM Kkš 910 from 24 May 1939, which includes a list of Martinů's works from the 1920s and especially the 1930s, with partial information regarding dates, dedications, and performing forces.

The collection contains three letters and one postcard from 1940. The very first letter from 3 January 1940 (CBM, PBM Kkš 915) opens a new topic, which appears frequently in subsequent years: the financial difficulties of the composer's family in Polička, whom Karel Šebánek endeavoured to help by requesting various forms of welfare (e.g., from National Aid or the Ministerial Presidium), by negotiating art commissions for the composer's brother František, and – mainly – by arranging payments from Bohuslav Martinů's accounts in Czechoslovakia that held the earnings from the performances and publications of his compositions. Seeing that he was unable to return to his homeland himself, Martinů repeatedly authorised such payments and even requested them from Šebánek directly. In chaos of the war, Martinů tried to get his compositions to Paris via

obzvláště se mu nyní jedná o *Koncert pro klavír a orchestr* č. 2, H 237, a *Concerto grosso*, H 263, jehož provozovací materiál se nachází v Praze, jedna z partitur v New Yorku u Georga Szella, další kopie partitury v Universal Edition ve Vídni, kde jsou ale po tzv. anšlusu Rakouska skladby B. Martinů zakázány. V tomto případě byla Šebánkova snaha úspěšná a Martinů 14. května 1940 potvrzuje přijetí kompozice (CBM, PBM Kkš 915–918).

U dopisů, které Martinů odesílal po vypuknutí druhé světové války, využíval přeposílání prostřednictvím svých přátel, zejména pak přes neutrální Švýcarsko a přítele Paula Sachera, ale také prostřednictvím Pavla Deutsche nebo Jaromíra Špačka, který pracoval na československém vyslanectví v Bělehradě. Tyto dopisy jsou většinou psány francouzsky a mají z pochopitelných důvodů lokace odeslání, které neodpovídají tomu, kde se v danou dobu skladatel nacházel. Tři válečné dopisy mají dokonce dochované obálky s nálepkou, že byly otevřeny německými úřady: „*GEÖFFNET. Oberkommando der Wehrmacht*“ (CBM, PBM Kkš 917–919).

Z roku 1941 se dochoval pouze jeden dopis Martinů Šebánkovi, a to francouzsky psaný dopis ze 17. března 1941. Martinů je již v červnu 1940 nucen uprchnout před blížícími se hitlerovskými vojsky přes Aix-en-Provence, Marseille a Madrid do Lisabonu, kde čeká téměř tři měsíce na místo na lodi do USA. Odtud sděluje Šebánkovi, že konečně společně s manželkou odplují do New Yorku, a prosí o zhotovení kopie opery *Juliette*, H 253, která existuje pouze v rukopise, a obává se o její ztrátu. Dále nechává pozdravovat přátele a věří ve slibnou budoucnost v nové zemi (CBM, PBM Kkš 921).

Po posledním dopise odeslaném za války z evropské půdy v březnu 1941 je v této korespondenci

Karel Šebánek; he was mainly interested in *Concerto for Piano and Orchestra No. 2*, H 237, and *Concerto Grosso*, H 263, which had its performance materials in Prague, one of its scores with George Szell in New York, and a copy of the score at Universal Edition in Vienna, where Martinů's music was prohibited following the country's annexation by Germany. Šebánek's efforts in relation to the latter work were successful, and Martinů confirmed its receipt on 14 May 1940 (CBM, PBM Kkš 915–918).

After the outbreak of World War II, Martinů sent his correspondence to Czechoslovakia via his friend Paul Sacher in neutral Switzerland, as well as Pavel Deutsch or Jaromír Špaček, who was employed at the Czechoslovak legation in Belgrade. These letters are mostly written in French and are understandably marked as having been sent from locations that did not match where the composer was actually residing. The extant envelopes of three wartime letters even have stickers declaring they had been opened by the German authorities: “GEÖFFNET. Oberkommando der Wehrmacht” (CBM, PBM Kkš 917–919).

Only one letter from 1941 has been preserved in the Martinů–Šebánek collection – a French letter from 17 March 1941. Martinů had been forced to flee Paris before the approaching Nazi forces already in June 1940; he travelled via Aix-en-Provence, Marseille, and Madrid to Lisbon, where he waited almost three months to board a ship to the US. He informed Šebánek from Portugal that he and his wife would finally be departing for New York, and he asked him to have a copy made of his opera *Juliette*, H 253, which existed in manuscript form only, causing Martinů to fear for its loss; he sent his regards to his friends along with hopes for a brighter future across the ocean (CBM, PBM Kkš 921).

This last wartime letter sent from European soil in March 1941 is also the last piece of correspondence in

proluka téměř čtyři a půl roku. První Martinů poválečný dopis Karlu Šebánkovi je datován 22. srpna 1945 a do konce tohoto roku dorazí ještě čtyři další. Martinů okamžitě začíná plánovat návrat do Československa, i když od počátku s pochybami, zda pro něho bude ve vlasti volné vhodné místo. To je mu nabídnuto v září 1945 telegraficky ředitelem Pražské konzervatoře Václavem Holzknemtem a Martinů s nabídkou souhlasí. Skladatel si proto před plánovaným odjezdem ještě snaží zajistit bydlení v ČSR, a to prostřednictvím Karla Šebánka. Jednou z diskutovaných variant je získání vily v Poličce, z další korespondence je patrná také snaha o hledání v Praze, konkrétně na Hanspaulce (CBM, PBM Kr 311, 313, 349, 351, 355, 359, 362 a CBM, PBM Kkš 922), případně v blízkosti Gröbovy vily (dopis Františka Martinů Karlu Šebánkovi ze 13. listopadu 1946, CBM, pozůstalost K. Šebánka, nesign.). Jak dokládá *Osvědčení Ministerstva školství a osvěty* ze dne 18. prosince 1945, považovalo ministerstvo „[...] vyřešení bytové záležitosti pana Bohuslava Martinů za přednostní úkol a doporučuje proto příslušným úřadovnám Národního výboru i bytovému referátu hlavního města Prahy, aby z naléhavých důvodů kulturních přidělil výše jmenovanému skladateli byt, odpovídající jeho světové proslulosti a uměleckému i společenskému významu“ (CBM, nesign., kopie dostupná v IBM, MŠ 1945-12-18). Postupně se však postoj Ministerstva školství a osvěty ČSR začne měnit, dokumenty potřebné k vyřízení odjezdu do Československa nepřicházejí, stejně jako oficiální jmenování na místo profesora mistrovské školy Pražské konzervatoře. Celá záležitost se táhne tak dlouho, že se Martinů rozhodne odjezd odložit, navíc v létě 1946 utrpí závažný úraz, který na dlouhou dobu plány návratu do vlasti zmaří. Skladatel má v poválečném období

the collection for almost four and a half years. Martinů's first postwar letter to Karel Šebánek is dated 22 August 1945, with four more letters sent by the end of the year. The composer immediately began to plan his return to Czechoslovakia, though he was unsure whether there would be a suitable place for him in his homeland. He was offered a post at the Prague Conservatoire by its director Václav Holzknecht in a telegram from September 1945; Martinů agreed and began looking – via Karel Šebánek – for suitable accommodation in Czechoslovakia before his expected departure. One of the variants under consideration was to acquire a villa in Polička, later correspondence also mentions the possibility of a place in Prague, either in the residential quarter of Hanspaulka (CBM, PBM Kr 311, 313, 349, 351, 355, 359, 362, and CBM, PBM Kkš 922), or in the vicinity of the Gröbe Villa (letter from František Martinů to Karel Šebánek from 13 November 1946, CBM, estate of K. Šebánek, no call No.). An extant *Osvědčení Ministerstva školství a osvěty* [Certificate of the Ministry of Education and Enlightenment] from 18 December 1945 shows that the ministry in question considered “[...] *the solution of Mr Bohuslav Martinů's living arrangements to be a matter of high priority; and it thus recommends to the relevant offices of the National Committee and the Housing Office of the Capital City of Prague, for urgent cultural reasons, to assign the aforementioned composer accommodation appropriate to his global renown and his artistic and societal importance*” (CBM, no call No., copy at IBM, MŠ 1945-12-18). However, the Ministry of Education and Enlightenment appears to have changed its stance, and the composer did not receive any documents needed to get permission to travel to Czechoslovakia, nor was he officially appointed professor at the Master School of the Prague Conservatoire. The matter was continually delayed, until Martinů decided to postpone his return; this

také obavy, jak bude v Československu přijat, vážně jej znepokojuje situace kolem Václava Talicha, který byl po skončení války obviněn ze spolupráce s nacisty a vězněn. Následné politické události a komunistický převrat v roce 1948 byly dalším důvodem, proč Martinů i v dalších letech s příjezdem domů váhá. Nakonec se do Československa již nikdy nepodívá.

Skladatel v dopisech z roku 1945 také informuje Šebánka o svých úspěších v Americe a děkuje mu za péči o rodinu v Poličce (CBM, PBM Kkš 920). Již od podzimu 1945 je korespondence opět převážně pracovní, skladatel řeší provozování a vydávání svých děl, čímž evidentně reaguje také na poptávku ze strany Karla Šebánka, zasílá soupis děl s uvedením jejich nakladatelů a informuje Šebánka, které kompozice jsou volné pro vydání. Martinů také nabádá Šebánka, aby se v rámci svého působení v Melantrichu postaral o nákup moderní techniky pro kopírování not, která je méně nákladná než dosavadní postupy a bez níž se (podle skladatele) současná nakladatelství neobejdou. Toto téma se objevuje v korespondenci poměrně často až do poloviny roku 1947, Martinů se v této otázce velmi angažuje, dokonce upozorňuje Šebánka na fotografa Josefa Macháčka, který umí pracovat s doporučenými kopírovacími stroji a který by se měl v dohledné době vracet z New Yorku do vlasti (CBM, PBM Kkš 921–923, 934, 936, 937 a 941). V některých záležitostech však má čtenář pocit, jako by více než čtyřletá pauza v korespondenci neexistovala. Hned první poválečný dopis se opět věnuje opěře *Juliette*, H 253, a obávám ze zasílání partitury, stejně jako žádostem o zhotovení kopie této skladby – jedná se tedy o stejné informace, které Martinů píše v posledním dopise před odjezdem do Ameriky.

was compounded by a severe injury he suffered in summer 1946, which prevented him from travelling for a long time. The composer was also worried how he would be received in postwar Czechoslovakia, as he was seriously alarmed by the arrest of Václav Talich under charges of having collaborated with the Nazis. The subsequent political events culminating with the Communist coup in 1948 gave Martinů further cause to further delay his return home; he never travelled to Czechoslovakia again.

In his letters from 1945, the composer also informs Šebánek of his successes in America and thanks him for caring for his family in Polička (CBM, PBM Kkš 920). By autumn 1945 the correspondence is largely business-focused again; the composer discusses the performance and publication of his works, evidently in response to requests by Karel Šebánek, also sending a list of compositions and their publishers and informing Šebánek which of his works are available for publication. Martinů further encouraged Šebánek to ensure that Melantrich acquired modern machines that could copy sheet music at a much lower expense than previously, which the composer considered necessary for all publishers to have moving forward. The topic appears frequently in the correspondence until mid-1947, and Martinů was very active in the matter, going so far as to recommend the photographer Josef Macháček, who knew how to work with the machines in question and who was to be returning from New York to Czechoslovakia in the near future (CBM, PBM Kkš 921–923, 934, 936, 937, and 941). However, some topics are continued in the correspondence almost as if there had been no four-year wartime break. The very first postwar letter returns to the question of *Juliette*, H 253, and concerns about losing the score in the mail, along with request to have the work copied out – the same information that Martinů wrote in his last letter before departing for America.

Skladatel se také zajímá o svou finanční situaci na československých účtech, dožaduje se vyúčtování jak ze strany Melantrichu, tak z OSA, což je předmětem prakticky všech dopisů v následujících několika letech. Jeho původní naděje, že vše vyřídí osobně po příjezdu domů, se postupně rozplývají a skladateli zbyde pouze nekonečný korespondenční boj o své peníze. Celá situace se ještě zhorší po převzetí moci komunisty v roce 1948. Martinů podniká různé pokusy o převod peněz do jiných států, zajišťuje si intervence politiků i předválečných přátel ve svůj prospěch, dostává mnoho slibů, které po měsících čekání opět nejsou dodrženy. To vše trvá několik let a eskaluje v roce 1952, kdy manželé Martinů získají americké občanství, skladatel vystoupí z OSA a přejde k americkému ASCAP (*American Society of Composers, Authors and Publishers*), v následujícím roce obviní prostřednictvím newyorské právničky Sylvie G. Goldstein Melantrich a Orbis z porušení smluvních závazků a hrozí československým úřadům a organizacím vypovězením všech závazků, pokud nebudou jeho díla zpřístupněna i mimo Československo (viz opis dopisu z 1. května 1953, CBM, pozůstalost K. Šebánka).

Od roku 1946 se četnost odesílání dopisů výrazně zvyšuje, z tohoto roku je dochováno sedm skladatelských dopisů. Ty mají zčásti podobný obsah jako dopisy z roku 1945, tedy plány na návrat domů a s tím spojené organizační záležitosti, dohledávání kompozic – o mnohých z nich neměl Martinů zprávy po celou dobu války, nyní se pokouší zjistit, co se s nimi stalo – a zajištění jejich provozování a tisku, vyjasňování smluvních vztahů s Melantrichem a vyúčtování výnosů. I v tomto roce skladatel stále píše o nových kopírovacích strojích. Dále Martinů upozorňuje na svůj text o Stanislavu Novákovi, který zemřel

The composer also asked for information about the state of his finances in Czechoslovak accounts and pushed for a detailed statement from both Melantrich and OSA in this regard – another topic that is repeated in almost every letter from the subsequent years. His initial hopes for a personal resolution to all these issues upon his return home were gradually dispersed, and the composer ended up waging an endless, futile epistolary battle for his money. The situation became even worse after the Communists seized power in 1948. Martinů made various attempts to transfer his money to other countries, securing the intervention of politicians and his prewar friends and receiving many promises that were left unfulfilled months later. This situation continued for a number of years and escalated in 1952, when the Martinůs received American citizenship; the composer left OSA and joined ASCAP (*American Society of Composers, Authors and Publishers*), and in the following year, with the help of the New York lawyer Sylvia G. Goldstein, he accused Melantrich and Orbis of breach of contract and threatened Czechoslovak officials and institutions with the termination of all his contractual obligations if his works would not be made available outside of Czechoslovakia (see the copy of a letter from 1 May 1953, estate of K. Šebánek).

The frequency of letters increased after 1946, with seven letters extant from that year. Their content is similar in part to those of 1945, plans to return home and related organisational matters, the search for compositions – Martinů had not had any reports of many of them throughout the war, so he was trying to find out what had happened to them – and negotiations regarding their performance and publication, the clarification of contractual ties with Melantrich, the accounting of royalties, as well as a continuation of the push for new copying machines. The letters include a mention of

krátce po skončení války v červnu 1945. Vzpomínkový článek vyšel na popud Františka Bartoše pod titulem „Stáňa“ v *Tempu: Listy Hudební matice* (1946, roč. XVII., č. 2 a 3, s. 52–60). Martinů se také dotazuje na další předválečné přátele a známé, mj. manžele Honzlovy, Kleinbergovy, Opočenské, Jana Friče, Jana Masaryka, Karla Šolce, Aléna Diviše či Jana Zrzavého. Mnohým z přátel pak Martinů zasílá balíčky s různými pochutinami (kávou, kakaem, kondenzovaným mlékem), potravinami a cigaretami. O balíčcích se zmiňuje také v mnoha dopisech Karlu Šebánkovi. Z dochovaného diáře Charlotte Martinů, kde jsou uvedeny záznamy za období od ledna 1945 do poloviny roku 1946, si lze udělat představu o neuvěřitelném množství odeslaných zásilek. Charlotte Martinů zde za toto období zmiňuje více než 130 odeslaných balíčků různým adresátům do celé Evropy, největší množství zasílá své rodině do Francie (cca 50 balíčků), 25 balíčků je zde evidováno jako odeslaných do Poličky. Mezi dalšími českými adresáty jsou potom Karel Novák, Jan Zrzavý, Otakar Šourek, Václav Talich, Jindřich Honzl, ale také Karel Šebánek (*Diář*, vlastník CBM, kopie dostupná v IBM, MarC 0000-00-00a).

Nevyjasněná situace ohledně místa profesora skladby na mistrovské škole Pražské konzervatoře a s tím spojené nedodání potřebných dokumentů z československé strany a také zhoršující se politická situace vedou Martinů k obavám, že se mu nepodaří vyřídit dokumenty pro svou účast na Pražském jaru 1946, kam byl pozván. Požaduje rovněž záruky, že dostane potřebná povolení pro následný návrat do USA. Martinů, který se jako skladatel na volné noze nemohl dále spoléhat na nejistá vyjádření z domoviny, totiž již v lednu 1946 přijal nabídku Sergeje Kusevického, aby v létě 1946 vyučoval na prestižních letních kurzech

Martinů's text about Stanislav Novák, who had died shortly after the end of the war in June 1945. Requested by František Bartoš, the commemorative text was published as "Stáňa" in *Tempo: Listy Hudební matice* (1946, Vol. XVII, Nos. 2–3, pp. 52–60). Martinů also asked about various prewar friends and acquaintances, including the Honzls, the Kleinbergs, the Opočenskýs, Jan Frič, Jan Masaryk, Karel Šolc, Alén Diviš, and Jan Zrzavý. The composer and his wife then sent many of these friends packages with coffee, cocoa, condensed milk, other non-perishable food, or cigarettes etc. These packages are mentioned in many of his letters to Karel Šebánek. The notes in Charlotte Martinů's extant diary suggest just how many packages the Martinůs sent in the period from January 1945 to mid-1946. Charlotte Martinů recorded more than 130 of them dispatched to various addressees all over Europe, with the largest number (c. 50 packages) going to her family in France; 25 packages are recorded as being sent to Polička. Other Czech addressees include Karel Novák, Jan Zrzavý, Otakar Šourek, Václav Talich, Jindřich Honzl, as well as Karel Šebánek (*Diář* [Diary], property of CBM, copy at IBM, MarC 0000-00-00a).

The unclear situation regarding the post of professor of composition at the Master School of the Prague Conservatoire and the related absence of essential documents from the Czechoslovak authorities, combined with the deteriorating political situation, led Martinů to suspect he might not have time to arrange the necessary paperwork to allow him to attend the Prague Spring 1946, where he had been invited. He also demanded guarantees that he would receive permission to subsequently return to the US. As a freelance composer, Martinů could no longer rely on hazy promises from his homeland, and in January 1946 he accepted Serge Koussevitzky's offer to teach at the prestigious summer courses at the

v Tanglewood Music Center v Lenoxu (tzv. Berkshire Music Center), a vzhledem k tomuto závazku bylo nutné, aby se nejpozději do 1. července 1946 vrátil do USA.

Dalším tématem korespondence roku 1946 je opět Martinů *Concerto grosso*, H 263, jehož předválečné vydání ve vídeňské Universal Edition překazil tzv. anšlus Rakouska a následně druhá světová válka. Tomuto dílu a jeho vydání se budou věnovat dopisy také v následujícím roce. Z dalších kompozic je v korespondenci opět zmíněna opera *Juliette*, H 253, jejíž uvedení v USA se Martinů snaží několik let vyjednat, a proto prakticky v každém dopise žádá Šebánka, zda by bylo možné vyhotovit kopii partitury, aby se originál nemusel zasílat. Tato témata řeší skladatel s Karlem Šebánkem první tři měsíce roku 1946, následuje více než sedmiměsíční pauza, kterou Martinů vysvětluje v dopise z 11. listopadu 1946: „[...] *nevyskládejte si nijak moje mlčení, víte o mém akcidentu, bylo to mnohem vážnější než jste se dověděli, a ještě teď nejsem v pořádku ale je to na dobré cestě.*“ (CBM, PBM Kkš 931). Následky skladatelova úrazu, který utrpěl během letních kurzů po pádu z terasy, se projevovaly ještě dlouhou dobu – byly to zejména bolesti hlavy, únava, ale také problémy s rukou během psaní. Ačkoliv se tím opět oddálil návrat skladatele do vlasti, žádá ve stejném dopise Šebánka, aby dále pátral po vhodné vilce, a doufá, že se Šebánek přijede podívat do USA. Skladatel dále sděluje, že po Janu Löwenbachovi zasílá „[...] *tři malé cykly písní s pianem, které mohou být obchodním artiklem*“. Jednalo se o *Nový Špalíček*, H 288, *Písničky na jednu stránku*, H 294, a *Písničky na dvě stránky*, H 302, které vydalo nakladatelství Melantrich v Praze v roce 1948. Martinů také děkuje za zaslání *Památníku Lidicím*, H 296, který vyšel díky Karlu

Tanglewood Music Center in Lenox (known as the Berkshire Music Center) in the summer of 1946, and this obligation required him to be back in the US by 1 July 1946 at the latest.

Another repeat topic of the correspondence in 1946 is Martinů's *Concerto Grosso*, H 263, whose planned pre-war publication by Universal Edition Wien had been cancelled by the annexation of Austria and the outbreak of World War II. The work and its publication was discussed in letters from the subsequent years as well. Other mentions include the opera *Juliette*, H 253, which Martinů tried to have produced in the US for several years, asking Šebánek in almost every letter whether he could have the score copied out to avoid sending the original manuscript by mail. The composer discussed these topics with Karel Šebánek in the first quarter of 1946 but then went silent for seven months before finally writing an explanation on 11 November 1946: "*Do not give any meaning to my silence, you know about my accident, it was much graver than you heard, and I am still not well although it is getting better.*" (CBM, PBM Kkš 931). The composer suffered long-term consequences from the injury he received when accidentally falling off a terrace during his stay in Tanglewood – mainly headaches, fatigue, but also pain in his hand when writing. Although this caused Martinů's return home to be postponed once again, he asked Šebánek in the same letter to continue searching for a suitable villa and expressed the hope that Šebánek would come visit the US. The composer also noted that he was sending "*three short song cycles with piano [...], which could be a commodity*" via Jan Löwenbach. The works in question were *New Chap-Book*, H 288, *Songs on One Page*, H 294, and *Songs on Two Pages*, H 302, which were published by Melantrich in Prague in 1948. Martinů thanked Šebánek for sending him the edition of *Memorial to Lidice*, H 296, that the latter man had

Šebánkovi v Melantrichu v roce 1946 (CBM, PBM Kkš 932).

Z roku 1947 se ve fondu korespondence Martinů – Šebánek dochovalo celkem 13 dopisů. Prakticky v každém z nich žádá Martinů Šebánka o vyúčtování výnosů ze svých skladeb nebo o novou smlouvu s Melantrichem. Návrh této smlouvy skladatel nakonec obdrží, reaguje na něj 26. června 1947: „[...] *obdrzel jsem vasi smlouvu, ale v teto forme ji nemohu podepsati. Je to vlastne exklusivni smlouva, s detaily v zasade souhlasim ale momentalne vam jeste exklusivitu nemohu dati, protoze jsem v urcitych pripadech vazan jinymi edicemi a musim drive svuj pomer k nim upravit. Mimo to exklusivni smlouva vyzaduje osobni dohody s vami, v urcitych paragrafech, coz dopisovanim by vzalo prilis mnoho casu. Rovnez musim drive vysetriti muj pomer ke skladbam jez byly objednany Radiem, a take statut o divadelnich pracich.*“ V závěru dopisu ještě navazuje: „*Jestliže nutne potrebujete smlouvu vzhledem k Osa, zaslete mi prozatimni navrh smlouvy na dila jez jste uz vydali, nebo jez jsou v tisku, myslim ze to pro okamzik staci, nez se vratim sam do Prahy, coz je dnes otazka uz jen par mesicu.*“ (CBM, PBM Kkš 941). Z prosince 1947 se dochoval nesignovaný návrh smlouvy mezi B. Martinů a Melantrichem, který se týká vydání a provozování celkem 11 skladeb: *Památník Lidicím*, H 296, *Polní mše*, H 279, klavírní výtah opery *Juliette*, H 253, *Koncert pro housle a orchestr č. 2*, H 293, *Nový Špalíček*, H 288, *Písničky na jednu stránku*, H 294, *Písničky na dvě stránky*, H 302, klavírní výtah baletu *Špalíček*, H 214 II, *Smyčcový kvartet č. 6*, H 312, *Concertino pro klavírní trio a smyčcový orchestr*, H 232, *Concertino pro klavír a orchestr*, H 269 (NBM, kopie dostupná v IBM, MEL 1947-12-15). Všechny tyto skladby byly díky

caused to be published by Melantrich in 1946 (CBM, PBM Kkš 932).

The year 1947 is represented by 13 letters in the collection of Martinů's correspondence with Šebánek. Practically all of them include demands for financial statements regarding the royalties due for his compositions and for a new contract with Melantrich. The composer finally received a draft of this contract, to which he responded on 26 June 1947: *"I received your contract, but I cannot sign it the way it is now. It is practically an exclusive contract, I generally agree with the details but I cannot give you exclusivity for now because I am obliged to other publishers in certain cases and must first adjust my relationship with them. Besides that an exclusive contract requires personal negotiations with you, for certain paragraphs, which would take too long to settle by post. I must also first resolve my relationship with regard to compositions that were commissioned by the Radio, as well as the state of my stage works."* He touched on the topic again at the end of his letter: *"If you simply must have a contract because of Osa, send me a provisional draft contract for the works you have already published, or are in the process of publishing, I think that should be enough for now, before I return to Prague, which is a matter of mere months now."* (CBM, PBM Kkš 941). An extant unsigned draft contract between Martinů and Melantrich from December 1947 concerns the publication and performance of 11 compositions: *Memorial to Lidice*, H 296; *Field Mass*, H 279; the vocal score of *Juliette*, H 253; *Concerto for Violin and Orchestra No. 2*, H 293; *New Chap-Book*, H 288; *Songs on One Page*, H 294; *Songs on Two Pages*, H 302; the vocal score of *The Chap-Book*, H 214 II; *String Quartet No. 6*, H 312; *Concertino for Piano Trio and String Orchestra*, H 232; *Concertino for Piano and Orchestra*, H 269 (NBM, copy at IBM, MEL 1947-12-15). All these

neúnavné snaze Karla Šebánka vydány v Melantrichu v letech 1946 až 1951. Výjimkou je pouze *Concertino pro klavír a orchestr*, H 269, které vychází v Českém hudebním fondu až v roce 1956. Mimo všechny tyto kompozice se Karlu Šebánkovi podařilo vydat mnoho dalších děl, která jsou předmětem korespondence s Bohuslavem Martinů v následujících letech.

V dopise ze 7. ledna 1947 (CBM, PBM Kkš 933) doporučuje Martinů Šebánkovi k vydání jako „dobry artikl mezinarodni“ svůj *Koncert pro housle a orchestr* č. 2, H 293, který byl uveden o několik měsíců později v rámci Pražského jara 1947. Tuto kompozici vydal Melantrich v klavírním výtahu Karla Šolce v roce 1949. Ještě pro rok 1947 pak Martinů a Šebánek společně připravují k vydání operu *Juliette*, H 253, a to také v klavírním výtahu Karla Šolce. Skladatel v korespondenci evidentně zodpovídá Šebánkovy dotazy k textu opery, zasílá obsah díla pro předmluvu či opakovaně připomíná nutnost vyřízení svolení a vypořádání autorských práv s Georgesem Neveuxem, jehož stejnojmenná divadelní hra byla Martinů podkladem pro libreto (CBM, PBM Kkš 936–939).

Skladatel také opakovaně žádá o zaslání *Polní mše*, H 279, kterou Melantrich vydává v roce 1947, v dopise z 5. června 1947 chválí zaslanou partituru, má však i mnohé připomínky – ať už je to velikost not, chybějící trombóny, či překlad názvu skladby (CBM, PBM Kkš 940). Ve stejném dopise Martinů rovněž zmiňuje – „[...] az budu zase ve forme,coz prozatim nejsem“ – napsání nového klavírního koncertu pro Rudolfa Firkušného. Jedná se o *Koncert pro klavír a orchestr* č. 3, H 316, na němž (dle korespondence s dalšími adresáty) Martinů v té době již pracuje, dokončil jej však až v březnu následujícího roku. Staronovým tématem (CBM, PBM Kkš 940, 942 a 943) je

compositions were published by Melantrich between 1946 and 1951 thanks to the tireless efforts of Karel Šebánek. The only exception is *Concertino for Piano and Orchestra*, H 269, which was published by the Czech Music Fund in 1956. Besides the listed compositions, Karel Šebánek managed to publish many other works that are mentioned in his correspondence with Bohuslav Martinů in the following years.

On 7 January 1947 (CBM, PBM Kkš 933), Martinů recommended Šebánek publish his *Concerto for Violin and Orchestra No. 2*, H 293, as a “good international commodity”; it was performed several months later at the Prague Spring 1947. It was published by Melantrich in 1949 as a piano reduction arranged by Karel Šolc. Martinů and Šebánek also prepared a 1947 edition of *Juliette*, H 253, as a vocal score again arranged by Karel Šolc. The composer responded to Šebánek’s questions regarding the text of the opera and sent a synopsis to be used in the foreword, and he repeatedly stressed the need to obtain permission and resolve copyright licensing with Georges Neveux, whose eponymous play served as the basis for Martinů’s libretto (CBM, PBM Kkš 936–939).

The composer also repeatedly asked to be sent *Field Mass*, H 279, which Melantrich published in 1947, and on 5 June 1947 he praised the score he received, though with a number of criticisms regarding the size of the notes, missing trombones, or the translation of the title (CBM, PBM Kkš 940). Martinů also remarked that “[...] *when I am fit again, which I am not for now*”, he would compose a new piano concerto for Rudolf Firkušný. This was *Concerto for Piano and Orchestra No. 3*, H 316, which the composer was already working on at the time (according to his correspondence with other addressees) but did not complete until the following March. An ever resurgent topic (CBM,

vydání *Concerta grossa*, H 263, o jehož úspěšných uvedeníích Bostonským symfonickým orchestrem se Sergejem Kusevickým se Martinů také zmiňuje. Martinů žádá Alfreda Schlee z vídeňské Universal Edition o urychlené vydání skladby již 10. září 1946 (vlastník UE, kopie dostupná v IBM, UE 1946-09-10), poté se snaží prostřednictvím Jana Löwenbacha (dopis z 9. ledna 1947, vlastník PNP, kopie dostupná v IBM, Löw 1947-01-09) i Karla Šebánka (CBM, PBM Kkš 940 a 943) vyzvědět, jaké jsou plány vídeňského nakladatele. Skladba u Universal Edition nakonec vychází až v roce 1948.

Mezi dalšími kompozicemi, o nichž je v korespondenci z roku 1947 zmínka, jsou Martinů serenády pro komorní obsazení (CBM, PBM Kkš 940 a 943), kterým je věnován velký prostor zejména v následujících dvou letech, kdy se připravuje jejich vydání. Jedná se o *Serenádu č. 1*, H 217, pro dva klarinety, lesní roh, troje housle a violu, *Serenádu č. 2*, H 216, pro dvoje housle a violu a *Serenádu č. 3*, H 218, pro hoboje, klarinet, čtvery housle a violoncello a *Divertimento (Serenádu č. 4) pro komorní orchestr*, H 215.

Ještě koncem roku 1947 Martinů pátrá po některých svých partiturách, o jejichž uložení ztratil během války přehled, a informuje Šebánka, že nejkomplikovanější situace je s operou *Hry o Marii*, H 236. Dne 10. října 1947 k dílu sděluje: „[...] *partitury jsou uloženy někde na půdě ve Francii, byly čas na legaci v Paříži ale pak jsme je vzali zpět a teď nevím jak to zaradit abychom je dostali, myslím, že partitura Marien de Nimegue je v Bruselu. mám v tom pekny nepořádek.*“ (CBM, PBM Kkš 943), 18. listopadu 1947 frustrovaně dodává: „*Teď ohledne hry o Marii, to je take zamotané, protože všechny ty rukopisy jsou ve Vieux Moulin ,někde na půdě, jenom ze tam teď nikdo nebydlí, dům je zavřen. Mimo to partitura*

PBM Kkš 940, 942, 943) is the publication of *Concerto Grosso*, H 263, which Martinů noted to have been successfully performed by the Boston Symphony Orchestra and Serge Koussevitzky. Martinů had asked Alfred Schlee of Universal Edition Wien on 10 September 1946 to publish the composition with all expedience (property of UE, copy at IBM, UE 1946-09-10), and he tried to glean the Viennese publisher's plans via Jan Löwenbach (letter from 9 January 1947, property of PNP, copy at IBM, Löw 1947-01-09) and Karel Šebánek (CBM, PBM Kkš 940 and 943), but Universal Edition did not publish the work until 1948.

Other compositions mentioned in 1947 include Martinů's serenades for chamber ensembles (CBM, PBM Kkš 940 and 943), which are frequently revisited in the following two years, while being prepared for publication. The works are *Serenade No. 1*, H 217, for two clarinets, French horn, three violins, and viola, *Serenade No. 2*, H 216, for two violins and viola, and *Serenade No. 3*, H 218, for oboe, clarinet, four violins, and violoncello, and *Divertimento (Serenade No. 4)*, H 215, for chamber orchestra.

In late 1947 Martinů continued to look for some of his scores that had been mislaid during the war, and he informed Šebánek that the most complicated situation pertained to his opera *The Plays of Mary*, H 236. On 10 October 1947 he declared: "[...] *the scores are stored somewhere in an attic in France, they were at the legation in Paris for a time but then we took them back and I do not know how to arrange for us to get them, I think the score of Mariken of Nimegue is in Brussels. I have it in a right muddle.*" (CBM, PBM Kkš 943). On 18 November 1947 he vented his frustration: "*Now regarding those plays of Mary, that is also a muddle because all of the manuscripts are in Vieux Moulin, in the attic somewhere, except no one*

Mariken de Nimeque byla zaslána do Radio Bruxelles a psal jsem jim ale dosud nemám odpověď, tak také nevím co se s tím stalo, já se tak málo o všechno starám, že to je skoro neomluvitelné, jsem stále v mizerné náladě, protože nemohu pracovat ani mnoho učit a často je mi špatně, ačkoliv už je to více než rok, tak jsem hodně deprimován a vše odkládám na pozdější dobu. Budu hledet dostati ty partitury z Vieux Moulin nějakým způsobem do Paříže, a také partituru co je, doufám, teď v Brusellu a mohl byste pro ně dojetí a převzítí je na adrese, již bych vám udal. Už mi to jde samotnému na nervy, rád bych to měl vše v pořádku také.. Tak mějte se mnou strpení!“ (CBM, PBM Kkš 944). Nakonec Martinů pověřuje Šebánka, aby jel situaci do Francie vyřešit, v posledním dopise z roku 1947 posílá potvrzení k vyzvednutí partitur, které nechal přivést do Paříže, a podrobně popisuje Šebánkovi, na koho se zde obrátit, v krajním případě jej nabádá, aby se jel podívat přímo do Vieux-Moulin, kde byly během války rukopisy uschovány (CBM, PBM Kkš 945).

V souvislosti s Pražským jarem 1947 se v korespondenci také otevírá otázka příjezdu Charlotte Martinů do Československa, aby alespoň symbolicky zastoupila skladatele, jenž stále není schopen náročného přeletu z USA do Evropy. Plán se nakonec uskuteční, Bohuslav Martinů se snaží celou cestu zajistit, a to jak organizačně, kdy vyjednává ubytování či kontaktuje přátele s prosbou, aby se o Charlotte v Praze postarali, tak finančně. Proto opakovaně domlouvá se Šebánkem podmínky výplaty části financí, které má ve vlasti uložené, do rukou své manželky (CBM, PBM Kkš 933–940).

Martinů během celého roku 1947 Šebánkovi pravidelně popisuje přetrvávající poúrazové následky, hned v dopise ze 7. ledna 1947 píše: „[...] jsem

lives there right now, the house is locked up. Besides that the score of Mariken of Nimeque was sent to Radio Bruxelles and I wrote to them but have yet to receive a reply; so I do not know what happened to it, I take such little care of everything, it is nigh inexcusable, I am still in a miserable mood because I cannot work nor teach much and am often sick, although it is more than a year now, so I am very depressed and keep delaying things till later. I will endeavour to get those scores from Vieux Moulin to Paris somehow, and also the score that is, I hope, currently in Brussels and you could go to pick them up at an address I would specify. It is wearing my nerves down too, I would also like to have it all sorted out.. So please be patient with me!” (CBM, PBM Kkš 944). Martinů finally tasked Šebánek with travelling to France to solve the situation; his last letter of 1947 includes authorisation to pick up the scores that he had had transported to Paris, together with detailed instructions on who to approach, with a backup plan of travelling to Vieux-Moulin, where the manuscripts were stored during the war (CBM, PBM Kkš 945).

With regard to the Prague Spring 1947, the correspondence opens the question of Charlotte Martinů’s visit to Czechoslovakia to symbolically represent the composer, who was still physically unfit for the difficult flight to Europe. This plan actually worked out, and Bohuslav Martinů endeavoured to secure the organisational aspects of the trip – arranging accommodation and contacting friends with a plea to take care of Charlotte in Prague – as well as the financial ones. For this reason, he agreed with Šebánek conditions for his wife’s withdrawal of some of the funds he had deposited in Czechoslovakia (CBM, PBM Kkš 933–940).

Throughout 1947 Martinů regularly informed Šebánek of the lasting consequences of his injury; on 7 January 1947 he described his condition in length:

jeste daleko od svého byvalého stavu, prozatím není ani pomysleni na návrat, nesnesu jízdu prozatím ani v autobusu natož podniknouti tak dalekou cestu. [...] Pracovat take nemohu mam potize stale s hlavou ale to jsou samozrejme dusledky [...] mam takovy dojem ze si v Praze myslite ze jsem mel nejakou malou chripku.“ (CBM, PBM Kkš 933). Dne 18. března 1947 zmiňuje: *„Pracovat zatim nemohu a tak to si dovedete predstavit, ze mne to prilis netesi, nejsem zvykly nic nedelat.*“ (CBM, PBM Kkš 935), ještě na podzim se situace moc nelepší, když 10. října 1947 píše: *„[...] vubec malo pisu ani s komposici to nejde, unavuje mne to a tak mi cas utika.*“ (CBM, PBM Kkš 943) a 18. listopadu 1947 v závěru dopisu dodává: *„Uz cítím zase únavu, tak si neco nechám zase na příště.*“ (CBM, PBM Kkš 944).

Také v korespondenci z roku 1947 se ještě objevují zprávy o zasílání balíčků přátelům do Evropy i zmínky o nutnosti nákupu kopírovacích strojů. S nimi souvisejí Martinův výzvy směrem k Šebánkovi, aby se na vše přijel podívat do USA, kde by zároveň uzavřeli patřičné smlouvy pro vydání skladeb, k realizaci tohoto plánu však bohužel nedojde (CBM, PBM Kkš 933, 934–937, 940, 942).

V dopisech z podzimu 1947 (CBM, PBM Kkš 942 a 944) Martinův pravděpodobně odpovídá Šebánkovi na dotaz ohledně setkání s Karlem Boleslavem Jirákem. Tento český hudební skladatel, teoretik a dirigent, jenž tou dobou působil na Rooseveltově univerzitě v Chicagu, kontaktoval Martinů, aby mu osvětlil situaci, která nastala v Československém rozhlase v roce 1939. Jirák v dopise Bohuslavu Martinůvi popisuje, jak byl propuštěn Celestinem Ryplem, jehož úmyslem údajně bylo také propuštění Mirko Očadlíka a Otakara Jeremiáše a jejich nahrazení jinými osobnostmi, mj. také Bohuslavem Martinůvi. Jirák popírá

“[...] I am far from recovered to my former state, for now there is no thought of return, I cannot suffer to travel yet even in a bus let alone such a lengthy journey. [...] I cannot work either I still have trouble with my head but those are the consequences of course [...] I have this feeling that people in Prague think I had a bit of flu or something.” (CBM, PBM Kkš 933). On 18 March 1947 he noted: *“I cannot work yet and so you can imagine I am little pleased by it, I am not used to loafing.”* (CBM, PBM Kkš 935), and the situation was not much improved on 10 October 1947, when he admitted: *“[...] I do not write much at all I cannot even compose, it tires me and so time flies.”* (CBM, PBM Kkš 943). On 18 November 1947 he concluded his letter: *“I am feeling tired again, so I will keep something for next time.”* (CBM, PBM Kkš 944).

The correspondence from 1947 also contains mentions of packages sent to friends in Europe, as well as the need to procure copying machines. In connection with the latter topic, Martinů encouraged Šebánek to visit the US, to inspect the machines in person and to conclude contracts for the publication of his works, but this plan was not realised (CBM, PBM Kkš 933, 934–937, 940, 942).

In autumn 1947 (CBM, PBM Kkš 942 and 944), Martinů presumably responded to Šebánek's queries regarding his meeting with Karel Boleslav Jirák. The Czech composer, music theorist, and conductor was engaged by Roosevelt University in Chicago at the time; he had contacted Martinů to explain what happened at Czechoslovak Radio in 1939. Jirák described to Bohuslav Martinů in his letter how he was dismissed by Celestin Rypl, who allegedly intended to dismiss Mirko Očadlík and Otakar Jeremiáš and replace them with other people, including Bohuslav Martinů. Jirák denies having ever acted against Martinů and describes his work, personal,

jakékoliv své aktivity proti Martinů a lící svou těžkou pracovní, osobní i finanční situaci, která jej nutí vyučovat v USA. Martinů na dopisy ještě téhož roku odpovídá, vše považuje za minulost a další korespondence se pak věnuje vzpomínkám na domov, popřípadě dalším aktivitám a plánům obou mužů (vlastník NBM, kopie dostupné v IBM, JirK 1947-09-24, JirK 1947-10-03, JirK 1947-10-09, JirK 1947-10-12, JirK 1947-10-15, JirK 1947-11-13, JirK 1947-11-15, JirK 1947-11-18, JirK 1947-11-22).

Z roku 1948 je z korespondence Martinů – Šebánek dochováno 11 dopisů. Hned první, který je datován měsíc po tzv. Vítězném únoru (CBM, PBM Kkš 946), sice začíná veselým oslovením „*Milý příteli Sebanku Karle*“ a pokračuje „*Mel jsem radost když dosel dopis z 19/3, nevedel jsem zdali jsi v Parizi nebo nekde jinde. Jak vidim stale uradujes [...]*“, avšak do dalších částí tohoto listu se již vkrádá nejistota založená na zprávách, které se ke skladateli dostávaly ohledně změny režimu. Nejprve Martinů svým poněkud svérázným způsobem konstatuje, že výměna dopisů bude asi pokračovat delší dobu, a proto by bylo lepší, kdyby si s Karlem Šebánkem tykali, zejména jsou zde ale patrné skladatelovy počínající pochybnosti. Ty se týkají Šebánkovy pozice v Melantrichu a také postoje nového režimu ke skladateli a jeho dílu, zejména tomu, které bylo smluvně vázáno v Československu: „*Domnivam se zeMelantrich byl znacionalizovan, -kdo vede ted celou firmu a do jake miry se meni muj statut a moje, stale nedefinitivni smlouvy s vami? Jake stanovisko jste zaujmul v otazce zahranicniho zastoupeni u firem jako je Boosey & Hawkes nebo Mr. Tompkins Assotiated a podobne, Pro Evropu i Ameriku, tedy pro zapad.??*“ Tímto tématem se zabývají prakticky všechny dopisy Karlu Šebánkovi v nejbližších letech. Šebánek se sice postaví do vedení

and financial difficulties, for which he was forced to teach in the US. Martinů responded in writing that same year, declaring it to be all a matter of the past and then sharing memories of Czechoslovakia and discussing other activities and plans of the two men (property of NBM, copies at IBM, JirK 1947-09-24, JirK 1947-10-03, JirK 1947-10-09, JirK 1947-10-12, JirK 1947-10-15, JirK 1947-11-13, JirK 1947-11-15, JirK 1947-11-18, JirK 1947-11-22).

Eleven letters cover the year 1948. The first, written only a month after the February 1948 coup of the Communist Party of Czechoslovakia (CBM, PBM Kkš 946), opens with a merry salutation: *“My dear friend Sebanek Karel”*, and continues: *“I was glad when the letter from 19/3 arrived, I did not know if you were in Paris or somewhere else. I see you are still in office [...]”*. However, the tone soon changes, tinged with anxiety based on reports the composer was receiving about the newly established regime. In his own peculiarly frank way, Martinů remarked that their correspondence would probably continue in the long run and it would be better if they communicated together on a first-name basis (in the informal mode of the T-V distinction). Yet he could not quite hide his growing worries regarding the security of Šebánek’s position at Melantrich and the new regime’s stance towards the composer and his works, especially those compositions that were contractually bound to Czechoslovakia: *“I believe Melantrich was nationalised, who is now directing the firm and to what extent does it change my status and my still non-definitive contract with you? What stance have you taken regarding your foreign representation by firms like Boosey & Hawkes or Mr. Tompkins Assotiated and so on, For Europe and America, that is for the west.??”* This topic is revisited in practically all of his letters to Karel Šebánek in the coming years. Šebánek was put in charge of the newly established National Music Publisher Orbis,

nově vzniklého Národního hudebního vydavatelství Orbis, jehož součástí se stal také Melantrich, a zpočátku to vypadá, že se situace bude pro Martinů vyvíjet příznivě. Skladatel však již v dubnu 1948 v dopise svému příteli Paulu Sacherovi do Švýcarska sděluje, že události v Československu změnily jeho plány, a ačkoliv již má zamluvené místo na lodi do Evropy, do Prahy se zatím nechystá (vlastník PSS, kopie dostupná v IBM, Sach 1948-04-12). Byl to první skladatelův pobyt v Evropě od roku 1941, zdržuje se v Paříži a v Nice, navštíví také manžele Sacherovy ve Švýcarsku.

V létě 1948 sděluje Šebánek rodině do Poličky, že jej ministr Kopecký pověřil, aby odjel za Martinů do Paříže a pozval jej k „nezávazné“ návštěvě Československa, „[...] *pobyt a cestovné mu bude hraditi ministerstvo /vrátit se bude moci kdy se mu zachce*“. Z popudu ministra má Šebánek „[...] *udělati smlouvu na celé jeho životní dílo, v kladném případě vydávané státem*“ (dopis ze 14. července 1948, CBM, pozůstalost K. Šebánka, nesign.). Martinů, jak píše, je nabídkou potěšen, její nevyužití zdůvodňuje návštěvou švýcarského lékaře, který mu má pomoci s přetrvávajícími následky úrazu z léta 1946, a podzimními závazky na Princeton University. Lze se však domnívat, že má jisté obavy, zda československé úřady dostojí svým slibům a pustí jej zpět do USA, a tak prostřednictvím Šebánka pouze kulantně vzkazuje: „*Také bych rád takovou věc vyjednal přímo se zástupci Ministerstva na jejich přímé pozvání a ujištění, prozatím jsem nic nedostal, žádný telegram od Ministra nebo od Ministerstva [...] Poděkuj tedy Ministrovi za jeho milé pozvání a ujistit jej že v odkladu mého návratu není žádných postraních myšlenek, jednou to pochopíš, prozatím o tom nemohu psát.*“ (CBM, PBM Kkš 949). Jako by to Martinů tušil, dojde

which included Melantrich, and the situation may have initially seemed promising for Martinů's cause. However, already in April 1948, the composer informed his friend Paul Sacher in Switzerland that the events in Czechoslovakia had changed his plans, and although he had already booked a place on a ship to Europe, he did not expect to travel to Prague (property of PSS, copy at IBM, Sach 1948-04-12). It was the composer's first stay in Europe since 1941; he stayed in Paris and Nice and also visited the Sachers in Switzerland.

In summer 1948 Šebánek wrote to the composer's family in Polička that Minister Kopecký had authorised him to visit Martinů in Paris and invite him to visit Czechoslovakia "[...] *without any obligations, accommodation and travel expenses paid by the ministry /he can return whenever he feels like it/*". Šebánek was tasked by the minister "[...] *to conclude a contract with him for the whole of his life's work, to be published by the state if accepted*" (letter from 14 July 1948, CBM, estate of K. Šebánek, no call No.). Martinů claimed to be pleased by the offer but excused himself due to the need to visit a Swiss doctor about the lasting consequences of his injury in summer 1946 and due to his autumn obligations at Princeton University. It may be assumed, however, that he was uncertain whether the Czechoslovak authorities would keep their promises and let him return to the US, and so he obliquely intimated via Šebánek: "*I would also like to agree a thing like that directly with representatives of the Ministry at their direct invitation and assurance, I have received nothing as yet, no telegram from the Minister or from the Ministry [...]* So thank the Minister for his kind invitation and assure him there are no ulterior motives in the postponement of my return, you will understand it one day, I cannot write about it for now." (CBM, PBM Kkš 949). Martinů seems to have anticipated the gradual

postupně k zásadnímu obratu ve vztahu režimu vůči skladateli, otevřeným výpadům v tisku, zákazu provozování jeho skladeb a naprostému ignorování smluvních závazků. Šebánek se i v této situaci snaží vydat co nejvíce Martinů kompozic a vyjednat platné smlouvy i převody peněz, jeho snahy však stále více vycházejí naprázdno. Martinů se téměř ve všech dopisech z roku 1948 i 1949 dotazuje na vyúčtování svých financí za výnosy z prodeje a provozování skladeb za posledních několik let. „*Az dosud jste do mne investovali peníze, a poslali i něco do Policky; rad bych však viděl nějaké vyúčtování zdali z toho něco mam.!*“ (CBM, PBM Kkš 946). Proto se obrací nejen na Šebánka jako zástupce Melantrichu a později Orbisu, ale také na Antonína Čejku, který byl v letech 1922–1950 ředitelem OSA, který taktéž dlužil skladateli za předchozí léta velké částky. V dopise ze 3. listopadu 1948 Martinů ještě smířlivě doufá ve zlepšení poměrů: „*Doufám ze prezijete zimu v klidu a zdraví a ze se situace svetova aspon troch urovna aspon v tom smeru ze se budou moci posilati volne noty k vam i ven a take penize za provedeni.*“ (CBM, PBM Kkš 951). Skladatel v tuto chvíli nemůže tušit, že se situace nejenže neuklidní, ale v následujících několika letech bohužel výrazně zhorší.

Podzim roku 1948 přinesl po letech první a až do roku 1959 také poslední setkání Bohuslava Martinů s Karlem Šebánkem, k němuž došlo během první skladatelovy poválečné návštěvy Evropy. Po několika termínových kolizích se nakonec potkávají v Paříži 6. září 1948. Lze předpokládat, že zde Šebánek informoval skladatele o stávajících poměrech v Československu, dále se – dle následující korespondence – věnovali tématu vyplacení finančních pohledávek z československé strany a Šebánek také evidentně předložil skladateli návrhy ministra Kopeckého na exkluzivní

yet complete change in the regime's approach to the composer, who was openly attacked by the press, whose compositions were prohibited, and whose contractual entitlements were ignored. Despite these hostile conditions, Šebánek continued to work on the publication of as many of Martinů's works as possible, and he tried to negotiate valid contracts and bank transfers, though increasingly to no avail. Martinů asked for statements regarding his dues from the sale and performance of his compositions in almost all letters from 1948 and 1949. *"Up to now you have invested money in me, and sent a bit to Policka, but I would like to see some accounting of whether it has brought me anything."* (CBM, PBM Kkš 946). For this reason, he contacted both Šebánek as a representative of Melantrich and later Orbis and Antonín Čejka, who directed the Copyright Association (OSA) in 1922–1950; OSA also owed the composer large sums for the previous years. The letter from 3 November 1948 still carries a conciliatory tone: *"I hope you endure the winter in peace and good health and that the global situation settles down a bit at least in the sense that it will be possible to freely send sheet music to and from you as well as the money for performances."* (CBM, PBM Kkš 951). The composer could not have known that instead of settling down, the situation would deteriorate significantly in the years to come.

In autumn 1948, during the composer's first post-war visit to Europe, Bohuslav Martinů met with Karel Šebánek for the first time in years – an event that would not be repeated until 1959. Conflicting schedules were finally sorted out, allowing the meeting to take place in Paris on 6 September 1948. It may be assumed that Šebánek informed the composer of developments in Czechoslovakia, and subsequent correspondence shows that they also discussed the matter of the payment of receivables due from Czechoslovak institutions; Šebánek

smlouvu. Martinů měl v té době pravděpodobně již nabídku na smlouvu s nakladatelstvím Boosey & Hawkes, a chtěl proto znát jasné stanovisko, „[...] *abych to mohl okazati Hawkesovi, aby videl cerne na bilem, ze mohu vydelavati penize jinde a vice*“ (CBM, PBM Kkš 951). Neustálé průtahy v jednání i nedodržení slibů, které dostal v Paříži, ale na něž měl Šebánek v Československu minimální vliv, nakonec vedou skladatele k podepsání smlouvy s Boosey & Hawkes, o čemž Šebánka informuje hned v prvním dopise z roku 1949: „*Musim te zarmoutit a zdelit ti ze jsem podepsal smlouvu s B.&H., nevidel jsem jine vychodisko a prozatim se tim situace nementi protoze to se jedna o veci jez oni uz maji, jez byly uz v tisku. Smlouva je na tri roky.*“ (CBM, PBM Kkš 957).

V posledním dopise z roku 1948 Martinů pravděpodobně reaguje na Šebánkovy výčitky: „*Z tvého dopisu soudim ze jsi na mne namichutej, ale ja jsem v tom uplne nevinne, jak poznas z obsahu tohoto dopisu, v nemz ti preji vse nejlepsi do Noveho roku a take k Vanocum.*“ (CBM, PBM Kkš 956). Následuje výčet informací k některým dílům, k jejich provozování a možnostem vydání, s nimiž Šebánek pravděpodobně počítal, ale skladatel se nakonec rozhodl jinak. Martinů se snaží Šebánkovi popsat celou situaci, kdy není ve vztahu k Melantrichu smluvně zajištěn, a to v momentě, kdy nejsou ani smlouvou ošetřené závazky dodržovány, a snaží se vysvětlit, že jeho požadavky a výtky nejsou výrazem jeho nepřátelství k Šebánkovi samotnému, ale pouze snahou o narovnání právních vztahů s československým vydavatelem, kterého Šebánek zastupuje: „*Ja bych totiz rad si vyjasnil situaci mezi tebou a Melantrichem. Ty jsi muj pritel a ja ti take pisu pratelske dopisy a byl bych nerad kdyby si je vykladal jako ze na te nadavam, jsem opravdu daleko od tohoto*

also evidently presented Martinů with Minister Kopec-
ký's proposals for an exclusive contract. Martinů had
probably already received an offer for a contract with
Boosey & Hawkes at that time, and so he wanted a clear
statement, "[...] *so I can show it to Hawkes, so he sees
it in black and white that I can earn money and more of
it elsewhere*" (CBM, PBM Kkš 951). Endless delays and
defaults on the promises he was given in Paris, which
were beyond Šebánek's power to secure in Czechoslova-
kia, finally led the composer to conclude a contract with
Boosey & Hawkes, of which he informed Šebánek in the
very first letter from 1949: "*You will be sorry to hear it
but I must inform you that I have signed a contract with
B.&H., I saw no other solution and the situation will not
change for now because it concerns works they already
have, which were already being printed. The contract is
for three years.*" (CBM, PBM Kkš 957).

Martinů's last letter from 1948 includes a reaction
to some apparent reproof by Šebánek: "*I take it from
your letter that you are annoyed at me, but I am utterly
blameless in the matter, as you will see from the content
of this letter, in which I wish you all the best in the New
Year and also for Christmas.*" (CBM, PBM Kkš 956).
This is followed by a list of information related to cer-
tain works, the performance and publication of which
Šebánek probably counted on, but which the composer
did not approve. Martinů tried to describe to Šebánek
what it meant to him that he had no secure contract
with Melantrich, at a time when the company's older
contractual obligations were not being honoured either,
and he attempted to explain that his demands and ob-
jections were not directed at Šebánek personally but
were merely part of the composer's efforts to rectify legal
relations with the Czechoslovak publisher that Šebánek
represented: "*Because I would like to clear up the situa-
tion between you and Melantrich. You are my friend and*

umyslu,jsem naopak rad ze nas kontakt je prateľsky a ja doufam ze o tom nepochybujes.Pri tom vsem te vsak nestotoznuji s Melantrichem, pres to ze jsi tam reditelem,s nim bych chtel byti v obchodnim styku aby nebylo zadne nedorozumeni v zadnem pripade. Toho se to tam jednoho dne muze znelibit a seknes jim s tim,a nebo ti tam i mohou zaciti rozkazovati jini lide, coz se stava, a v tom pripade ja se mohu dovolati jen smluv ktore s Melan. mam,ja doufam ze mi rozumis,neni to ani zdaleka namireno proti tobe,pres to ze ti posilam dopisy privatne na tvoji adresu. Tak tyto obchodni i administracni veci mi muze posilat tvoje sekretarka a hlavne abych mel smlouvy na veci ktore hodlate vydat Tak treba stale jeste nevim,kolik vlastne u vas vydelavam ac jste vydali radu veci,a to neni pro to ze bych byl mamonar,protoze mozna ze ty penize ani nikdy neuvidim,ale proste ze chci porovnat co dostavam od jinych firem,tak je to vlastne jen platonicka otazka,ktou bych mel znati pri popisovani smlouvy.Take si nemysli ze to chci zavesti na ryze striktni basi,ja myslim kdybys ty nebyl v Mel. ja bych s nimi asi nebyl nikdy dosel k vyjednavani,-mozna ze oni by ani nebyly se o to snazili, tak ja to opravdu delam z prateľstvi k tobe a jestli nekdy nadavam,jak se ti asi zda, neni to ve zlem umyslu a hlavne ne proti tobe,bubaku. Ja dost pochybuji ze se ti podari ty penize uvolniti pro mne zde , leda az po me smrti se to da na nejaky narodni fond,jenze ja bych je potreboval drive dokud jsem tady a pres to ze vim ze ta administracni stranka teto zalezitosti je tezka,prece jsem nemam velkou nadeji,ze se ti to poda-ri,a pak cely ten podnik je pro mne ne moc vyhodny.“ (CBM, PBM Kkš 956). Podobných vyjádření a ujištění o osobním přátelství a zároveň přetrvávajících pracovních nesrovnalostech bude se zhoršujícím se

I also write you friendly letters and I would be sorry if you thought me to be railing against you, far be it from me to have such an intention, on the contrary I am glad our contact is friendly and I hope you do not doubt it. At the same time I do not equate you with Melantrich, even though you are director there, that is the one I want to have business ties with so there are no misunderstandings in any case. You can have your fill of it there one day and you can leave, or other people there can start commanding you about, which happens, and in that case I can only appeal to contracts I have with Melan., I hope you understand me, it is by no means aimed at you, even though I send my letters privately to your address. So these business and administrative affairs can be sent to me by your secretary as long as I have contracts for the works you intend to publish. So for instance I still do not know how much I am actually earning with you although you have published a number of works, and that is not because I am some kind of scrooge, because I might not ever see that money, but simply because I want to compare what I get from other firms, so it is actually just a platonic question, which I should know when signing the contract. Also do not think I want to shift this to a strictly formal basis, I think if you were not at Mel. I would never have negotiated with them, maybe they would not have even tried, so I am really doing this out of friendship to you and if I sometimes complain, as I guess you feel, it is not with any bad intention and especially not against you, bogey: I quite doubt you will succeed in freeing up the money for me here, unless it gets put in some national fund after my death, except I would have use for it sooner while I am here and although I know the administrative side of the matter is difficult, even so I am have little hope in your success, and then the whole enterprise is hardly beneficial for me.” (CBM, PBM Kkš 956). Similar statements and reassurances of his personal friendship despite

poměrem komunistického režimu ke skladateli v korespondenci přibývat.

Z dalších záležitostí, jež byly na programu společného pařížského setkání v září roku 1948 a které se pak objevují v následujících dopisech, to byla jednak možnost přiletu Karla Šebánka do USA (CBM, PBM Kkš 951, 952 a 954), k němuž ale nedojde, jednak zejména otázka skladatelovy busty. Podrobnosti se dozvídáme z dopisu do Poličky z prosince 1948: „[...] *mam v Parizi model hlavua je to moc dobra socha, myslel jsem ze by ji mohli koupit v Praze pro Melantricha nebo ministerstvo, a nebo pripadne do meho musea v Policce. je v bronzu v Parizi, nemyslím ze je to drahe.* [Šebánek] *Byl tím velmi nadsen, a slibil mi ze podnikne co je nutnoa ale asi dosud nic neudelal, vite o tom neco?*“ (CBM, PBM Kr 382). Jednalo se o bustu, kterou ještě před druhou světovou válkou vytvořila v Paříži rumunská sochařka Irina Codreanu-King (1896–1985). Tyto plány na nákup a převoz díla z politických důvodů na několik let utichnou, až v roce 1956, kdy je již režim skladateli opět více „nakloněn“ a zvažuje se vytvoření Martinů nové busty, se znovu otevře otázka získání oné předválečné, a to opět prostřednictvím Karla Šebánka. Také on byl několik let „v nemilosti“ nucen pracovat na podřadném místě v národním podniku Kniha, ale měnící se postoj komunistického režimu k Martinů má vliv také na „znovuobjevení“ jeho přítele Karla Šebánka. Tomu se nakonec po velkých komplikacích (srov. CBM, PBM Kr 549, 557, 560, 564, 568, 580) podaří zorganizovat převoz busty do Československa, o čemž až 2. července 1957 informuje rodinu Martinů v Poličce: „*Busta Bohoušova již z Paříže došla; je pěkná a je odlišná od těch fotografií, které jsem Vám svého času zaslal.*“ (CBM, pozůstalost K. Šebánka, nesign.).

continued business disagreements would become even more frequent in the correspondence as the Communist regime hardened its stance towards the composer.

Other items on the agenda of their Paris meeting in September 1948 that were further discussed in their subsequent letters, included the possibility of Karel Šebánek flying to the US (CBM, PBM Kkš 951, 952, and 954), which did not take place, and the question of the composer's bust. More information is provided in Martinů's letter to Polička from December 1948: "[...] *I have a model of my head in Paris and it is a very good sculpt, I thought they might buy it in Prague for Melantrich or the ministry; or possibly for my museum in Policka. it is in bronze in Paris, I do not think it is expensive. [Šebánek] Was thrilled by it, and promised me he would take the necessary steps but he seems not to have done anything yet, do you know anything about it?*" (CBM, PBM Kr 382). The bust in question had been created in Paris before World War II by the Romanian sculptor Irina Codreanu-King (1896–1985). These plans for the purchase and transport of the sculpture were put aside for political reasons until 1956, when the regime "warmed" to Martinů somewhat again and considerations were made for a new bust; the question of acquiring the pre-war one was revived, with Karel Šebánek the mediator once more. Šebánek also fell out of favour for several years and was made to work an inferior job at Book, National Enterprise, but the thaw in the regime's attitude towards Martinů also led to the "rediscovery" of his friend Karel Šebánek. After numerous complications (see CBM, PBM Kr 549, 557, 560, 564, 568, 580) Šebánek succeeded in having the bust moved to Czechoslovakia, of which he informed Martinů's family in Polička on 2 July 1957: "*Bohouš's bust has arrived from Paris; it is nice and different from the photographs I sent you back in the day.*" (CBM, estate of K. Šebánek, no call No.).

Dalším problémem, na nějž si Martinů opakovaně stěžuje Šebánkovi a který jasně dokladuje ignorování základní slušnosti, práva i smluv ze strany československých institucí, je nahrávání některých Martinův kompozic bez jeho vědomí. Nejprve se jedná o *Sonátu č. 2 pro violoncello a klavír*, H 286, kterou v květnu 1948 pro Supraphon nahráli Bohuš Heran a Alfred Holeček, v červnu 1948 je pak také v Supraphonu nahrána *Symfonie č. 4*, H 305, a to Rafaelem Kubelíkem a Českou filharmonií. Martinů důrazně žádá Šebánka, aby v ČSR zastavil takovéto nepřipustné jednání Supraphonu, které skladateli může způsobit problémy s nakladateli dotčených skladeb. Také si stěžuje, že nahrávky ani neobdržel. U *Symfonie č. 4* navíc provedl mnoho změn, které nyní na stávající nahrávce nejsou reflektovány. Toto téma se objevuje v dopisech z roku 1948 i 1949 (CBM, PBM Kkš 952, 954, 955, 960–962).

Ze skladeb, o jejichž vydání či provozování Martinů a Šebánek ve společné korespondenci diskutují, zmíníme *Koncert pro klavír a orchestr č. 2*, H 237, z roku 1934, který premiéroval Rudolf Firkušný a v poválečných letech hrál jeho upravenou verzi. Martinů Šebánka opakovaně v korespondenci upozorňuje, že při vydání této kompozice bude muset použít tuto novou verzi. Kompozice však vychází v Českém hudebním fondu až v roce 1960 (CBM, PBM Kkš 946, 947, 954 a 957). Martinů také zmíní svůj nový *Koncert pro klavír a orchestr č. 3*, H 316, který s velkým úsilím a obtížemi dokončil v březnu 1948. Zároveň zdůrazňuje, že exkluzivitu na provádění má Rudolf Firkušný, proto nyní o vydání skladby neuvažuje.

V květnu 1948 píše Martinů Šebánkovi „*Těším se na písničky*“, čímž má na mysli v tomto roce Melantrichem vydané skladby *Nový Špalíček*, H 288,

Another problem, which Martinů repeatedly complained about to Šebánek and which clearly illustrates a lack of even basic decency or respect for copyright by Czechoslovak institutions, is the recording of some of Martinů's compositions without his knowledge. The first such case was *Sonata for Violoncello and Piano No. 2*, H 286, which was recorded for Supraphon by Bohuš Heran and Alfred Holeček in May 1948; this was followed in June 1948 by a recording of *Symphony No. 4*, H 305, by Rafael Kubelík and the Czech Philharmonic, also for Supraphon. Martinů emphatically requested Šebánek to ensure that such unacceptable behaviour by Supraphon would cease, as it could get the composer in trouble with the publishers of the works in question; he also complained that he was not even sent any courtesy copies. Furthermore, he had made numerous edits to *Symphony No. 4*, which could not be reflected in the recording. The topic appears in letters from 1948 as well as 1949 (CBM, PBM Kkš 952, 954, 955, 960–962).

Among the various compositions that Martinů discussed with Šebánek in their correspondence, it is worth noting his 1934 *Concerto for Piano and Orchestra No. 2*, H 237, which had been premiered by Rudolf Firkušný, who played its revised version after the war. Martinů repeatedly warned Šebánek that he would have to use this new version when publishing the work. However, the composition was not published until 1960 by the Czech Music Fund (CBM, PBM Kkš 946, 947, 954, and 957). Martinů also mentioned his new *Concerto for Piano and Orchestra No. 3*, H 316, which he had completed with great difficulty in March 1948. He stressed that Rudolf Firkušný had exclusive rights to perform the concerto, and so he was not considering publishing it at the time.

In May 1948 Martinů wrote to Šebánek that he was "*Looking forward to the songs*", meaning the works published by Melantrich that year: *New Chap-Book*,

Písničky na jednu stránku, H 294, a *Písničky na dvě stránky*, H 302. Zmínkou „*Take na koncert se moc tesím [...]jej muzes klidne dati do rozhlasu*“ (CBM, PBM Kkš 947) odkazuje skladatel na svůj *Koncert pro housle a orchestr* č. 2, H 293, který v říjnu 1948 uvedl Alexandr Plocek se Symfonickým orchestrem Československého rozhlasu a v klavírním výtahu Karla Šolce jej vydá v následujícím roce Melantrich.

V roce 1948 se měla uskutečnit premiéra druhé verze baletu *Špalíček*, H 214 II, v rámci XI. všesokolského sletu. Ačkoliv se slet v tomto roce ještě uskutečnil, dochází v nových politických poměrech k potlačování aktivit Sokola i dalších nekomunistických organizací, k vylučování nepohodlných členů. Nakonec je v roce 1952 Sokol zrušen a jeho majetek převeden na příslušné závodní skupiny Revolučního odborového hnutí. Pro tento na dlouho poslední slet však Martinů ještě stihne napsat alespoň slavnostní fanfáru *Pozdrav sokolstvu a sletu*, H 320, pro devět žesťových nástrojů. Druhá verze baletu *Špalíček*, H 214 II, je pak uvedena o rok později v pražském Divadle 5. května.

Jako další z baletů Bohuslava Martinů, o něž byl v Československu zájem, zmiňme *Istar*, H 130, kdy o plánech na jeho uvedení svědčí několik dopisů tanečnice a choreografky Niny Jirsíkové z Divadla 5. května. Autorem zkrácené verze tohoto díla měl být Jan Reimoser, k uvedení ale nakonec nedošlo (CBM, PBM Kkš 952).

Jakousi „stálíci“ tohoto fondu korespondence se již stala opera *Juliette*, H 253, a to se nemění ani v dopisech z roku 1948. Kromě zhotovení kopií se však novým tématem stává překlad tohoto díla do angličtiny, aby jej mohl Martinů nabízet na americké půdě, kde vidí nyní velký potenciál v možném provedení dirigentem Arturem Toscaninim, jemuž chce

H 288, *Songs on One Page*, H 294, and *Songs on Two Pages*, H 302. His mention that “*I am also very much looking forward to the concerto [...] you can give it to the radio no problem*” (CBM, PBM Kkš 947) was a reference to *Concerto for Violin and Orchestra No. 2*, H 293, which was performed by Alexandr Plocek and the Prague Radio Symphony Orchestra in October 1948 and which Šebánek had published by Melantrich as a piano reduction the following year.

In 1948 the second version of *The Chap-Book*, H 214 II, was to be staged at the 11th All-Sokol Rally in Prague. Although the rally was allowed to take place, the activities of the patriotic sports movement Sokol and other non-Communist organisations were gradually suppressed under the new political regime; “undesirable” members were expelled, until finally Sokol was dissolved in 1952 and its property was transferred to the relevant local groups of the Revolutionary Trade Union Movement. Martinů managed to compose the festive fanfare *Greetings to Sokols and Sokol Gathering*, H 320, for 9 brass instruments for this last rally for decades to come. The second version of *The Chap-Book*, H 214 II, was performed a year later at the 5 May Theatre in Prague.

Another of Bohuslav Martinů’s ballets that Czechoslovak institutions showed interest in was *Istar*, H 130, as documented by several letters from the dancer and choreographer Nina Jirsíková of the 5 May Theatre. The work, which was to be shortened by Jan Reimoser, was not staged in the end (CBM, PBM Kkš 952).

One of the “constants” of this collection of correspondence is the opera *Juliette*, H 253, and this is true for the year 1948 as well. Besides the making of copies, the letters newly discuss the work’s translation into English to allow Martinů to offer it in America, where he saw great potential in a possible staging by the conductor Artur Toscanini, whom he also wanted to offer *Tre Ricercari*,

také nabídnout skladbu *Tre ricercari*, H 267 (CBM, PBM Kkš 946). Další možností je provedení opery v Basileji, a to Paulem Sacherem, o němž se Martinů zmiňuje v dopisech Šebánkovi z podzimu 1948, ještě také v červnu 1950 (CBM, PBM Kkš 950, 954, 978), stejně tak v korespondenci s Paulem Sacherem z 9. května 1951 (vlastník PSS, kopie dostupná v IBM, Sac 1951-05-09). Ani jeden ze záměrů není realizován a opera *Juliette* je uvedena až v roce 1959 ve Wiesbadenu.

Z roku 1949, tedy posledního roku, který zpracovává tato publikace, je dochováno 16 dopisů. Hned první z nich opět začíná vysvětlováním komplikované situace, v níž se nachází jak Martinů, který nemá žádný vliv na dění kolem svých kompozic, tak Karel Šebánek, jenž se usilovně snaží vydávat a propagovat Martinů díla i v neustálé nejistotě a za zhoršujících se podmínek. „*Dekuji ti za zpravu a jsem rad ze jsi porozumel memu dopisu a ze chapes ze to neni mineno proti tobe,Ja si dovedu predstavit co mas prace a ze te nekdy moje psani mohou rozlobit,jakobys nemel nic jineho na praci nez mne. [...] Ja take nevim zdali s tim nemas,a prave depodobne mas neprijemnosti,jak vidim casto z tvyh dopisu,a je i mozno ze budes miti ,cehoz se dost obavam,trouble i v budoucnosti,ja myslim,ze neodvratne moji pratele jednoho dne objevi ze nepasuju a budou te atakovat ze nevydavas vice preskolenych veci,tak radeji bud opatrny,mas ovsem argument ze moje veci prinasi k nam valuty,ale i to prozatim neni valne.* (CBM, PBM Kkš 957). Jak už je zmíněno výše v tomto textu, první dopis roku 1949 také přináší oznámení Martinů o uzavření tříleté smlouvy s Boosey & Hawkes.

Nekonečné žádosti o vyúčtování honorářů ze strany Melantrichu a OSA pokračují také v roce 1949 a jsou součástí téměř všech dopisů z tohoto roku. Podle

H 267 (CBM, PBM Kkš 946). Another option was to have the opera produced in Basel by Paul Sacher, as Martinů remarked when writing to Šebánek in autumn 1948 and again in June 1950 (CBM, PBM Kkš 950, 954, 978) and in correspondence with Paul Sacher on 9 May 1951 (property of PSS, copy at IBM, Sac 1951-05-09). However, neither of these plans were realised, and *Juliette* was not staged until 1959 in Wiesbaden, Germany.

The last year included in this volume, 1949, is represented by 16 extant letters. The very first one begins by explaining the complicated situation Martinů found himself in, unable to influence what happened to his compositions, while Karel Šebánek also struggled to continue to publish and promote the composer's music in uncertain and increasingly hostile conditions. *"Thank you for the message, I am glad you understood my letter and that you realise it is not aimed against you, I can imagine how much work you have and that my writing can sometimes annoy you, as if you had nothing else to care about but me. [...] I also do not know if it is not, and probably is causing trouble for you, as I often see from your letters, and it is possible it will, as I quite fear, cause you trouble in the future, I think inevitably my friends will discover one day that I do not fit in and they will attack you for not publishing more recultivated works, so better you are careful, though you can wield the argument that my works bring home foreign currency; but that is nothing spectacular as yet."* (CBM, PBM Kkš 957). As has already been mentioned in this text, the first letter of 1949 also contained Martinů's announcement of the conclusion of a three-year contract with Boosey & Hawkes.

The endless demands for a financial statement regarding his receivables from Melantrich and OSA continued throughout practically all of 1949. An extant unsigned account statement shows that Bohuslav Martinů should have been paid 278,944.90 crowns in royalties for the

dochovaného nesignovaného vyúčtování mělo být Bohuslavu Martinů na honorářích za prodej vydaných skladeb z let 1946–1949 vyplaceno 278 944,90 Kčs. Dále také 20 771,75 Kčs za půjčovné orchestrálních materiálů. Vyúčtování rovněž obsahuje údaj o zálohách rodině Martinů do Poličky, a to ve výši 10 000 Kčs vyplacených v lednu 1946 a 5 000 Kčs vyplacených v lednu 1947. Celkem jsou tedy pohledávky skladatele vůči Melantrichu vyčísleny ke konci roku 1949 na 287 495,65 Kčs (NBM, *Honoráře za díla vydaná nakladatelstvím Melantrich do konce roku 1949*, s. 1–2). Další dokument, který dokladuje závratné výše nevyplacených honorářů, je dochován ve fondech Ministerstva školství, věd a umění ČSR v Národním archivu v Praze. Uvádí se zde, že pohledávky OSA vůči skladateli činí 117 125,80 Kčs, z tohoto účtu byly prováděny drobné poukazy jeho příbuzným. Pohledávky ze strany Melantrichu a Orbisu k 31. březnu 1950 činily 276 471,20 Kčs (NA, *Ministerstvo školství, věd a umění – poukaz peněz do ciziny*, nesign.). V srpnu 1950 informuje Šebánek jako ředitel Národního vydavatelství Orbis oficiálně skladatele: „*Ochranný svaz autorský nám sdělil, že na Váš účet připsal k dobru Kčs 274.667,85 za tantiémy: do 14.X.1948 Kčs 173.667,85 / do konce 1948 Kčs 92.000.- / za rok 1949 Kčs 69.000.-.*“ (dopis z 28. srpna 1950; CBM, PBM Kd 259).

I přes takovouto výši dluhů československých státních podniků nebyly úřady ochotny vyjít skladateli ani v nejmenším vstříc. Martinů, který se chystá na léto 1949 do Evropy, požádá o převod části peněz do Francie, což považuje za schůdnější variantu než převod do zámoří. Obrátí se v této záležitosti na Adolfa Hoffmeistera, který byl československým velvyslancem v Paříži (CBM, PBM Kkš 963 a 964). I když vše zpočátku vypadá slibně, nakonec se skladatel vrací

sale of compositions published in 1946–1949. A further 20,771.75 crowns were due for the hire of orchestral materials. The statement also lists the payment of advances to Martinů's family in Polička, namely, the sum of 10,000 crowns paid in January 1946 and 5,000 crowns paid in January 1947. Therefore, the composer's total receivables from Melantrich, as of the end of 1949, amount to 287,495.65 crowns (NBM, *Honoráře za díla vydaná nakladatelstvím Melantrich do konce roku 1949* [Royalties for Works Published by Melantrich by the End of 1949], pp. 1–2). Another document showing the enormous sums of unpaid royalty fees has been preserved in the collections of the Ministry of Education, Sciences, and Arts in the National Archives Prague. In it, the composer's receivables from OSA amount to 117,125.80 crowns, with negligible payments made from this account to his relatives. As of 31 March 1950, his receivables from Melantrich and Orbis totalled 276,471.20 crowns (NA, *Ministerstvo školství, věd a umění – poukaz peněz do ciziny* [Ministry of Education, Sciences, and Arts – Transfer of Money Abroad], no call No.). In August 1950 Šebánek informed the composer officially in his capacity of director of the National Music Publisher Orbis: “*The Copyright Protection Collective has informed us that it has credited your account with 274,667.85 crowns in royalty fees: 173,667.85 as of 14 October 1948 / 92,000.- as of the end of 1948 / 69,000.- for 1949.*” (letter from 28 August 1950; CBM, PBM Kd 259).

Despite the amounts owed to him by state companies, the Czechoslovak authorities were not willing to accommodate the composer in the slightest. Intending to travel to Europe in summer 1949, Martinů asked for a part of his money to be transferred to France, which he reckoned to be less problematic than a transatlantic transfer. He approached Adolf Hoffmeister, the Czechoslovak ambassador in Paris, in the matter (CBM, PBM Kkš 963 and 964).

do USA opět bez slíbených financí. Nová naděje se objevuje na podzim roku 1949, když z New Yorku informuje rodinu v Poličce: „*Mam volat nas konsulat, nas ambasadur z Parize (ktery je muj dobry znamy od let) a ministre Clementis mne chteji miti na obed. Kdyz jsem byl v Parizi zadal jsem je o penize a tak mi N.Banka povolila zasilkuve Francich kterou jsem ovšem az do dnes nedostal, nevím zdali to budou chtiti zmenit na dolary.*“ (dopis ze dne 10. října 1949; CBM, PBM Kr 392). Martinů se na tyto finanční prostředky dotazuje v každém dopise až do léta 1950, kdy už jen odevzdaně konstatuje: „*Ohledne mých peněz asi se nic nestalo a také asi nestane, udělal se v tom nějaký pokrok?*“ (dopis z 19. července 1950, CBM, PBM Kkš 978). Následně se snaží alespoň převést nějaké prostředky rodině do Poličky a pomalu přechází na novou „vyjednávací“ strategii: „*Co se peněz tyce nedelam si zadne nadeje ze je uvidim a tak take myslim ze pokračovati ve vydavani zastavime, beztoho z toho mas jenom nepřijemnosti a take asi uz to dlouho nepujde, tak s temi operkami nic pro Orbis nebude.*“ (dopis z 13. září 1950, CBM, PBM Kkš 980).

Finanční prostředky, které měly být v létě 1949 skladateli poukázány do Francie, plánoval použít na opravu domku po rodině Charlotte Martinů, který byl ve Vieux-Moulin (CBM, PBM Kkš 963, 964, 966, 968, 969, 974). Po velkém úsilí a mnoha dopisech píše Martinů Šebánkovi 1. září 1949: „*Jsem už zpět v Paříži a samozřejmě jsem peníze zde nenašel. Přišel nový úkaz, dle kterého byla zásilka odložena, tak mám prý počkat až dojde. Já myslím že nedojde vůbec a také nemohu na ni zde čekat, tak to vše bylo jen pro kočku, přes všechny ty intervence. Peníze dojdou, dojdou-li vůbec, až je nebudu potřebovat, totiž až budu už zpět v N.Y. Mám vztek a vidím že nemohu mnoho*

Despite initial hopes, the composer ended up returning to the US without any of the promised funds. Another opportunity presented itself in autumn 1949, when he wrote from New York to his family in Polička: *“I am to phone our consulate, our ambassador in Paris (who is an old acquaintance of mine) and Minister Clementis want me there for lunch. When I was in Paris I asked them for money and so the N.Bank approved a consignment for me in France though I have yet to receive it, I do not know if they will want to change it to dollars.”* (letter from 10 October 1949; CBM, PBM Kr 392). Martinů continued to ask about the funds in every letter until summer 1950, when he merely noted resignedly: *“Regarding my money nothing has happened I guess nor will, have there been any developments?”* (letter from 19 July 1950, CBM, PBM Kkš 978). He then tried to at least have some money sent to his family in Polička before gradually switching to a new “negotiation” strategy: *“With regard to the money I have no hope of seeing it and so I reckon we will also stop the publishing, it is only trouble for you anyway and it will probably not be possible much longer, so those short operas for Orbis are a no go.”* (letter from 13 September 1950, CBM, PBM Kkš 980).

Martinů had planned to use the money that was to be sent to him to France in summer 1949 to repair the house in Vieux-Moulin that had belonged to Charlotte Martinů’s family (CBM, PBM Kkš 963, 964, 966, 968, 969, 974). Much effort and many letters later, Martinů informed Šebánek on 1 September 1949: *“I am back in Paris and of course I found no money here. Another slip arrived, claiming the consignment was postponed, so I am to wait until it arrives. I think it will not arrive at all and I cannot wait here for it either, so the whole thing was for nought, despite all those interventions. The money will arrive, if at all, when I no longer need it, namely when I am back in N.Y. I am angry and I see I cannot expect*

očekávat jako vždy od Prahy. Tak pojedu do V. Moulin a barák definitivně střelím, což mne ještě více oddálí od plánů jezdit do Evropy.“ (CBM, PBM Kkš 967). A 17. září své rozhodnutí potvrzuje: „*K tvoji informaci budu až do středy ve Vieux Moulin, musíme všechno odstěhovat, protože jsme domek prodali, já do toho ještě strčil zbytečně peníze, v naději že zde najdu ty prachy z Prahy, což se ovšem nerealizalo a já jsem se vydal z \$, tak teď zde sháním peníze a nikdo mi nechce půjčit.*“ (CBM, PBM Kkš 968). V dalším dopise pokračuje: „*Do Londýna ani do Bruselu nemohu, nemám sám visa a nemám taky prachy dostal jsem se do pěkné kaše, že jsem věřil slibům z Prahy, strčil jsem peníze do opravy domku ve V. M. a teď mi zde nikdo nechce půjčit, je to komplikované se zpětným placením v \$.*“ (CBM, PBM Kkš 969). A ještě o půl roku později, v lednu 1950, skladatel upřesňuje slíbenou částku: „*Nepoptal jsem se, co se stalo s mými 30.000-Kcs, co mi už byly povoleny do Paříže na opravu toho domku ve V.M., který jsem opravil a pak musel prodat a vypůjčit si peníze v Paříži.*“ (CBM, PBM Kkš 974).

Co se Martinů kompozic týče, tak se hned od počátku roku 1949 v korespondenci se Šebánkem věnují *Koncertu pro housle a orchestr č. 2*, H 293, který chtěl uvést Erich Leinsdorf a The Rochester Philharmonic Orchestra. Problémy s provozovacím materiálem, zejména pak s party smyčců, řeší skladatel nejen se Šebánkem (CBM, PBM Kkš 958 a 959), ale také s Betty Bean z newyorské pobočky Boosey & Hawkes (vlastník Boosey & Hawkes, kopie dostupná v IBM, BH 1949-01-20a). Skladba je i přes všechny komplikace nakonec uvedena, a to 4. dubna 1949 v rámci řady *Pioneers of Music* na rozhlasové stanici NBC. Ke konci roku se k této kompozici skladatel v korespondenci vrací, ale z jiného důvodu. Skladba byla

much of Prague as always. So I will go to V. Moulin and definitively flog the house, which will set me further off from plans to travel to Europe." (CBM, PBM Kkš 967). He reaffirmed this decision on 17 September: *"For your information I will be in Vieux Moulin until Wednesday, we have to clear everything out because we sold the house, I put money into it pointlessly, in the hope I would find the cash from Prague here, which did not happen and so I expended my \$, so I am now scrounging around for money and no one wants to lend me any."* (CBM, PBM Kkš 968). He continued in the following letter: *"I cannot go to London or Brussels, I do not have a visa myself nor do I have cash I am in a right pickle for believing those promises from Prague, I put money into repairing the house in V. M. and now no one wants to lend me anything here, it is complicated regarding return payments in \$."* (CBM, PBM Kkš 969). Half a year later, in January 1950, the composer actually specified the promised sum: *"You did not ask what happened with the 30,000- crowns that were approved for me for Paris to repair the house in V.M., which I repaired and then had to sell and borrow money in Paris."* (CBM, PBM Kkš 974).

With regard to Martinů's compositions, right from the outset of 1949, he wrote to Šebánek about *Concerto for Violin and Orchestra No. 2*, H 293, which was to be premiered by Erich Leinsdorf and the Rochester Philharmonic Orchestra. Martinů corresponded about issues with the performance materials to the work, especially the parts of the strings, both with Šebánek (CBM, PBM Kkš 958 and 959) and with Betty Bean from the New York office of Boosey & Hawkes (property of Boosey & Hawkes, copy at IBM, BH 1949-01-20a). Despite these complications, the concerto was successfully performed on 4 April 1949, in the *Pioneers of Music* radio series broadcast on NBC. The composer returned to the composition in his correspondence at the end of the year, though for a different reason.

totiž v roce 1949 vydána v Melantrichu, bohužel bez dedikace Mischovi Elmanovi, což se skladatel snaží nějak vyřešit. V prvním dopise z roku 1950 dokonce navrhuje výrobu razítka „*To Mischa Elman*“, které by se natisklo do hotového vydání (CBM, PBM Kkš 973).

Ani korespondence z roku 1949 se neobejde bez opery *Juliette*, H 253, jejíž propagaci se skladatel rozhodne vzít doslova do svých rukou a začne vpisovat a vlepovat Šebánkem zasláný anglický překlad tohoto díla do klavírního výtahu. Na tuto náročnou práci si opakovaně stěžuje, stejně jako na překlad, který neodpovídá frázím v hudbě, a skladatel jej proto musí upravovat: „*Druha vec je s Julietou, toiz s tim prekladem. Je dobry ale pres to nektare fraze musim zmenit, a vetsinou to nejde pod noty; hlavne akcenty jsou zmenene, vim, ze je to tezky pripad, ale musi se to nejak upravit. Musim zmenit noty, pridat nebo ubrat, jinak by se to nedalo zpivat v tomto jazyku, a musim na to vziti nejakeho experta. Prozatim to podlepuji jak se to da, anglicke vety jsou delsi, tak to delam jen abych mohl ukazat vytah a aby tomu aspon trochu rozumeli, je to prace pro vraha, uz na tom sedim vecery; cekam na to libreto, nektare vety nemohu rozlustit.*“ (CBM, PBM Kkš 959). Dokončení této práce hlásí Martinů Šebánkovi v dopise z 26. března 1949 (CBM, PBM Kkš 960), v němž také zmiňuje, že má o skladbu zájem Metropolitní opera v New Yorku a New York City Opera. V dubnu 1949 jako by tušil, že problémy mohou pokračovat, když informuje Šebánka, že s *Julietou* je „[...] *to na dobre ceste, jsou tu zajemci a zde kdyz neco klapne tak to musi byti hned a ne teprve zacit o tom dlouze mluvit a uvažovat. A tak ja stale nevim jak si predstavujes situaci s materialem a neodvazuju se ani nic podnikat, protoze zde to nemaji radi kdyz se jim neco slibi a pak to neni vcas, tak*

The work had been published by Melantrich in 1949, but it was unfortunately missing its dedication to Mischa Elman, which the composer tried to solve somehow. In his first letter from 1950 he even suggested having a stamp made with the words “*To Mischa Elman*”, which could then be applied to the printed volumes (CBM, PBM Kkš 973).

The opera *Juliette*, H 253, appears as a topic in 1949 as well; the composer decided to take matters literally into his own hands and began writing and pasting the English translation sent by Šebánek into the vocal score of the work. He repeatedly complained of the strain of this work and of the translation itself, as its phrasing did not fit the music and had to be revised by the composer: “*The second matter concerns Juliette, namely the translation. It is good but all the same I must change some of the phrases, and it mostly does not fit under the music, mainly the accents are changed, I know it is difficult, but it must be amended somehow. I must change notes, add or remove them, or it could not be sung in this language, and I must get an expert for it. For now I am pasting it in as best I can, the English sentences are longer, so I am only doing it to be able to show the vocal and so they understand it a bit at least, it is a murderer’s job, the evenings I have spent on it, I am waiting for the libretto, I cannot decipher some of the sentences.*” (CBM, PBM Kkš 959). Martinů informed Šebánek of the completion of this work by letter on 26 March 1949 (CBM, PBM Kkš 960), also mentioning that the composition was being eyed by both the Metropolitan Opera and the New York City Opera. But in April 1949, as if in anticipation of further problems, he explained to Šebánek that although “[...] *things are going well with Juliette, people here are interested but if a deal is to be made here it has to be done right away and not started with lengthy talks and considerations. And so I still do not know your idea is for the materials and I dare not start anything at all because they do not like it*

to se muze tahnout leta a pak z toho nic není, čas zde beží rychle, a je popravka po operach, tak kde kdo píše opery; přijduli pozdě tak zde bude plno oper od američ. skladatelu a ja budu moci cumet. To jsem ti vse už nekolikrate popsal, zvláste v posledním dopise, a prosím nemej strach ze se ; polekam nejake nepriznive zpravy, naopak budu vedet na cem jsem“ (CBM, PBM Kkš 961). A tyto tušené problémy s provozovacím materiálem nastanou. Po dlouhých průtazích kontaktuje skladatel Jindřicha Honzla (1894–1953), aby se informoval na postup, kterým má vyžádat provozovací materiál, následně prosí o zprostředkování také československé velvyslanectví ve Washingtonu (CBM, PBM Kkš 981). Ještě v květnu 1951 píše Martinů rozezlený dopis do Národního divadla. Uvádí v něm, že již tři roky vyjednává zapůjčení orchestrálního materiálu k této opeře. Zmiňuje, kdo vše byl v celé záležitosti zaangažován, a vysvětluje, že je snad v zájmu nejen Melantrichu, aby skladba neležela v archivu, ale přinášela Československu jak propagaci, tak i valuty. V odpovědi z Národního divadla je uvedeno, že byl materiál již v prosinci 1950 předán na Ministerstvo informací ČSR, které jej mělo zaslat do USA (vlastník ND, kopie dostupné v IBM, ND 1951-05-15 a ND 1951-05-21). Dne 14. srpna 1951 píše Martinů do Poličky: „[...] přišla konečně zpráva z Washingtonu, že tam mají ten materiál a kam ho mají poslati. Tak se snad tohoto přece jen dočkám, psal jsem jim hned ale dosud nic nepřišlo.“ (CBM, PBM Kr 417). V září 1951 rezignovaně konstatuje: „Juliettu stále ještě nemám.“ (CBM, PBM Kkš 989), až 6. října 1951 potvrzuje: „Julietta konečně je zde a vše je v pořádku.“ (CBM, PBM Kkš 990).

here when you promise something and then do not deliver on time, so it can take years and nothing comes of it, time flies quickly here, and there is demand for operas, so operas are being written left and right, if I get in late it will be full of operas by Americ. composers and I can sit on the sidelines. I have already told you that several times, especially in the last letter, and please do not worry about ;scaring me with unpleasant news, on the contrary I will know how things are” (CBM, PBM Kkš 961). And these anticipated problems with the performance materials did in fact occur. After lengthy delays the composer also contacted Jindřich Honzl (1894–1953) to ask what steps he was to take to request the performance materials, and he subsequently submitted such a request also via the Czechoslovak embassy in Washington (CBM, PBM Kkš 981). In May 1951 Martinů wrote an angry letter to the National Theatre in Prague, stating that he had negotiated for the hiring of the orchestral materials to the opera for three years. He named the various people involved in the matter and explained it was in the interest of both Melantrich and Czechoslovakia itself, thanks to the potential for promotion and foreign earnings, to avoid leaving the composition in the archives. In reply, the National Theatre claimed that the materials had already been handed over to the Ministry of Information in December 1950 and that the latter institution was supposed to have sent them to the US (property of ND, copies at IBM, ND 1951-05-15 and ND 1951-05-21). On 14 August 1951 Martinů wrote to Polička: “[...] a message finally arrived from Washington, that they have the materials there and where should they send it. So maybe I will get them after all, I replied straight away but have received nothing yet.” (CBM, PBM Kr 417). In September 1951 he noted with resignation: “I have yet to get Juliette.” (CBM, PBM Kkš 989). It was not until 6 October 1951 that he confirmed: “Juliette is finally here and everything is in order.” (CBM, PBM Kkš 990).

Problémy s neoprávněným nahráváním Martinů skladeb jsme zmiňovali již v rámci korespondence z roku 1948, v následujícím roce skladateli opravdu dochází trpělivost, jak je patrné z dopisu z 26. března 1949: „*Pak je jeste jina zalezitost a sice disky. Posli mi prosim adresu te firmy, co je nahravala. Je to nase firma? Mne to totiz uz prestalo bavit, stale se mluvi a pise o te zvlastni ochrane umelcu, a zatim nejen ze mi nikdo ani jeden disk neposlal, a ze se mne ani neptali zdali to mohou natocit, ale take nemam ani smlouvu a disky se jak se zda prodavaji, kde jdou moje procenta z tohoto obchodu? Jeste az dosud ani jeden disk jsem neslysel, koupit si je nemohu tak co z toho mam? Napis mi kdo v tom rozhoduje a si to s nim uz vyridim. Uz se mi to nelibi, cely zivot mi komposice nevynesla ani na chleba a ted kdyz to zacina byti na trhu tak zase z toho nevidim zadny profit a nedko si to strci do kapsy, tak to se mi uz prejida.*“ (CBM, PBM Kkš 960). A v následujícím dopise ironicky dodává: „*[...] kdyby byli meli alespon trochu slusnosti a poslali mi aspon jeden record, tak bych to treba spolknul, ale takhle rozhodne ne, co si vlastne myslí, je to podivny zpusob v nove republice, ze se autora vubec nikdo nezepta a vubec se o neho nezajimaji, myslel jsem ze v novem poradku by to melo byti prave opacne.*“ (CBM, PBM Kkš 961).

Martinů řeší otázku překladů skladeb do anglického jazyka také u dalších děl, týká se to například rozhlasové opery *Veselohra na mostě*, H 247, o jejímž možném uvedení se Martinů zmiňuje v dopisech z března a dubna 1949 (CBM, PBM Kkš 959–961). Dne 21. října 1949 Šebánkovi krátce oznamuje: „*Veselohra na moste je prelozena do angliciny [...].*“ (CBM, PBM Kkš 970). Ačkoliv i u tohoto díla dojde k jistým průtahům, přeci jen se situace vyvine lépe než v případě opery *Juliette*, H 253. *Veselohra*

Martinů also lost patience with the issue of the unauthorised recording of his compositions, which had already been discussed in his correspondence from 1948; he made his annoyed determination clear on 26 March 1949: *“Then there is another matter namely the discs. Please send me the address of the firm that recorded them. Is the firm one of ours? Because I am fed up with it, everyone keeps on about the special protection of artists, and all the while not only has no one sent me even a single disc, nor did they even ask me if they can record it, but I do not have a contract either and the discs appear to be selling, where is my percentage from this trade? I have yet to listen to a single one of those discs, I cannot buy them so what is in it for me? Tell me who calls the shots in the matter and I will sort it out with him. I do not like it one bit, my whole life that composition has not earned me even for a loaf of bread and now when it starts getting on to the market then I see none of the profits either and someone is packing their pocket, well I am fed up to the ears with that.”* (CBM, PBM Kkš 960). He added ironically in his next letter: *“[...] if they had at least had the decency to send me a single record, I might have swallowed it, but certainly not like this, what are they thinking, these are odd manners in the new republic, that no one even asks the author or takes any interest in him, I thought the very opposite should be true in the new order.”* (CBM, PBM Kkš 961).

Martinů was also interested in having his compositions translated into English, specifically the radio opera *Comedy on the Bridge*, H 247; the composer discussed potential productions of the opera in his letters from March and April 1949 (CBM, PBM Kkš 959–961). On 21 October 1949 he briefly informed Šebánek: *“The Comedy on the Bridge has been translated into English [...]”* (CBM, PBM Kkš 970). Despite some delays, the situation was resolved much more expediently than

na mostě, H 247, je v roce 1951 uvedena v New Yorku, kde dokonce získá cenu amerických kritiků, a ve stejném roce ji hrají také v Benátkách. V dalších letech je skladba uvedena mj. v Římě, Torontu či Londýně, o čemž skladatel referuje rodině do Poličky (CBM, PBM Kr 411 a 422). V roce 1952 se přidávají uvedení v Lucernu a ve Finsku, v následujícím roce v Bruselu, ve Švédsku a v Paříži, v roce 1955 v Buenos Aires a o rok později v Kanadě (CBM, PBM Kr 425, 445, 491, 519).

V případě překladu *Polní mše*, H 279, která byla již v květnu 1949 uvedena na Princetonské univerzitě, se skladatel se situací vyrovnal opravdu šalamounsky, jak se dozvídáme v dopise z 26. března 1949: „*Co se tyce Mše, je to ta sama historie, text je pekny ale nejde pod noty a tak se neda zpivat, nahodou ze to je na Universite, tak jsme to s pomoci studentu znova prelozili a podepsali pod noty; to jest oni museli udelat novy photostat, tak ten tisteny material nema cenu pro anglicke provedeni a pro pristi reprisy si budu muset vypijcovat material z Princetonu.*“ (CBM, PBM Kkš 960).

Všechny zmíněné problémy se zasíláním partitur, provozovacího materiálu a zejména také se zasíláním honorářů z prodeje a provozování děl chce Martinů vyřešit jednou provždy, jak vyplývá z dopisu z konce května 1949: „*Ja ti nevycitam ze mne vydavas ale zlobi mne ze nemuzeme vyuziti vydani pro provoz to jest abys na tom vydela penize a ja take a sebe vlastne ani nepocitam protoze ty prachy asi nikdy neuvidim, tak ja se vlastne zlobim ve tvuj prospech. Tak jsem se rozhodl ze tuto situaci zmenim coz ti ted popisu. Dostanes od Boosey & Hawkes dopis v kterem bude naznaceno ze ja si preji (vzhledem k exklusivni smlouve kterou s nimi mam) aby zastupovali vsechna moje dila, inklusive i ta jez jsou vydana v Melantrichu.*

in the case of *Juliette*, H 253. *Comedy on the Bridge*, H 247, was produced in New York – where it even won an award from American critics – as well as in Venice in the same year of 1951. The work was staged in Rome, Toronto, or London in subsequent years, as the composer informed his family in Polička (CBM, PBM Kr 411 and 422). In 1952 it was performed in Lucerne and Finland, then Brussels, Sweden, and Paris the following year, Buenos Aires in 1955, and Canada a year later (CBM, PBM Kr 425, 445, 491, 519).

The translation of *Field Mass*, H 279, which was performed at Princeton University in May 1949, was solved with ingenuity, as the composer confided on 26 March 1949: “*With regard to the Mass, it is the same story; the text is nice but it does not fit the music and so it cannot be sung, lucky that it is at the University so we translated it again with the help of students and underlaid it, that is they had to make a new photostat, so the printed materials have no value for an English performance and for future repeats I will have to rent the materials from Princeton.*” (CBM, PBM Kkš 960).

Martinů hoped once and for all to solve all of the aforementioned problems with the sending of scores, performance materials, and especially the payment of royalties from the sale and performance of his works, as is shown by his letter from late May 1949: “*I am not faulting you for publishing me but I am annoyed that we cannot use the editions for performances that is so you profit from it and I as well and I do not even count myself because I will probably never see that cash, so I am actually annoyed on your behalf. So I have decided to change the situation as I will now describe to you. You will get a letter from Boosey & Hawkes in which it will be intimated that I wish (due to the exclusive contract I have with them) for them to represent me for all my works, inclusive of the ones that are published by Melantrich. Hawkes*

Hawkes je Evropska edicce, Londyn, a velmi rad by videl tuto smlouvu ale nerad vidi kdyz se to coura bez vysledku, tak ja mu v tom pomohu, takze budu do toho engazovan ja sam a ne Melantrich. Mne neni nic platne ze jsou moje veci vydane kdyz neprijdou na trh, a zde je take vyhoda pro tebe, jakmile u nas uvidi ze tam bezi najednou dolary tak si te take budou vice ocenovat a dolary z toho mohou byti velmi rychle, jen musime miti noty zde a nekdo se o to musi starat aby spolecnosti pltily a to je jenom Hawkes. Tak tohle se musi rozresit a sice pro celou moji produkci a nejen od kousku ke kousku.“ (CBM, PBM Kkš 962). Smlouva o zastupování, o které se Martinů v korespondenci zmiňuje opakovaně a která měla platit od 1. ledna 1950, existuje pouze v návrhu. Dle podmínek smlouvy mělo nakladatelství Orbis postoupit nakladatelství Boosey & Hawkes výhradní práva na Martinů díla vydaná v Orbisu, a to pro země Britského společenství, Spojené státy, Kanadu, Mexiko a země Střední a Jižní Ameriky. A naopak Boosey & Hawkes postupuje Orbisu výhradní práva pro ČSR, Polsko, Rumunsko a Bulharsko na Martinů díla vydaná tímto nakladatelem (vlastník archiv DILIA, kopie dostupná v IBM, BH 1950-01-01). O „rychlosti“ jednání a „ochotě“ československých úřadů svědčí dopis Karla Šebánka rodině Martinů do Poličky, který posílá téměř tři čtvrtě roku poté: *„Smlouva, která leží již od ledna na ministerstvu informací /s Boosey & Hawkes, o zastoupení v Anglii a Americe/ nebyla dosud schválena, čekám však, že se tak stane během 14 dnů, totiž její vyřízení kladné nebo záporné. Již mi to začíná ‚zalézat za nehty‘.“* (dopis z 15. září 1950; CBM, pozůstalost K. Šebánka, nesign.). A ještě o tři roky později píše Šebánek do Poličky: *„Rovněž jsem upozornil na dosud nevyřízenou smlouvu s Boosey & Hawkes, která leží již 3 roky na ministerstvu.“*

is a European publisher, London, and he would very much like this contract but he does not like when things drag on with no outcome, so I will help him, so I myself will be engaged in the matter and not Melantrich. It is no use to me if my works are published but not on the market, and there is an advantage in it for you too, as soon as they see back home that dollars are flowing then they will appreciate you more and it can bring dollars very quickly; only we need the music here and someone has to make sure the companies pay up and that is only Hawkes. So this must be solved and for my whole portfolio in fact and not just piece by piece.” (CBM, PBM Kkš 962). The contract in question, which Martinů wrote of repeatedly in his correspondence and which was to come into force on 1 January 1950, only exists as a draft. The text of the draft licenses the exclusive rights to Martinů’s works published by Orbis for countries of the British Commonwealth, the US, Canada, Mexico, the countries of Central and South America to Boosey & Hawkes. In return, Boosey & Hawkes guarantees Orbis the exclusive rights to their editions of Martinů’s music for Czechoslovakia, Poland, Romania, and Bulgaria (property of DILIA archives, copy at IBM, BH 1950-01-01). The “speed” and “willingness” of the Czechoslovak authorities’ response is illustrated by Karel Šebánek’s letter to Martinů’s family in Polička from almost nine months later: “*The contract, which has been stuck at the ministry of information since January /with Boosey & Hawkes, about representation in England and America/ has yet to be approved, but I expect it to be resolved within 14 days, for better or for worse. It is beginning to ‘get to me’.*” (letter from 15 September 1950, CBM, estate of K. Šebánek, no call No.). Three years later Šebánek remarked to Polička: “*I also notified them of the as-yet unresolved contract with Boosey & Hawkes, which has been stuck at the ministry for 3 years.*” (letter from 10 September 1953,

(dopis z 10. září 1953, CBM, pozůstalost K. Šebánka, nesign.). V kontextu těchto událostí se lze nad mnoha dopisy z této korespondence jen hořce pousmát, jelikož veškeré plány, sliby a závazky byly i v následujících letech ignorovány. Za všechny dopisy, které ještě vzbuzují naději, citujme alespoň ten z května 1949: „*Nenech se otrávit a spoehni se na mne ze se nenecham take a ja mam jeste urcitou moc.Doma samozrejme mne zapasuji klidne do petiletky ale ja jsem asi jediný kdo nedostava za to ani halir,tak to musi prestat.*“ (CBM, PBM Kkš 962).

O zhoršující se situaci i strachu z cenzury, která ještě zesílí s nástupem 50. let, vypovídá nedorozumění, k němuž došlo v okamžiku, kdy se Šebánek pravděpodobně snažil „zašifrovaně“ zaslat prostřednictvím Martinů vzkaz Rafaelu Kubelíkovi. Dne 3. prosince Martinů reaguje: „*Dirigenta Kubrafa vubec neznam [...]*“ (CBM, PBM Kkš 972), v následujícím dopise ze 7. ledna 1950 je vše pochopeno: „*S tím krurafekub jsem mluvil a vyridil,ja jsem nekdy hrozne zabedněný a vezme mi to čas než to pochopim ale na konec to pochopim tak je to vse v pořadku.*“ (CBM, PBM Kkš 973). Rafael Kubelík působil do roku 1948 v České filharmonii, poté emigroval do zahraničí a na podzim 1949 debutuje s Boston Symphony Orchestra. Martinů byl s Kubelíkem v kontaktu, o Vánocích 1949 píše rodině do Poličky: „*Byl zde Kubelik, tak byl u nas na obed, a dela zde peknou karieru, moje veci ma na kazdem programu.*“ (CBM, PBM Kr 396).

V posledním dopise z roku 1949 Martinů také vyslovuje obavy o Šebánkovo postavení v Melantrichu: „*A hlavne nech o sobe vedet,po tech zpravach co zde mame ,mam obavy zdali jsi jeste stale riditelem.*“ Martinů chápal, že situace na vyšších pozicích je v Československu více než nestálá, Karel Šebánek

CBM, estate of K. Šebánek, no call No.). With responses such as that, many of the letters in this correspondence make for bitter reading, as all of Martinů's plans and the promises and guarantees he was due were dutifully ignored in the years to come. Some of the more hopeful letters may be exemplified by the one from May 1949: *"Do not be upset and trust me not to give up either and I have some power still. They can write me into their five-year plan all they want back home but I am probably the only one who does not get a penny for it, so it must stop."* (CBM, PBM Kkš 962).

The deteriorating situation and the growing fear of censorship at the turn of the 1950s is illustrated by a misunderstanding that occurred when Šebánek presumably tried to send Martinů a "coded" message meant for Rafael Kubelík. The composer responded on 3 December: *"I do not know the conductor Kubraf at all [...]"* (CBM, PBM Kkš 972), though his belated realisation is confirmed in the subsequent letter from 7 January 1950: *"I spoke with that krurafekub and gave him the message, I am terribly blockheaded sometimes and need a while to work things out but I do in the end so everything is all right."* (CBM, PBM Kkš 973). Rafael Kubelík conducted the Czech Philharmonic until 1948, when he emigrated; he debuted with the Boston Symphony Orchestra in autumn 1949. Martinů was in touch with Kubelík, as mentioned in his letter to Polička from Christmas 1949: *"Kubelik was here, so we had him over for lunch, and he is building himself a nice career; he has my works in all his programmes."* (CBM, PBM Kr 396).

Martinů's last letter from 1949 shows the composer worried for the security of Šebánek's position at Melantrich: *"And mainly send some word of yourself, after the reports I have had here, I am worried whether you are still director."* Martinů understood that the situation surrounding high-profile jobs was rather volatile in

však setrval ve vedení Melantrichu a později Orbisu až do roku 1952. Poté byl až do roku 1954 „uklizen“ na podřadné místo do národního podniku Kniha. Následující mírné uvolnění represí vůči skladateli pomohlo také Karlu Šebánkovi, který byl od roku 1954 zaměstnán v Českém hudebním fondu jako vedoucí výpůjčního oddělení. Těmito událostmi se již bude zabývat druhý svazek této korespondence.

Toto komentované kritické vydání korespondence Bohuslava Martinů Karlu Šebánkovi vychází z edičních zásad a koncepce souborné edice dopisů B. Martinů, jejíž je součástí a v níž byly doposud publikovány svazky Zdeňku Zouharovi (Zouhar, Z. – Zouhar, V., 2008), Miloslavu Burešovi (Zouhar – Coufalová, 2017), Miloši Šafránkovi (Zouhar – Coufalová, 2019a, 2019b), Franku Rybkovi (Honzíková – Zouhar, 2023, 2025) a rodině v Poličce (Synek – Všetická, 2019, 2020, 2021, 2023, a Synek – Žatková, 2024).

Autorka této publikace děkuje Vítu Zouharovi, Jaromíru Synkovi a Gabriele Žatkové za komentáře k textu, Radce Rozkovecové a Lucii Loutocké za jazykové korektury a dále také Lucii Čtvrtilkové, Heleně Jiříčkové a Janu Kubicovi. Poděkování za překlad publikace do anglického jazyka patří Adamu Prentisovi, dále děkujeme Jiřímu Malaníkovi a Cécile Paděra, autorům přepisu a překladu francouzských částí korespondence. Za grafickou podobu přebalu, obalu a vstupních stran děkujeme Davidu Cíglrovi a za technickou podporu Matouši Synkovi.

Dále děkujeme Pavle Juklové a Davidu Junkovi, ředitelům Městského muzea a galerie Polička (Centrum Bohuslava Martinů v Poličce), za zpřístupnění fondů a udělení souhlasu s jejich publikováním. Za pomoc při zpřesňování informací k životu a dílu Bohuslava Martinů děkujeme zejména Monice Holé (CBM) a Martinu Ledvinkovi z Institutu Bohuslava

Czechoslovakia, though Karel Šebánek continued as director of Melantrich and later Orbis until 1952. He was then “hidden away” with an inferior job at Book, National Enterprise until 1954. When the level of hostility towards the composer subsided, Karel Šebánek was able to improve his prospects somewhat and was employed as head of the hire department at the Czech Music Fund from 1954. These events will be covered in full by the second volume of this correspondence.

This annotated critical edition of the Bohuslav Martinů’s correspondence to Karel Šebánek makes use of the editorial principles and conception of the collected edition of the letters of B. Martinů, of which it is a part. The currently published volumes include letters to Zdeněk Zouhar (Zouhar, Z. – Zouhar, V., 2008), to Miloslav Bureš (Zouhar – Coufalová, 2017), to Miloš Šafránek (Zouhar – Coufalová, 2019a, 2019b), to Frank Rybka (Honzíková – Zouhar, 2023, 2025) and to his family in Polička (Synek – Všeticková, 2019, 2020, 2021, 2023, and Synek – Žatková, 2024).

The author of the present publication would like to thank Vít Zouhar, Jaromír Synek, and Gabriela Žatková for all their comments, to Radka Rozkovec and Lucie Loučková for proofreading the text, and to Lucie Čtvrtlíková, Helena Jiříčková, and Jan Kubica. Further thanks go to Adam Prentis for the English translation of this book, to Jiří Malaník and Cécile Paděra for transcribing and translating the French sections of the correspondence, to David Cígler for the graphic design of the jacket, cover, and title pages and to Matouš Synek for technical support.

Our gratitude goes to Pavla Juklová and David Junek, directors of the Municipal Museum and Gallery in Polička (Bohuslav Martinů Centre), for providing access to sources and allowing us to publish them. The verification of specific information regarding the life and works of Bohuslav Martinů was aided by Monika Holá (CBM)

Martinů v Praze a také pracovníkům Archivu bezpečnostních složek Praha, jmenovitě Xenii Penížkové, Janu Geierovi, Anně-Marii Rabové, Heleně Houzarové, Tereze Reegenové, dále Martinu Lundákovi z Vojenského ústředního archivu Praha, Janu Bartákovi z DILIA, Evě Drašarové z Národního archivu Praha, Petru Blažkovi z Ústavu pro studium totalitních režimů, Petru Škardovi z Českého rozhlasu a Heleně Jindrákové z Nadace Českého hudebního fondu.

Srdečně děkujeme Marcele Kožené, Ivo Rohovskému a Lucii Křížkové z obce Měřín za informace k rodině Švecových.

Zvláštní dík patří Jiřímu Šebánkovi, který ze svého soukromého archivu poskytl a zpřístupnil k publikování čtyři dosud neznámé pohlednice a dva korespondenční lístky, jež byly zaslány Bohuslavem Martinů Karlu Šebánkovi v rozmezí let 1929 až 1958.

*Věnováno Jaroslavu Mihulemu
(1. 12. 1930 – 20. 12. 2024)*

and Martin Ledvinka from the Bohuslav Martinů Institute in Prague and by employees of the Security Services Archives in Prague, namely, Xenie Penížková, Jan Geier, Anna-Marie Rabová, Helena Houzarová, Tereza Reegenová, as well as Martin Lundák from the Central Military Archives in Prague, Jan Barták from DILIA, Eva Drašarová from the National Archives Prague, Petr Blažek from the Institute for the Study of Totalitarian Regimes, Petr Škarda from Czech Radio, and Helena Jindráková from the Czech Music Fund Foundation.

We are grateful to Marcela Kožená, Ivo Rohovský, and Lucie Křížková from Měřín for information about the Švec family.

Special thanks go to Jiří Šebánek, who provided and authorised the publication of four previously unknown postcards and two postal cards from his private archives, which had been sent by Bohuslav Martinů to Karel Šebánek in the years 1929 to 1958.

*Dedicated to Jaroslav Mihule
(1. 12. 1930–20. 12. 2024)*

DOPISY

LETTERS

1 [soukromý archiv Jiřího Šebánka, nečísł.]

Pohlednice [PARIS XIV/DEC/²18.XII.1929]

Paris 18/12 1929.

Viděl jsem tu výtisk „Film en miniature“,³ který jak se zdá vyšel už před delší dobou. Doufám že mi zašlete několik autorských výtisků.

S úctou.

B. Martinů

11 bis rue Delambre. Paris 14^e

² Špatně čitelné.

³ Klavírní cyklus *Film en miniature*, H 148, z roku 1925 vydala Hudební matice Umělecké besedy v Praze v roce 1929 (Halb-reich, 2007, s. 405). Jak uvádí Maýrová, Hudební matice žádala 25. března 1929 v dopise adresovaném hudebnímu odboru České akademie věd a umění o příspěvek na vydání skladby: „*Hudební Matice je ochotna cyklus vydati, jestliže bude jeho vydání částečně podpořeno. Kalkulace tohoto díla zní na Kč 4000,- [...]*.“ Finanční podporu ČAVU na vydání více děl získala Hudební matice 17. května 1929, a to ve výši 20 000 Kč, bez konkrétního uvedení cyklu Bohuslava Martinů (Maýrová, 2000, s. 32). Konkrétnější sumu pak zmiňuje sám Martinů v dopise Miloši Šafránkovi z 8. srpna 1929: „*Matice se rozkývala a vydají ten ‚Film‘ pro klavír co tam už leží asi čtyři roky; dostali na to z Akademie 1000 Kč.*“ (CBM, PBM Kmš 711; Zouhar – Coufalová, 2019a, s. 29–30).

1 [private archives of Jiří Šebánek, unnumbered]

Postcard [PARIS XIV/DEC/²18.XII.1929]

Paris 18/12 1929.

I saw a print of “Film en miniature”³ here, which seems to have been published some time ago. I hope you send me several author copies.

Yours respectfully.

B. Martinů

11 bis rue Delambre. Paris 14^e

² Badly legible.

³ The piano cycle *Film en Miniature*, H 148, from 1925 was published by Hudební matice Umělecké besedy in Prague in 1929 (Halbreich, 2007, p. 405). As Maýrová notes, Hudební matice asked for a contribution to publish the composition in a letter to the Music Department of the Czech Academy of Sciences and Arts from 25 March 1929: “*Hudební Matice is willing to publish the cycle if its publication will be partially supported. The work is calculated to the sum of 4,000 crowns [...].*” Hudební matice obtained a total of 20,000 crowns from the Academy on 17 May 1929 for the publication of multiple works, without any specification of Bohuslav Martinů’s cycle (Maýrová, 2000, p. 32). A more specific sum is mentioned by Martinů himself in a letter to Miloš Šafránek from 8 August 1929: “*The Music Foundation has finally got around to something and they will publish the ‘Film’ for piano, which has been lying around there for about four years, they received Kč 1,000 for it from the Academy.*” (CBM, PBM Kmš 711; Zouhar–Coufalová, 2019b, p. 33).

Paris 21⁴/II. 1931.⁵

Milý příteli,
budte tak laskav a nechte mi expedovati co možno
nejdříve partituru „Bagarre“⁶ která je u Vás v komisi
pro Festival v Londýně.⁷ Mám provedení tady začát-
kem března a potřebuji ji do tisku.⁸ Spoléhám na Vás,
potřebuji ji nutně co nejdříve.

⁴ Číslovka špatně čitelná.

⁵ V pravém horním rohu dopisu modré razítko s textem: „Došlo:
23. II. 1931 / Výtčeno: / Čís.“.

⁶ Jedná se o skladbu *La Baggare*, H 155, kterou Martinů dokon-
čuje v květnu 1926 a která byla premiérována 18. listopadu
1927 Sergejem Kusevickým (1874–1951) a Boston Symphony
Orchestra (Halbreich, 2007, s. 255; Programová brožura Boston
Symphony Orchestra pro sezonu 1927–1928, s. 1950, dostupné
z: [https://worldcat.org/digitalarchive/content/server15982.con-
tentdm.oclc.org/BSYMO/PROG/TRUSVolume14/Pub411_1927-
1928_BSO_FriSat_Wk24.pdf](https://worldcat.org/digitalarchive/content/server15982.contentdm.oclc.org/BSYMO/PROG/TRUSVolume14/Pub411_1927-1928_BSO_FriSat_Wk24.pdf)).

⁷ Festival v Londýně Martinů zmiňuje již v dopise rodině do Poličky
ze dne 14. prosince 1930: „*Bagarre zde proveden bude, ten Festi-
val v Londýně je až příští prázdniny: Z Londýna mi psali z legace
abych jim poslal partitury, že se tam orchestr zajímá o moje věci.*“
(CBM, PBM Kr 25; Synek–Všetičková, 2019, s. 118 a 120).
Synek a Všetičková k tomu dále uvádějí: „*Je čtvrtek 15. 1. 1931
dirigoval Václav Talich La Baggare, H 155, na koncertě Royal
Philharmonic Society v Londýně (recenze koncertu, autor pod šif-
rou McN., The Musical Times, č. 1056, 1. 2. 1931, s. 167–168).*“
(Synek–Všetičková, 2019, s. 120).

⁸ Na pařížské provedení skladby *La Baggare*, H 155, poprvé Mar-
tinů upozorňuje rodinu v Poličce již v prosinci 1930 (CBM, PBM
Kr 25). Synek a Všetičková uvádějí: „*Plánované provedení La
Bagarre, H 155, v Paříži BM postupně ve svých dopisech rodině
do Poličky oddaluje od prosince 1930 až po podzim 1931, ani
tehdy však tato skladba v Paříži neoznala (CBM, PBM Kr 637,
25, 29, 32, 45).*“ (Synek–Všetičková, 2019, s. 112).

Paris 21⁴/II. 1931.⁵

Dear friend,

Be so kind as to have the score of “Bagarre”,⁶ which is held by your committee for the Festival in London, dispatched to me expediently.⁷ I have a performance of it here in early March and I need it for the printing.⁸ I am relying on you, I need it without the slightest delay. Regarding “Film en miniature”, which we spoke about, I am informing you that there were five of those empty

⁴ Badly legible numeral.

⁵ The top right corner of the letter is stamped in blue with the words: “Arrived: 23. II. 1931 / Processed: / No.”.

⁶ He is referring to *La Bagarre*, H 155, which he completed in May 1926 and which was premiered on 18 November 1927 by Serge Koussevitzky (1874–1951) and the Boston Symphony Orchestra (Halbreich, 2007, p. 255; Programme brochure of the Boston Symphony Orchestra for the season of 1927–1928, p. 1950, available at: https://worldcat.org/digitalarchive/content/server15982.contentdm.oclc.org/BSYMO/PROG/TRUSVolume14/Pub411_1927-1928_BSO_FriSat_Wk24.pdf).

⁷ Martinů mentions the festival in London in an earlier letter to his family in Polička from 14 December 1930: “*The Bagarre will be performed here, the Festival in London will not be until the next holidays. They wrote to me from the legation in London that I should send them some scores, that an orchestra there is interested in my things.*” (CBM, PBM Kr 25; Synek–Všetičková, 2019, p. 119). Synek and Všetičková provide further context: “*On Thursday 15 January 1931, Václav Talich conducted La Bagarre, H 155, at a concert of the Royal Philharmonic Society in London (Review of the concert, signed by the initials McN., The Musical Times, No. 1056, 1 February 1931, pp. 167–168).*” (Synek–Všetičková, 2019, p. 121).

⁸ Martinů first informed his family in Polička about the Paris performance of *La Bagarre*, H 155, in December 1930 (CBM, PBM Kr 25). Synek and Všetičková state: “*In his letters to Polička, BM repeatedly mentions postponements of the planned performance of La Bagarre, H 155, in Paris from December 1930 to autumn 1931, but it was not performed in Paris even then (CBM, PBM Kr 637, 25, 29, 32, 45).*” (Synek–Všetičková, 2019, p. 113).

Ohledně „Film en miniature“, o němž jsme mluvili, sděluji Vám že těch prázdných obálek⁹ bylo pět, snad byste mi je mohl nějak vynahraditi a poslat současně.

A ještě něco : potřeboval bych tady klavírní výtahy s textem a sice: „Prodanou nevěstu“ „Tajemství a“ „Hubičku“ „Rusalku“ a „Jakobína“ (případně „Lišku bystroušku“)¹⁰ Nemohla by mi je Beseda poslat? Ovšem tak že byste je napsal na můj účet a já bych Vám poslal nějaké svoje věci pro vydání. Obnos není tak velký a snad by se to tímto způsobem dalo arrangerovat bez velkých obtíží a já bych to zde potřeboval, protože ke mně přijde mnoho lidí kteří se o naši hudbu interesují. Napište mi prosím brzo, zdali to půjde.

V případě kladném, prosím zatelefonujte Mojmiru Urbánkovi,¹¹ protože jsem jej žádal dříve, jestli snád náhodou tuto zásilku nevyřídil. Já dosud od něho nemám odpovědi, ačkoliv je tomu delší doba co jsem mu psal; snad se mu to nehodí.¹² V každém případě mu zatelefonujte a převezměte sám tuto záležitost. Kdyby snad byly nějaké obtíže napište mi, ačkoliv

⁹ Mohlo by se jednat o zaslání autorských výtisků klavírního cyklu *Film en miniature*, H 148, o němž skladatel píše Šebánkovi 18. prosince 1929 (pohlednice, soukromý archiv Jiřího Šebánka, nečís.).

¹⁰ Martinů žádá klavírní výtahy slavných českých oper: *Prodané nevěsty*, *Tajemství* a *Hubičky* od Bedřicha Smetany (1824–1884), *Rusalky* a *Jakobína* od Antonína Dvořáka (1841–1904) a případně výtah opery *Příběhy lišky Bystroušky* od Leoše Janáčka (1854–1928).

¹¹ Martinů zasílá pražskému nakladateli Mojmiru Urbánkovi 23. února 1931 dopis, k němuž je přiložena nakladatelská smlouva k blížící se neurčenému *Cyklu dětských písní s klavírním doprovodem*. V rámci bodu 4 této smlouvy Martinů požaduje následující honorář: „Klavírní výtahy: *Prodané nevěsty*, *Tajemství*, *Hubičky*, *Jakobína* a *Rusalky*.“ (soukromý archiv, kopie dostupná v IBM, MU 1931-02-23b).

¹² Dřívější korespondence s Mojmírem Urbánkem v této záležitosti není dochována.

envelopes,⁹ you might compensate for them somehow and send them at the same time.

And another thing : I would avail myself of some vocal scores, namely: “The Bartered Bride” “The Secret and “The Kiss” “Rusalka” and “The Jacobin” (possibly “The Cunning Vixen”)¹⁰ Could the Art Society send them to me? Of course you would set them against my account and I would send you some of my pieces to be published. The sum is not too great and it should be possible to arrange it thus without much hassle and I would need them here because I am visited by many people who take an interest in our music. Please let me know soon if it is possible.

If yes, then please phone Mojmír Urbánek,¹¹ as I already asked him for the same, just in case he already handled the matter. I have yet to receive any response from him, although it is a while since I wrote; perhaps he is too busy.¹² Either way, phone him up and take up the matter yourself. If there are any complications, let me know, though I doubt it. I thank you most sincerely, and please

⁹ He may be referring to the sending of the author copies of the piano cycle *Film en Miniature*, H 148, which the composer mentions to Šebánek on 18 December 1929 (postcard, private archives of Jiří Šebánek, unnumbered).

¹⁰ Martinů is requesting the vocal scores of famous Czech operas: *The Bartered Bride*, *The Secret*, and *The Kiss* by Bedřich Smetana (1824–1884), *Rusalka* and *The Jacobin* by Antonín Dvořák (1841–1904), and presumably *The Cunning Little Vixen* by Leoš Janáček (1854–1928).

¹¹ Martinů sent a letter to the Prague publisher Mojmír Urbánek on 23 February 1931, with an enclosed publishing contract for an unspecified “cycle of children’s songs with piano accompaniment”. In paragraph 4 of the contract, Martinů requests the following remuneration: “Vocal scores: *The Bartered Bride*, *The Secret*, *The Kiss*, *The Jacobin*, and *Rusalka*.” (private archives, copy at IBM, MU 1931-02-23b).

¹² No earlier correspondence with Mojmír Urbánek regarding this matter has been preserved.

nemyslím. Děkuji Vám srdečně a prosím omluvte
mne p. Hippmannovi¹³, kterému napíšu co nejdříve.

III. Kvartett dosud nevyšel.¹⁴

Zdravím Vás srdečně a čekám na Vaši odpověď

Váš

B. Martinů

10. rue Mandar.

Paris 2^e

France

¹³ Hudební skladatel a spisovatel Silvestr Hippmann (1893–1974).
Martinů se s ním krátce nato setkává při jeho návštěvě Paříže
v dubnu 1931, o čemž referuje také rodině do Poličky (CBM,
PBM Kr 39, 40 a 42).

¹⁴ *Smyčcový kvartet č. 3*, H 183, z roku 1929 byl vydán v roce
1931 vydavatelstvím Alphonse Leduc v Paříži (Halbreich, 2007,
s. 363–364).

excuse me to Mr Hippmann,¹³ whom I will write to as soon as possible. Quartet III has not yet been published.¹⁴

With warm regards and awaiting your reply

Your

B. Martinů

10. rue Mandar.

Paris 2^e

France

¹³ Silvestr Hippmann (1893–1974), composer and author. Martinů spoke with him briefly during Hippmann's visit to Paris in April 1931, as he informs his family in Polička (CBM, PBM Kr 39, 40, 42).

¹⁴ *String Quartet No. 3*, H 183, from 1929 was published in 1931 by Alphonse Leduc in Paris (Halbreich, 2007, pp. 363–364).

Paris 15/5¹⁵ 1933.

Milý příteli,

děkuji Vám za Vaše laskavé upozornění a pozornost. Posílám Vám současně přihlášku na dílo B. Bartoka „Slovenské lidové písně“,¹⁶ které budu s radostí odbírat. Ps.¹⁷ Slíbil jsem p. Mikotovi nějakou skladbu pro Edici „Tango“ a posílám současně rekomando, („Blues“)¹⁸ prosím promluve tady s p. Mikotou¹⁹ a zadržte honorář který bych za skladbu dostal na úhradu a vydání jednak díla Bartokova a jednak na oznámení mi dílo Figuše – Bystrého - „1000 slov. písní“ které laskavě pro mne kupte a zašlete, pokud možno brzo.²⁰ Zbytek pro dílo Bartoka bych zaslal později přímo Uměl. Besedě.

¹⁵ Přepisovaná, hůře čitelná číslovka. Dle informací z dopisu i údajů na obálce lze předpokládat, že je to „5“.

¹⁶ Součástí tohoto dopisu je předtištěný dopis z Matice slovenské v Turčianskom Sv. Martine a pražské Hudební matice, který nabízí subskripci třísvazkového vydání *Slovenských ľudových piesní* Bély Bartóka. Na tomto dopise je černým perem rukou Martinů připsáno: „Subskribuji tímto na dílo B. Bartóka „Slovenské ľudové zpěvy“ ve III sv. / B. Martinů / Paris 14/5 1933.“ Dále je zde také rukou Martinů připsána adresa: „B. Martinů. / 172. rue de Vanves. / Paris. 14e / France“.

¹⁷ Špatně čitelné.

¹⁸ Skladba *Blues*, H 176, z roku 1929, která byla věnována tanečnici Lydii Wisiakové (1906–1993), je dnes ztracena (Šafránek, 1961, s. 159; Halbreich, 2007, s. 408).

¹⁹ Václav Mikota (1896–1982) byl v letech 1924–1950 ředitelem Hudební matice Umělecké besedy (Mihule, 2002, s. 559; Černušák – Štědroň – Nováček, 1965, s. 96–97, heslo *Mikota, Václav*).

²⁰ Jedná se o sbírku *Tisíc slovenských písní* Viliama Figuše Bystrého (1875–1937). Jak uvádí J. Mihule, vozil skladatel tuto sbírku s sebou po celý život (Mihule, 2002, s. 201).

Paris 15/5¹⁵ 1933.

Dear friend,

Thank you for kindly notifying me of the matter and for thinking of me. I am sending attached my application for B. Bartok's "Slovak Folk Songs",¹⁶ which I will happily subscribe to. Ps.¹⁷ I promised Mr Mikota a composition for the "Tango" Edition and am sending it concurrently by registered mail, ("Blues")¹⁸ please speak to Mr Mikota¹⁹ here and detain the royalties I would receive for the composition to pay for and send both Bartok's work and the work of Fíguš – Bystrý - "1000 Slov. Songs" which I ask you to kindly procure and dispatch to me, soon if possible.²⁰ I would send the rest for Bartok's work later to the Art Society directly.

¹⁵ Rewritten, badly legible numeral. Based on information in the letter and on the envelope, it may be assumed to be "5".

¹⁶ Enclosed with the letter is a pre-printed letter from Matice slovenská in Turčiansky Sv. Martin and from Hudební matice in Prague, with a subscription offer for the three-volume edition of *Slovak Folk Songs* by Béla Bartók. The letter bears Martinů's inscription in black ink: "*I hereby subscribe to B. Bartók's work 'Slovak Folk Songs' in III vols. / B. Martinů / Paris 14/5 1933.*" Martinů also wrote down his address: „*B. Martinů. / 172. rue de Vanves. / Paris. 14e / France.*“

¹⁷ Badly legible.

¹⁸ *Blues*, H 176, from 1929, which was dedicated to the dancer Lydia Wisiaková (1906–1993), has since been lost (Šafránek, 1961, p. 159; Halbreich, 2007, p. 408).

¹⁹ Václav Mikota (1896–1982) was the director of Hudební matice Umělecké besedy in 1924–1950 (Mihule, 2002, p. 559; Černušák–Štědroň–Nováček, 1965, pp. 96–97, entry "Mikota, Václav").

²⁰ He is referring to the collection *Tisíc slovenských písní* [A Thousand Slovak Songs] by Viliam Fíguš Bystrý (1875–1937). Mihule states that the composer kept this collection with him his whole life (Mihule, 2002, p. 201).

Děkuji Vám srdečně a zdravím
Váš
B. Martinů

172. rue de Vanves.
Paris 14^e

I thank you most sincerely and send my regards

Your

B. Martinů

172. rue de Vanves.

Paris 14^e

Paris 24/11 1934.

Milý příteli,

Partitura i material Half-time je v České Filharmonii zatelefonujte si do archivu (Václavské nám 54.) aby Vám jej zapůjčili a sdělte mi laskavě lístkem zdali Vám bylo potřebné dodáno.²¹ Zaslal jsem na Hudební Matici článek o svoji nové opeře „Hry o Marii“²² Možno-li otiskněte jej v prosincovém čísle aby přišel

²¹ Podobně sděluje Martinů také do Poličky: „2 prosince snad hrájí v Radiu v Praze můj Half time alespoň mne žádali o materiál.“ (CBM, PBM Kr 147; Synek–Všetičková, 2021, s. 242 a 244). Synek a Všetičková dále uvádějí: „Half-time, H 142, zazněl jako první z trojice skladeb uvedených na koncertě orchestru Československého rozhlasu pod vedením Otakara Jeremiáše dne 2. 12. 1934. Koncert přenášela rozhlasová stanice Praha I od 16.45 hodin (Radiojournal, roč. 12, č. 48, 1. 12. 1934, s. VII; Lidové noviny, roč. 42, č. 618, 8. 12. 1934, ranní vydání, s. 14).“ (Synek–Všetičková, 2021, s. 244).

²² Martinů se snažil zajistit svému novému dílu dostatečnou propagaci několika vlastními texty, o nichž se zmiňuje v dopise do Poličky již v srpnu 1934: „Připravuji ještě řadu článků o té opeře aby to bylo všechno dobře připraveno a tak s tím mám stále co dělat.“ (CBM, PBM Kr 137; Synek–Všetičková, 2021, s. 182). Synek a Všetičková uvádějí: „K premiéře opery Hry o Marii, H 236, [...] skutečně připravil BM řadu článků publikovaných v časopise brněnského divadla Divadelní list (Poznámky k cyklu Hry o Marii. Divadelní list, roč. 10, č. 14, 2. 2. 1935, s. 289–294; O divadle středověku. Divadelní list, roč. 10, č. 15, 16. 2. 1935, s. 310–313) a v časopise Tempo: Listy Hudební matice (Hry o Marii. K brněnské premiéře. Tempo: Listy Hudební matice, roč. 14, č. 5–6, únor 1935, s. 141–151).“ (Synek–Všetičková, 2021, s. 182). Miloš Šafránek v knize Divadlo Bohuslava Martinů dále uvádí nepublikovaný Martinův text ke Hrámu o Marii, H 236, z roku 1934 a také několik dalších textů k tomuto dílu (Šafránek, 1979, s. 183–224).

Paris 24/11 1934.

Dear friend,

The score and materials for Half-time are with the Czech Philharmonic, phone up the archives (Václavské nám 54.) to have them lend them to you and kindly inform me by note whether the required items were delivered.²¹ I sent an article about my new opera “The Plays of Mary” to Hudební Matice²² If you can, publish it in the December issue so it arrives before the premiere

²¹ Martinů writes in a similar vein to Polička: “On 2 December they should play my Half-time in the Radio in Prague at least they requested the materials from me.” (CBM, PBM Kr 147; Synek–Všetičková, 2021, p. 245). Synek and Všetičková note: “Half-time, H 142, was the first of three works performed at a concert of the orchestra of Czechoslovak Radio conducted by Otakar Jeremáš on 2 December 1934. The concert was broadcast by the Prague I radio station from 4.45 p.m. (Radiojournal, Vol. 12, No. 48, 1 December 1934, p. VII; Lidové noviny, Vol. 42, No. 618, 8 December 1934, morning edition, p. 14).” (Synek–Všetičková, 2021, p. 245).

²² Martinů endeavoured to promote his new work with several of his own texts as well, which he mentions in a letter to Polička from August 1934: “I am preparing a series of articles about the opera so it is all nice and ready and so I am not finished with it yet.” (CBM, PBM Kr 137; Synek–Všetičková, 2021, p. 183). Synek and Všetičková state: “BM did in fact prepare a series of articles for the premiere of The Plays of Mary, H 236, [...] which were published in the Brno theatre’s magazine Divadelní list (“Poznámky k cyklu Hry o Marii” [Notes on the Cycle The Plays of Mary]. Divadelní list, Vol. 10, No. 14, 2 February 1935, pp. 289–294; “O divadle středověku” [On Medieval Theatre]. Divadelní list, Vol. 10, No. 15, 16 February 1935, pp. 310–313) and in Tempo: Listy Hudební matice (“Hry o Marii. K brněnské premiéře” [The Plays of Mary. On the Brno Premiere]. Tempo: Listy Hudební matice, Vol. 14, Nos. 5–6, February 1935, pp. 141–151).” (Synek–Všetičková, 2021, p. 183). In Divadlo Bohuslava Martinů, Miloš Šafránek also mentions an unpublished text by Martinů on The Plays of Mary, H 236, from 1934 and several other texts on this work (Šafránek, 1979, pp. 183–224).

před premierou jež bude v Brně.²³ Prosím otiskněte rovněž některá provedení. v Lyoně . radio - Sonatina pro 2 housle a klavír.²⁴, Sextett v Pitsfield (U.S.A.)²⁵ II. Quartett, - Radio Hilversum , – Huizen, Amsterdam (kvartett Waleson)²⁶

²³ Opera *Hry o Marii*, H 236, byla premiérována 23. února 1935 v Národním divadle v Brně (Halbreich, 2007, s. 154; Synek–Všetičková, 2021, s. 46; *Lidové noviny*, roč. 43, č. 94, 21. 2. 1935, s. 9; *Lidové noviny*, roč. 43, č. 100, 24. 2. 1935, s. 9; *Moravský deník*, roč. 30, č. 46, 23. 2. 1935, s. 3).

²⁴ Rozhlasový přenos *Sonatiny pro dvoje housle a klavír*, H 198, kterou Martinů komponuje v Paříži v roce 1930 a je premiérována The Sonata Players v Londýně v roce 1931, se nepodařilo dohledat. I když se jedná o určitý časový odstup, mohl by mít Martinů na mysli velmi úspěšnou premiéru své *Sonáty pro dvoje housle a klavír*, H 213, která byla v únoru 1934 poprvé uvedena v Londýně, taktéž v podání The Sonata Players (Halbreich, 2007, s. 351). O této premiéře informuje Martinů na přelomu února a března 1934 také rodinu v Poličce: „[...] *premiéra mojí sonáty pro 2 housle a klavír byla v Londýně, dostal jsem dopis, měla velký úspěch a byl přítomen ministr Jan Masaryk, který prý byl velmi spokojen.*“ (CBM, PBM Kr 125; Synek–Všetičková, 2021, s. 102).

²⁵ Martinů *Smyčcový sextet*, H 224, byl premiérován v dubnu 1933 ve Washingtonu a dedikován Elizabeth Sprague-Coolidge (1864–1953). K dalšímu americkému provedení tohoto díla doplňují Synek a Všetičková: „*V srpnu se Martinů z dopisu americké klavíristky a mecenášky Elizabeth Sprague Coolidge dozvídá o dalším provedení Smyčcového sextetu, H 224, ve Spojených státech amerických. Na berkshirském festivalu komorní hudby v Pittsfieldu v září roku 1934 skladba zazněla v podání Krollova sexteta, tedy stejného souboru, který tuto skladbu o rok dříve (25. 4. 1933) ve Washingtonu premiéroval.*“ (Synek–Všetičková, 2021, s. 28 a 30).

²⁶ K tomuto přenosu *Smyčcového kvartetu* č. 2, H 150, z roku 1925 Synek a Všetičková uvádějí: „*V pátek 23. 11. 1934 vysílala nizozemská rozhlasová stanice Hilversum Smyčcový kvartet č. 2, H 150, v podání Waleson Quartet [...].*“ (Synek–Všetičková, 2021, s. 44).

that will be in Brno.²³ Please also publish some of the performances. in Lyon . radio – Sonatina for 2 Violins and Piano.,²⁴ Sextet in Pittsfield (U.S.A.)²⁵ Quartet II, – Radio Hilversum , – Huizen, Amsterdam (Waleson Quartet)²⁶

²³ The opera *The Plays of Mary*, H 236, was premiered at the National Theatre in Brno on 23 February 1935 (Halbreich, 2007, p. 154; Synek–Všetičková, 2021, p. 47; *Lidové noviny*, Vol. 43, No. 94, 21 February 1935, p. 9; *Lidové noviny*, Vol. 43, No. 100, 24 February 1935, p. 9; *Moravský deník*, Vol. 30, No. 46, 23 February 1935, p. 3).

²⁴ The radio broadcast could not be found. Martinů composed *Sonatina for Two Violins and Piano*, H 198, in 1930; it was premiered by The Sonata Players in London in 1931. Although there is a bit of a gap, Martinů might have meant the very successful premiere of *Sonata for Two Violins and Piano*, H 213, which was introduced to the public in London in February 1934, also by The Sonata Players (Halbreich, 2007, p. 351). Martinů informed his family in Polička of the event at the turn of February and March 1934: “*The premiere of my sonata for 2 violins and piano was in London, I received a letter, it was a great success, and attended by Minister Jan Masaryk, who was apparently highly satisfied.*” (CBM, PBM Kr 125; Synek–Všetičková, 2021, p. 103).

²⁵ Martinů’s *String Sextet*, H 224, was premiered in Washington, D.C., in April 1933 and dedicated to Elizabeth Sprague-Coolidge (1864–1953). Synek and Všetičková comment on further American performances of the work: “*In August Martinů was informed of another performance of String Sextet, H 224, in the US in a letter from the American pianist and patron of the arts Elizabeth Sprague Coolidge. The composition was presented at the Berkshire Festival of Chamber Music in Pittsfield in September 1934 by the Kroll Sextet – the same ensemble that had premiered the work a year earlier (on 25 April 1933) in Washington, D.C.*” (Synek–Všetičková, 2021, p. 31).

²⁶ Synek and Všetičková note regarding this broadcast of *String Quartet No. 2*, H 150, from 1925: “*On Friday 23 November 1934, the Dutch radio station Hilversum broadcast String Quartet No. 2, H 150, by the Waleson Quartet [...].*” (Synek–Všetičková, 2021, p. 45).

Rapsodie - Radio Paris²⁷, Invence pro orchestre, festival v Benátkách²⁸, nové smyčcové Trio bude v Paříži v koncertě Triton²⁹, nová opera Hry o Marii premiera v Brně³⁰, čelový koncert bude v saisoně ve Filadelfii, ve Strasbourgu, a v Paříži³¹, Sonata pro 2 housle a kl. v Londýně³², a Cambridge.

Byl jsem rovněž jmenován členem komitě spolku Triton v Paříži.³³

²⁷ Po několika změnách termínů pařížského uvedení *La Rhapsodie*, H 171, zazněla skladba 16. prosince 1934 v rámci odhalení památníku padlým českým vojákům ve Francii během první světové války. Slavnostní ceremoniál byl přenášen rozhlasovou stanicí Radio Paris (Synek–Všetičková, 2021, s. 204; Halbreich, 2007, s. 256; korespondence s rodinou v Poličce, CBM, PBM Kr 141, 143–145, 147 a 148).

²⁸ *Inventions*, H 234, které Martinů komponuje v Paříži v lednu 1934, byly premiérovány na Biennale di Venezia 8. září 1934 pod taktovkou Oresteia Piccardiho (1880–1970) (Halbreich, 2007, s. 258). O uvedení této skladby a problémech se zasláním partitury se Martinů opakovaně zmiňuje v korespondenci s rodinou v Poličce (CBM, PBM Kr 123, 124, 129, 134–140), ale také v korespondenci se samotným festivalem (vlastník Biennale di Venezia, kopie dostupné v IBM, BV 1934-02-12, BV 1934-02-19, BV 1934-07-10a, BV 1934-07-10b, BV 1934-07-11).

²⁹ *Smyčcové trio* č. 2, H 238, Martinů komponuje na podzim 1934 a premiérováno bylo 15. února 1935 v rámci pařížských Concerts du Triton (Halbreich, 2007, s. 358).

³⁰ Viz výše.

³¹ O uvedení *Koncertu pro violoncello a orchestr* č. 1, H 196 I, ve Štrasburku informuje skladatel rodinu v Poličce v dopise z 26. dubna 1935: „*Je Strasbourgu hráli v Radiu mu "j čelový koncert, poslouchali jsme.*“ (CBM, PBM Kr 156; Synek–Všetičková, 2021, s. 316). Stejně uvedení tohoto díla Andréem Huvelinem Martinů zmiňuje také v dopise adresovaném nakladatelství Schott v Mainzu ze 7. května 1935 (vlastník Staatsbibliothek Berlin, kopie dostupná v IBM, SM 1935-05-07). Uvedení ve Filadelfii zmiňuje Martinů pouze jako plánované, a to v dopise do Poličky z 22. září 1934 (CBM, PBM Kr 141).

³² *Sonata pro dvoje housle a klavír*, H 213, z roku 1932 byla premiérována 20. února 1934 v Londýně (Halbreich, 2007, s. 351; CBM, PBM Kr 125 a 126). Uvedení v Cambridge se nepodařilo dohledat.

³³ O den dříve Martinů děkuje Pierru Ferroudovi (1900–1936) za zprávu, že byl přijat jako člen výboru spolku Triton, což

Rhapsody – Radio Paris²⁷, Inventions for orchestre, the festival in Venice²⁸, the new string Trio will be in Paris at the Triton concert²⁹, the new opera The Plays of Mary premiered in Brno³⁰, the cello concerto this saison in Philadelphia, in Strasbourg, and in Paris³¹, Sonata for 2 Violins and P. in London³² and Cambridge.

I was also appointed a member of the committee of the Triton society in Paris.³³

²⁷ After several postponements *Rhapsody*, H 171, was performed in Paris on 16 December 1934 during the ceremonial unveiling of a monument to Czechoslovak soldiers who fell in France during World War I. The ceremony was broadcast by Radio Paris (Synek – Všečková, 2021, p. 205; Halbreich, 2007, p. 256; letters to his family in Polička, CBM, PBM Kr 141, 143–145, 147 and 148).

²⁸ *Inventions*, H 234, which Martinů composed in Paris in January 1934, was premiered at the Biennale di Venezia on 8 September 1934 under the baton of Oreste Piccardi (1880–1970) (Halbreich, 2007, p. 258). Martinů repeatedly writes of this performance of the composition and related troubles with the sending of the score in letters to his family in Polička (CBM, PBM Kr 123, 124, 129, 134–140), as well as to the festival organisers (property of Biennale di Venezia, copies at IBM, BV 1934-02-12, BV 1934-02-19, BV 1934-07-10a, BV 1934-07-10b, BV 1934-07-11).

²⁹ *String Trio No. 2*, H 238, was composed by Martinů in autumn 1934 and premiered at the Concerts du Triton in Paris on 15 February 1935 (Halbreich, 2007, p. 358).

³⁰ See above.

³¹ The composer informs his family in Polička of the Strasbourg performance of *Concerto for Violoncello and Orchestra No. 1*, H 196 I, in a letter from 26 April 1935: “*They played my cello concerto in the Radio in Strasbourg, we were tuned in.*” (CBM, PBM Kr 156; Synek – Všečková, 2021, p. 317). Martinů also mentions this performance of the work by André Huvelin in a letter to Schott in Mainz from 7 May 1935 (property of Staatsbibliothek zu Berlin, copy at IBM, SM 1935-05-07). Martinů only mentions plans to have the work performed in Philadelphia in a letter to Polička from 22 September 1934 (CBM, PBM Kr 141).

³² *Sonata for Two Violins and Piano*, H 213, from 1932 was premiered in London on 20 February 1934 (Halbreich, 2007, p. 351; CBM, PBM Kr 125 and 126). The suggested performance in Cambridge could not be found.

³³ A day earlier Martinů thanked Pierre Ferroud (1900–1936) for informing him he had been accepted as a member of the committee of the music society Triton, which he was pleased to accept

Zasílám Vám současně seznam kompozic³⁴ a zdravím
Vás co nejsrdečněji, na shledanou brzo v Praze
Váš

B. Martinů

(Sdělte mi laskavě kdy článek v *Tempu*³⁵ vyjde, a pošlete mi výtisk.)

s potěšením přijímá (dopis z 23. listopadu 1934, pozůstalost P. Ferrouda, kopie dostupná v IBM, Fer 1934-11-23).

³⁴ S největší pravděpodobností se jedná o soupis skladeb B. Martinů, který je dochován v pozůstalosti Karla Šebánka a uložen v CBM pod signaturou PBM, Na 14.

³⁵ Viz výše v tomto dopise.

I am also enclosing a list of compositions³⁴ and give you my warmest regards, see you soon in Prague

Your

B. Martinů

(Kindly inform me when the article in *Tempo*³⁵ will be published, and send me a copy.)

(letter from 23 November 1934, estate of P. Ferroud, copy at IBM, Fer 1934-11-23).

³⁴ He is most likely referring to the list of Martinů's compositions that has been preserved in the estate of Karel Šebánek and is housed in CBM under call No. PBM, Na 14.

³⁵ See earlier in this letter.

[Polička 14. 2. 1935]³⁶

Milý příteli,

posílám Vám článek i foto do Pestrého Týdne.³⁷ Doufám že budu mít do soboty nějaké snímky na lyžích ve sportovním dresu, byl bych rád kdyby to šlo umístit, a bylo by to lepší než foto a nebo případně s foto. Pošlu Vám je okamžitě, při 26% pod nulou,³⁸ doufám že je budete mít v sobotu nejdéle v pondělí.³⁹

Děkuji Vám za nově objevené skladby, sám jsem také přišel na nové. P. Štěpánovi pošlu seznam v několika

³⁶ Datace připsána tužkou cizí rukou.

³⁷ Jedná se o interview Karla Šebánka, které vyšlo v časopise *Pestrý týden* pod titulem Nová opera B. Martinů. Rozhovor s hudebním skladatelem Bohuslavem Martinů před premiérou jeho opery *Hry o Marii* (*Pestrý týden*, roč. 10, č. 9, 2. 3. 1935, s. 9).

³⁸ Tuto zprávu potvrzuje také časopis *Jitřenka*, který zveřejňuje vždy v polovině měsíce přehled počasí za měsíc předchozí. Nejnižší teplota za měsíc únor je uvedena 11. února 1935, kdy bylo „ve stínu“ naměřeno $-26,3^{\circ}\text{C}$ (*Jitřenka*, roč. LIV, 1935, č. 6, s. 93).

³⁹ Zmiňovaná sportovní fotografie v článku uveřejněna nebyla, pouze oficiální portrétní foto B. Martinů (srov. *Pestrý týden*, roč. 10, č. 9, 2. 3. 1935, s. 9).

[Polička 14 February 1935]³⁶

Dear friend,

I am sending you the article and photograph for *Pestrý Týden*.³⁷ I hope I will have some shots on skis in sports-wear by Saturday, I would be glad if they could be used, and they would be better than the photo or possibly with the photo. I will send them to you straight away, at 26% below zero,³⁸ I hope you will receive them on Saturday or on Monday at the latest —³⁹

Thank you for the newly discovered compositions, I have found some new ones myself. I will send Mr Štěpán the

³⁶ Dating added in pencil in an unknown hand.

³⁷ He is referring to an interview with Karel Šebánek that was published in the magazine *Pestrý týden* under the headline “Nová opera B. Martinů. Rozhovor s hudebním skladatelem Bohuslavem Martinů před premiérou jeho opery *Hry o Marii*” [New Opera by B. Martinů. Interview with the composer Bohuslav Martinů before the premiere of his opera *The Plays of Mary*] (*Pestrý týden*, Vol. 10, No. 9, 2 March 1935, p. 9).

³⁸ This claim is confirmed by the local magazine *Jitřenka*, which would publish a regular monthly review of the previous month’s weather. The lowest temperature in February is listed as being from 11 February 1935, when -26.3°C was measured “*in the shade*” (*Jitřenka*, Vol. 54, 1935, No. 6, p. 93).

³⁹ The sporting photograph in question was not published with the article, which only used an official portrait photo of Martinů (see *Pestrý týden*, Vol. 10, No. 9, 2 March 1935, p. 9).

dnech.⁴⁰ Od neděle jsem v Brně – Zemské Divadlo.⁴¹
Srdečně Vás zdravím
Váš
B. Martinů

⁴⁰ Václav Štěpán (1889–1944), český muzikolog, skladatel a publicista. Miloš Šafránek k tomuto seznamu uvádí: „*Jiný takový seznam (35 skladeb), nepřesný a neúplný poslal Martinů r. 1935 Dr. F. Štěpánovi pro Dodatky Ottova slovníku naučného* [...]“ (Šafránek, 1961, s. 341). Václav Štěpán je pak pod zkratkou „J.Št.“ uveden jako autor hesla *Bohuslav Martinů*, které je součástí *Dodatek Ottova slovníku naučného*. Heslo obsahuje krátký životopis skladatele a seznam významných skladeb s jejich krátkou charakteristikou (*Ottův slovník naučný nové doby – Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému*, 1. sv. 4. díl. Praha: Novina, tiskařské a vydavatelské podniky, zapsané spol. s r. o. v Praze II, 1936, s. 77–78).

⁴¹ Martinů se zdržuje v Brně kvůli premiéře své opery *Hry o Marii*, H 236, k níž došlo 23. února 1935 (Halbreich, 2007, s. 153–154; Synek–Všetičková, 2021, s. 46; *Lidové noviny*, roč. 43, č. 94, 21. 2. 1935, s. 9; *Lidové noviny*, roč. 43, č. 100, 24. 2. 1935, s. 9; *Moravský deník*, roč. 30, č. 46, 23. 2. 1935, s. 3).

list in a few days time.⁴⁰ I am in Brno from Sunday – the Regional Theatre.⁴¹

Warm regards

Your

B. Martinů

⁴⁰ Václav Štěpán (1889–1944), Czech musicologist, composer, and journalist. Miloš Šafránek has the following comment about the list: “Another such list (35 compositions), inaccurate and incomplete, was sent by Martinů in 1935 to Dr V. Štěpán for the Supplements to Otto’s *Encyclopaedia* [...]” (Šafránek, 1961, p. 341). Václav Štěpán is listed as the author (under the initials “V. Št.”) of the entry for “Bohuslav Martinů” in the supplements to the extensive Czech Otto’s *Encyclopaedia*. The entry comprises a short biography of the composer and a list of major works with brief characterisations (*Ottův slovník naučný nové doby – Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému* [Otto’s *Encyclopaedia* of the Modern Age – Supplements to the Large Otto’s *Encyclopaedia*], Vol. 1, Part 4. Praha: Novina, tiskařské a vydavatelské podniky, zapsané spol. s r. o. v Praze II, 1936, pp. 77–78).

⁴¹ Martinů was in Brno for the premiere of his opera *The Plays of Mary*, H 236, on 23 February 1935 (Halbreich, 2007, pp. 153–154; Synek–Všetičková, 2021, p. 47; *Lidové noviny*, Vol. 43, No. 94, 21 February 1935, p. 9; *Lidové noviny*, Vol. 43, No. 100, 24 February 1935, p. 9; *Moravský deník*, Vol. 30, No. 46, 23 February 1935, p. 3).

Polička . 15/II. [1935]

Milý příteli,

posílám Vám ještě to foto na lyžích v Poličce 26° pod nulou.⁴² Budou-li moci to uveřejniti, byl bych rád, když ne tak mi ji schovejte.⁴³

Ten článek upravte dle potřeby, může se něco škrtnout.⁴⁴

Srdečně

Vás

B. Martinů

(Prominte mi ten pomačkaný papír, nemám nic při ruce..

⁴² Tuto zprávu potvrzuje také časopis *Jitřenka*, který zveřejňuje vždy v polovině měsíce přehled počasí za měsíc předchozí. Nejnižší teplota za měsíc únor je uvedena 11. února 1935, kdy bylo „ve stínu“ naměřeno $-26,3^{\circ}\text{C}$ (*Jitřenka*, roč. LIV, 1935, č. 6, s. 93).

⁴³ Tuto sportovní fotografii zmiňuje Martinů již v předchozím dopise Šebánkovi, v článku však uveřejněna nebyla, je zde pouze oficiální portrétní foto B. Martinů (*Pestrý týden*, roč. 10, č. 9, 2. 3. 1935, s. 9). Celá série zinních fotek, a to jak s rodinou, tak včetně fotografií Bohuslava a Charlotte Martinů na lyžích, je dochována v CBM. S největší pravděpodobností jsou zde tyto snímky chybně datovány až na prosinec 1935 (CBM, PBM Fbm 91–96).

⁴⁴ Jedná se o interview Karla Šebánka, které vyšlo v časopise *Pestrý týden* pod titulem Nová opera B. Martinů. Rozhovor s hudebním skladatelem Bohuslavem Martinů před premiérou jeho opery Hry o Marii (*Pestrý týden*, roč. 10, č. 9, 2. 3. 1935, s. 9).

Polička . 15/II. [1935]

Dear friend,

I am sending you that photo on skis in Polička at 26° below zero.⁴² I would be glad if they could publish it, if not then keep it safe for me.⁴³

Adjust the article as you see fit, some parts can be cut out.⁴⁴

Sincerely

Your

B. Martinů

(Sorry for the crumpled paper, I have nothing else at hand..

⁴² This claim is confirmed by the local magazine *Jitřenka*, which would publish a regular monthly review of the previous month's weather. The lowest temperature in February is listed as being from 11 February 1935, when -26.3 °C was measured "in the shade" (*Jitřenka*, Vol. 54, 1935, No. 6, p. 93).

⁴³ Martinů mentions this sporting photograph in the previous letter, but it was not published with the article, which only used an official portrait photo of Martinů (*Pestrý týden*, Vol. 10, No. 9, 2 March 1935, p. 9). The complete series of winter photographs, both with his family and on skis with Charlotte Martinů, has been preserved in CBM. The dating of photographs in the archives is most likely erroneous, as they are recorded as being from December 1935 (CBM, PBM Fbm 91-96).

⁴⁴ He is referring to an interview with Karel Šebánek that was published in the magazine *Pestrý týden* under the headline "Nová opera B. Martinů. Rozhovor s hudebním skladatelem Bohuslavem Martinů před premiérou jeho opery Hry o Marii" [New Opera by B. Martinů. Interview with the composer Bohuslav Martinů before the premiere of his opera The Plays of Mary] (*Pestrý týden*, Vol. 10, No. 9, 2 March 1935, p. 9).

[Paříž, 26. 6. 1935]

Milý příteli,

děkuji Vám srdečně za zprávy i za lístky. Co se týče těch trií, existují dvě, jedno „Concertino“ trio (klavír) a orchestr a pak „Trio (klavír) a orchestr.“⁴⁶ „Ty písně jsou „Kouzelné noci“.“⁴⁷ Ten článek prof. Heřmana by mi přišel velmi vhod tak prosím vás s ním promluvte.⁴⁸ Děkuji.

Srdečně Váš.

B. Martinů

⁴⁵ Špatně čitelné.

⁴⁶ Jedná se o *Concertino pro klavírní trio a smyčcový orchestr*, H 232, ze srpna 1933 a *Koncert pro klavírní trio s orchestrem*, H 231, které Martinů komponuje na Velikonoce roku 1933 (Halbreich, 2007, s. 321–323).

⁴⁷ Jedná se o tři písně s orchestrem, které pod titulem *Kouzelné noci*, H 119, skládá Martinů v roce 1918 (Halbreich, 2007, s. 484).

⁴⁸ Jaký text má na mysli, se nepodařilo dohledat.

7 [private archives of Jiří Šebánek, unnumbered]

Postcard [PARIS XIV/ORLEANS⁴⁵/26/2^H35/JUIN/35]

[Paris, 26 JUNE 1935]

Dear friend,

Thank you kindly for the messages as well as the tickets. Regarding those trios, there are two of them, one a “Concertino” trio (piano) with orchestra and then a “Trio (piano) with orchestra.”⁴⁶ “The songs are “Magic Nights”.”⁴⁷ That article by Prof. Heřman would be very handy so please talk to him.⁴⁸ Thank you.

Sincerely yours.

B. Martinů

⁴⁵ Badly legible.

⁴⁶ He is referring to *Concertino for Piano Trio and String Orchestra*, H 232, from August 1933 and *Concerto for Piano Trio and String Orchestra*, H 231, which Martinů during Easter 1933 (Halbreich, 2007, pp. 321–323).

⁴⁷ He is referring to three songs with orchestra, which he composed in 1918 and titled *Magic Nights*, H 119 (Halbreich, 2007, p. 484).

⁴⁸ The text in question could not be determined.

Paris 4/8. 1935.

Milý příteli,

děkuji Vám srdečně za zprávy které mi zasíláte. Prosím Vás napište mi laskavě na jakou adresu se musí zadávat o cenu B. Smetany pro Prahu? Někam jsem založil ty ustržky z novin a chci se o cenu rozhodně ucházet.⁵⁰ Co se týče p. Hellera⁵¹, je to velký

⁴⁹ Razítko je hůře čitelné.

⁵⁰ Vyhlášení ceny Jubilejní nadace Bedřicha Smetany bylo avizováno již na jaře 1934, a to v *Lidových novinách* a v *Tempu: Listech Hudební matice*, soutěž byla pak oficiálně vyhlášena až v lednu 1935. Synek a Všeticková k tomu upřesňují: „*Již na jaře 1934 oznamovala Jubilejní nadace Bedřicha Smetany v Brně, že [...] bude k jubileu 50 let brněnského Národního divadla vypsána cena na operní dílo se zadací lhůtou do 31. 8. 1935* (Lidové noviny, roč. 42, č. 153, 25. 3. 1934, ranní vydání, s. 10; Tempo: Listy Hudební matice, roč. 13, č. 8, duben 1934, s. 304). *Soutěž byla oficiálně vyhlášena 6. 1. 1935, soutěžilo se o ceny 8 000 Kč a 5 000 Kč* (Lidové noviny, roč. 43, č. 9, 6. 1. 1935, ranní vydání, s. 9; Tempo: Listy Hudební matice, roč. 14, č. 5–6, únor 1935, s. 182.“ (Synek–Všeticková, 2021, s. 266 a 268). Martinů vidí v této ceně naději na vylepšení své nepříliš dobré finanční situace, v září 1934 píše domů: „*Kdybych tak přece jenom mohl urvat tu cenu za operu pro příští rok bylo by to dobré, ale budou na to asi vážní konkurenti, přes to je možno že se mi to podaří, budu si to muset až budu v Brně trochu zařídit.*“ (CBM, PBM Kr 141; Synek–Všeticková, 2021, s. 206). To se nakonec podaří a skladateli je za operu *Hry o Marii* uděleno první místo s peněžní odměnou 8 000 Kčs.

⁵¹ Dirigent Adolf Heller (1901–1954) byl v letech 1932–1939 šéfem olomoucké opery.

Paris 4/8. 1935.

Dear friend,

Thank you kindly for the messages you send me. Please let me know what address I must apply to for the B. Smetana prize for Prague? I misplaced those newspaper cuttings but I certainly want to vie for the prize.⁵⁰ Regarding Mr Heller,⁵¹

⁴⁹ Badly legible postmark.

⁵⁰ The Bedřich Smetana Jubilee Foundation prize was already heralded in spring 1934 in *Lidové noviny* and *Tempo: Listy Hudební matice*, though the official announcement was not released until January 1935. Synek and Všeticková provide further context to the announcement of this prize of the Bedřich Smetana Jubilee Foundation: “As early as spring 1934, the Bedřich Smetana Jubilee Foundation in Brno informed that [...] a competition for an operatic work will be announced for the jubilee 50 years of the Brno National Theatre’ with a deadline of 31 August 1935 (*Lidové noviny*, Vol. 42, No. 153, 25 March 1934, morning edition, p. 10; *Tempo: Listy Hudební matice*, Vol. 13, No. 8, April 1934, p. 304). The competition was officially announced on 6 January 1935, with the two prizes offered to the sum of 8,000 and 5,000 crowns (*Lidové noviny*, Vol. 43, No. 9, 6 January 1935, morning edition, p. 9; *Tempo: Listy Hudební matice*, Vol. 14, Nos. 5–6, February 1935, p. 182).” (Synek–Všeticková, 2021, pp. 267 and 269). Martinů set his hopes on the prize as a means of improving his very meagre financial situation; in a letter to his family from September 1934 he writes: “If I could only grab that prize for the opera next year it would be fine, but it appears there will be some serious competition, even so it might work out, I will have to see to it a bit when in Brno.” (CBM, PBM Kr 141; Synek–Všeticková, 2021, p. 207). His efforts were rewarded as Martinů won first prize and the sum of 8,000 crowns for his opera *The Plays of Mary*.

⁵¹ The conductor Adolf Heller (1901–1954) was head of the Olomouc opera in 1932–1939.

slibovač,⁵² ale neradím mu dělati ty „Slzy nože“⁵³, mohli by ho vypovědět za to z Olomouce.⁵⁴ Ale snad by si mohl požádat Pražské Radio (po premiéře v Praze ovšem) aby mu dovolili provést tu novou malou operu „Hlas lesa“ kterou jsem napsal pro Radio s V. Nezvalem.⁵⁵

Budete-li mítí chvíli volnou napište mi co se mluví v Praze o místě po Sukovi na konservatoři a kdo si na to brousí zuby.⁵⁶

Přeji Vám pěkné prázdniny a jsem se srdečnými pozdravy

Váš B. Martinů

⁵² Martinů také v pozdějších letech v korespondenci zmiňuje nerozhodnost Adolfa Hellera ohledně uvedení některých kompozic v Olomouci, v červnu 1937 píše Šebánkovi: „[...] on [Heller] také stále mění dispoice, nejprve chtěl *Divadlo za branou*‘ načez si to rozmyslel a chtěl *Marie*‘ pak zase *Hlas lesa*‘ a *Veselohru*‘ a pak zase *Marie*‘ Teď když už mu oznámili že *Marie*‘ jsou volné tak zase chce dělat *Veselohru*‘ a *Alexandre*‘ který má vlastně být proveden zde, protože je to objednávka.“ (CBM, PBM Kkš 907).

⁵³ Martinů opera *Slzy nože*, H 169, z března 1928 byla premiérována až 22. října 1969 v Národním divadle v Brně (Březina, 1999, s. 34; Halbreich, 2007, s. 145).

⁵⁴ Martinů pravděpodobně naráží na problémy s libretem opery *Slzy nože*, H 169, k čemuž Aleš Březina uvádí: „*Původně plánovaná premiéra na festivalu soudobé hudby v Baden-Badenu v roce 1928 ztroskotala na námitkách k textu, který šokoval i avantgardní porotu (Burkard, Haas a Hindemith). Ta ale neměla žádné námitky vůči hudbě a objednala si u Martinů jako náhradu orchestrální skladbu, nezávislou na hudbě Slz nože.*“ (Březina, 1999, s. 34).

⁵⁵ Martinů rozhlasová opera *Hlas lesa*, H 243, na libreto Vítězslava Nezvala (1900–1958) byla premiérována 6. října 1935 rozhlasovou stanicí Praha (Halbreich, 2007, s. 158; *Lidové noviny*, roč. 43, č. 503, 8. 10. 1935, s. 9). V olomouckém divadle bylo toto dílo nakonec uvedeno až v roce 1986 v režii Jiřího Glogara (*Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů*, 2000, s. 310).

⁵⁶ Martinů měl vážný zájem o místo profesora skladby na mistrovské škole Pražské konzervatoře po zesnulém Josefu Sukovi (1874–1935) a opakovaně žádá K. Šebánka, aby mu zjistil podrobnosti ke konkurzu na tuto pozici.

he is a big promise-maker,⁵² but I advise him not to do those “Tears of the Knife”,⁵³ they could oust him from Olomouc because of it.⁵⁴ But he might ask the Prague Radio (after the premiere in Prague of course) to allow him to perform that new small opera “The Voice of the Forest” that I wrote for the Radio with V. Nezval.⁵⁵

If you have a moment to spare let me know what talk there is in Prague about Suk’s old post at the conservatoire and who is eyeing it up for themselves.⁵⁶

I wish you a lovely time in the holidays and remain with warm regards

Your B. Martinů

⁵² Martinů also mentions Adolf Heller’s indecisiveness with regard to which works to produce in Olomouc in his later correspondence; in a letter to Šebánek from June 1937 he writes: “[...] he [Heller] also keeps shifting the parameters, first he wanted ‘Theatre Behind the Gate’, then he changed tack and asked for the ‘Marys’, then ‘Voice of the Forest’ and the ‘Comedy’ and then the ‘Marys’ again. Now when they informed him that the ‘Marys’ are available he wants to do the ‘Comedy’ and ‘Alexandre’ which is to be performed here because it is a commission.” (CBM, PBM Kkš 907).

⁵³ Martinů’s opera *Tears of the Knife*, H 169, from March 1928 was premiered at the National Theatre in Brno on 22 October 1969 (Březina, 1999, p. 34; Halbreich, 2007, p. 145).

⁵⁴ Martinů is probably alluding to troubles with the libretto of *Tears of the Knife*, H 169, to which Aleš Březina notes: “The originally planned premiere at the festival of contemporary music in Baden-Baden in 1928 was called off due to objections to the text, which shocked even the avant-garde jury (Burkard, Haas, and Hindemith). However, the jury had no such objections to the music itself and commissioned an orchestral work from Martinů as a substitute, independent of *Tears of the Knife*.” (Březina, 1999, p. 34).

⁵⁵ Martinů’s radio opera *The Voice of the Forest*, H 243, with a libretto by Vítězslav Nezval (1900–1958) was premiered by the Prague radio station on 6 October 1935 (Halbreich, 2007, p. 158; *Lidové noviny*, Vol. 43, No. 503, 8 October 1935, p. 9). The Olomouc theatre did not stage the work until 1986, under the direction of Jiří Glogar (*Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů* [Czech Theatres: An Encyclopaedia of Acting Companies], 2000, p. 310).

⁵⁶ Martinů was seriously interested in the professorship vacated by the deceased Josef Suk (1874–1935) at the Master School of the Prague Conservatoire, and he repeatedly asked Šebánek to inquire about the details of the application process.

Paris 6/9 1935.

Milý příteli,

děkuji Vám srdečně za zprávy ohledně konservatoře, (mistrovské školy po Sukovi) a prosím Vás znovu věnujte tomu pozornost a informujte mne o tom kdyby se něco dělo, vy jste ve středu a máte rychlé zprávy, kdežto já se o všem dozvím až když je už pozdě. Samozřejmě že se budu ucházet o místo po Sukovi,⁵⁷ udělal jsem již sám některé zásahy a měl bych určité chance, i vzhledem k tomu že určité důležité osobnosti by mě raději viděly se vrátit do Čech,⁵⁸ beztoho mi to už dávno se vyčítá jak se odcizuji, což je samozřejmě omyl a rovněž samozřejmě bych raději zůstal zde. Ale vážně uvažováno byla by to

⁵⁷ Svůj zájem o místo profesora skladby na mistrovské škole Pražské konzervatoře po zesnulém Josefu Sukovi (1874–1935) zmiňuje v předchozím dopise Šebánkovi (CBM, PBM Kkš 899).

⁵⁸ Jak důležité bylo pro Martinů získání tohoto místa, dokazuje jeho bohatá korespondence v této záležitosti s různými adresáty, mj. s Rudolfem Fírkušným (IBM, Fir 1935-05-07 a Fir 1935-06-30), Otakarem Šourkem (vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, Šou 1935-09-26 a 1935-10-02), Stanislavem Novákem (CBM, PBM Ksn 694, 695, 697), Josefem Schieszlem (vlastník ČMH, kopie dostupné v IBM, SchJ 1935-07-12, 1935-09-21, 1935-09-13, 1935-10-08a, 1935-10-13, 1935-11-03, 1935-05-04, 1935-11-09 a 1935-12-04), Václavem Talichem (vlastník Muzeum Českého krasu Beroun, kopie dostupná v IBM, Tal 1935-05-06), Václavem Štěpánem (IBM, ŠtěVá 1935-10-05 a 1935-11-01) a v neposlední řadě v korespondenci s rodinou v Poličce (CBM, PBM Kr 163, 166, 169–172). Dále se toto téma vyskytuje v související korespondenci, například Josefa Schieszla se Zdeňkem Wirthem (vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, SchJ 1935-10-04), také J. Schieszla s Janem Krčmářem z Ministerstva školství a národní osvěty ČSR (vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, SchJ 1935-06-25, 1935-06-06b) nebo J. Schieszla s Karlem Hoffmeisterem (vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, SchJ 1936-01-11c) a s Janem Branbergerem (vlastník ČMH, kopie dostupné v IBM, SchJ 1936-01-11b a SchJ 1936-01-28).

Paris 6/9 1935.

Dear friend,

I thank you kindly for your information about the conservatoire, (Suk's place at the master school) and please take note of it again and let me know if anything happens, you receive news quickly at the centre, whereas I find everything out when it is too late. Of course I will apply for Suk's old post,⁵⁷ I have already taken some measures and should have a certain chance, also because certain important figures would rather see me return to Bohemia,⁵⁸ indeed it has long been held against me that I am estranging myself, which is wrong of course and also of course I would prefer to stay here. But seriously considered it would be folly to let slip such a post if there is a chance to obtain it. Also seeing how the situation is

⁵⁷ Martinů writes of his interest in the professorship vacated by the deceased Josef Suk (1874–1935) at the Master School of the Prague Conservatoire in his previous letter to Šebánek (CBM, PBM Kkš 899).

⁵⁸ The effort that Martinů put into obtaining the post is documented by his rich correspondence on the topic with various addressees, including Rudolf Firkušný (IBM, Fir 1935-05-07 a Fir 1935-06-30), Otakar Šourek (property of ČMH, copies at IBM, Šou 1935-09-26 and 1935-10-02), Stanislav Novák (CBM, PBM Ksn 694, 695, 697), Josef Schieszl (property of ČMH, copies at IBM, SchJ 1935-07-12, 1935-09-21, 1935-09-13, 1935-10-08a, 1935-10-13, 1935-11-03, 1935-05-04, 1935-11-09, 1935-12-04), Václav Talich (property of Museum of the Bohemian Karst in Beroun, copy at IBM, Tal 1935-05-06), Václav Štěpán (IBM, ŠtěVá 1935-10-05 and 1935-11-01), and last but not least his family in Polička (CBM, PBM Kr 163, 166, 169–172). The topic also appears in related correspondence, such as from Josef Schieszl to Zdeněk Wirth (property of ČMH, copy at IBM, SchJ 1935-10-04), also from Schieszl to Jan Krémář of the Czechoslovak Ministry of Education and National Enlightenment (property of ČMH, copies at IBM, SchJ 1935-06-25, 1935-06-06b), or from Schieszl to Karel Hoffmeister (property of ČMH, copy at IBM, SchJ 1936-01-11c) or to Jan Branberger (property of ČMH, copies at IBM, SchJ 1936-01-11b and SchJ 1936-01-28).

lehkomyslnost si nechat ujít takové místo je-li možnost jej dostat. Také vzhledem jak se utváří situace je to asi jediné východisko a konečně myslím že by byl čas abych se vrátil do Prahy a trochu zatřepal s tím celým systémem který u nás panuje a většině lidem už je příliš zřejmý. Psal jsem také Stáňovi Novákovi, (z Filcky)⁵⁹ ale ten jestli jej znáte je příliš líný na psaní a když se konečně rozhoupe tak už je vše dávno pryč.

Podle mých zpráv byl pro mne vážný konkurent jen jeden a sice Ostrčil. Teď už chudák konkurovat nebude, ani už to nebudou trhat, moc mě jeho úmrtí dojal.⁶⁰ Co se týče dalších, jistě že boj bude tuhý, to se dá čekat ale přes to myslím že mám velké chance. Co se týče upozornění v novinách, nemyslím že by to bylo dobré, spíše bych považoval za lepší nepřímo informovat profesory mistr. školy, kteří v tom budou mít rozhodující slovo. Dr.⁶¹ Štěpán⁶² by mohl asi mnoho dělati. Talich⁶³ bude samozřejmě pro mne a myslím i České kvartetto⁶⁴. Nevím jak se bude tvářit

⁵⁹ Martinův přítel Stanislav Novák (1890–1945) byl od roku 1913 členem České filharmonie, v letech 1917–1936 koncertním mistrem tohoto orchestru.

⁶⁰ Český hudební skladatel Otakar Ostrčil (*1879) umírá 20. srpna 1935 v Praze.

⁶¹ Špatně čitelné.

⁶² Také na Václava Štěpána se Martinů obrací v dopise ze dne 10. října 1935 s prosbou o intervenci při konkurzu na místo na mistrovské škole Pražské konzervatoře (IBM, ŠtěVá 1935-10-05).

⁶³ Dirigent Václav Talich (1883–1961) byl přítelem Bohuslava Martinů a propagátorem jeho díla a od roku 1932 také profesorem mistrovské školy Pražské konzervatoře (Černušák – Štědroň – Nováček, 1965, s. 751).

⁶⁴ České kvarteto oficiálně ukončilo svou činnost 4. prosince 1933 koncertem k oslavě 60. narozenin svého člena, houslisty Josefa Suka. Violista Českého kvarteta Jiří Herold (nar. 1875) umírá v listopadu 1934, po něm v květnu 1935 také Josef Suk. Martinů zde tedy zmíněnými členy Českého kvarteta myslí houslistu Karla Hoffmanna (1872–1936) a violoncellistu Ladislava Zelenku (1881–1957), kteří byli oba profesory mistrovské školy Pražské

developing it is probably the only way out and finally I think it would be time to return to Prague and shake up that whole system which governs back home and which most people are now well aware of. I also wrote to Stáňa Novák, (from the Philly)⁵⁹ but if you know him he is too lazy to write and when he finally gets round to it everything is long gone.

According to my reports I only had one serious contender, namely Ostrčil. The poor man cannot compete any more, nor will they be splitting it, his death touched me greatly.⁶⁰ As far as others are concerned, the fight will be tough no doubt, it is to be expected but even so I think my chances are big. With regard to an announcement in the newspapers, I do not think it would be good, I would consider it better to indirectly inform the professors of the mast. school, who will have the decisive say in the matter. Dr⁶¹ Štěpán⁶² could do much I think. Talich⁶³ will support me of course and the Bohemian Quartet⁶⁴ too

⁵⁹ Martinů's friend Stanislav Novák (1890–1945) was a member of the Czech Philharmonic from 1913 and served as concertmaster of that orchestra in 1917–1936.

⁶⁰ The Czech composer Otakar Ostrčil (born 1879) died in Prague on 20 August 1935.

⁶¹ Badly legible.

⁶² Martinů also wrote to Václav Štěpán on 10 October 1935 with a plea to intervene on his behalf during the selection process for the post at the Master School of the Prague Conservatoire (IBM, ŠtěVá 1935-10-05).

⁶³ The conductor Václav Talich (1883–1961) was a friend of Martinů, a promoter of his oeuvre, and from 1932 also a professor at the Master School of the Prague Conservatoire (Černušák–Štědroň–Nováček, 1965, p. 751).

⁶⁴ The Bohemian Quartet officially concluded its activities on 4 December 1933 with a concert celebrating the 60th birthday of its member, the violinist Josef Suk. The Bohemian Quartet's violist Jirí Herold (born 1875) died in November 1934, followed by Josef Suk in May 1935. Thus Martinů is referring to the remaining members of the Bohemian Quartet, the violinist Karel Hoffmann (1872–1936) and the cellist Ladislav Zelenka (1881–1957), who were both tenured professors of the Master School of the Prague Conservatoire

Hoffmeister⁶⁵ a Novák⁶⁶ a nevím kdo je ještě v tom sboru. (Kurz⁶⁷ bude asi pro mne.)⁶⁸ Rozhodně myslím raději nezasvěcovati do toho nikoho kdo v tom nemá dost co rozhodovat, to by se rychle mohly na mě najít chyby, nemyslíte? V každém případě Vás prosím a děkuji Vám srdečně, kdyby se něco dělo závažného a můžete-li, nejste-li engagován třeba jinak, sdělte mi co nejrychleji abych mohl i na dálku udělat protitah. Ostatně se zjevím v Praze nejdéle v prosinci,⁶⁹ doufám že se to potáhne a že se nic nestane do té doby a tak bych osobně potom mohl zakročit. (Je ovšem možno že se nachysta na 28 říjen??) Kdybyste

konzervatoře (Černušák – Štědroň – Nováček, 1963, s. 206, 426, 450–451; Černušák – Štědroň – Nováček, 1965, s. 641, 978–979).

⁶⁵ Klavírista Karel Hoffmeister (1868–1952) byl ve školním roce 1935/1936 zvolen rektorem mistrovské školy Pražské konzervatoře (Černušák – Štědroň – Nováček, 1963, s. 451).

⁶⁶ Zde má Martinů na mysli skladatele a klavíristu Vítězslava Nováka (1870–1949), který byl v letech 1909–1940 pedagogem mistrovské školy Pražské konzervatoře (Černušák – Štědroň – Nováček, 1965, s. 195). Synek a Všeticková upřesňují události podzimu 1934 následovně: „*Začátkem října vzbudila pozornost pražských kulturních kruhů, ale i pozornost Bohuslava Martinů a jeho příbuzných v Poličce informace o rezignaci Josefa Suka na pozici rektora mistrovské školy pražské konzervatoře. Důvodem tohoto Sukova protestu byl trvale nevstřícný postoj Ministerstva školství a národní osvěty ČSR k pražské konzervatoři a nelegitimní vměšování do jejích vnitřních záležitostí. Díky jednání členů profesorského sboru v čele s Vítězslavem Novákem s ministrem školství a národní osvěty Janem Krčmářem se vypjatá situace zanedlouho zklidnila a Josef Suk byl v nové volbě znovu potvrzen do rektorského úřadu.*“ (Synek – Všeticková, 2021, s. 34).

⁶⁷ Český klavírista Vilém Kurz (1872–1945) byl v letech 1920–1940 profesorem mistrovské školy Pražské konzervatoře (Černušák – Štědroň – Nováček, 1963, s. 793).

⁶⁸ Martinů v dopisech různým adresátům spekuluje o tom, kdo by mu mohl být nakloněn. Již v červnu 1935 píše rodině do Poličky: „*Já mám na svojí straně několik profesorů z konservatoře. Talich bude pro mne, Kurz, Hoffman Zelenka a Hoffmeister asi také.*“ (CBM, PBM Kr 161; Synek – Všeticková, 2021, s. 352 a 354).

⁶⁹ Martinů přijíždí do Prahy 15. prosince 1935 (Mihule, 2017, s. 531).

I think. I do not know what Hoffmeister⁶⁵ and Novák⁶⁶ will think nor whoever else is part of the faculty. (Kurz⁶⁷ will probably be on my side.)⁶⁸ I certainly think it is better not to confide in anyone who does not have enough of a say in the matter, or I might quickly be found wanting, don't you think? Either way I ask you and thank you sincerely, if anything momentous was afoot and if you can, if you are not engaged otherwise, inform me most expeditiously so I might make a countermove from afar. Anyway I will appear in Prague in December at the latest,⁶⁹ I hope it will stretch on and nothing will happen until then and so I could then intervene

(Černušák–Štědroň–Nováček, 1963, pp. 206, 426, 450–451; Černušák–Štědroň–Nováček, 1965, pp. 641, 978–979).

⁶⁵ The pianist Karel Hoffmeister (1868–1952) was elected Rector of the Master School of the Prague Conservatoire for the academic year of 1935/1936 (Černušák–Štědroň–Nováček 1963, p. 451).

⁶⁶ Martinů is referring to the composer and pianist Vítězslav Novák (1870–1949), who taught at the Master School of the Prague Conservatoire in 1909–1940 (Černušák–Štědroň–Nováček, 1965, p. 195). Synek and Všeticková describe the events of autumn 1934 in greater detail: “*In early October the Prague culture scene – alongside Bohuslav Martinů and his relatives in Polička – was alerted to the resignation of Josef Suk on the post of Rector of the Master School of the Prague Conservatoire. Suk made the decision to protest lasting problems in how the Czechoslovak Ministry of Education and National Enlightenment approached the Prague Conservatoire and the former body’s illegitimate interference in the school’s internal affairs. Negotiations between members of the teaching staff headed by Vítězslav Novák and Minister of Education and National Enlightenment Jan Krčmář managed to resolve the tense situation, and Josef Suk was then re-elected to his office.*” (Synek–Všeticková, 2021, p. 35).

⁶⁷ The Czech pianist Vilém Kurz (1872–1945) was a professor of the Master School of the Prague Conservatoire in 1920–1940 (Černušák–Štědroň–Nováček 1963, p. 793).

⁶⁸ Martinů speculates about his potential supporters in letters to various addressees. Already in June 1935 he writes to his family in Polička: “*I am backed by several professors from the conservatoire. Talich will be on my side, Kurz, Hoffman, Zelenka and Hoffmeister as well I think.*” (CBM, PBM Kr 161; Synek–Všeticková, 2021, pp. 353 and 355).

⁶⁹ Martinů arrived in Prague on 15 December 1935 (Mihule, 2017, p. 531).

se dozvěděl kdo hlavně v tom bude rozhodovat, tedy tu proceduru, mohl bych lehčeji zapůsobit na rozličných místech (min. zahraničí, ministr školství nebo kancelář presidenta.) (To ovšem zůstane mezi námi).⁷⁰ Srdečně Vás zdravím
Váš B. Martinů

⁷⁰ Situace na mistrovské škole Pražské konzervatoře byla napjatá již od podzimu 1934, kdy z pozice rektora odstoupil Josef Suk. Ten byl po následujících jednáních nakonec ve funkci potvrzen, ale v květnu 1935 umírá, čímž by se mohla otevřít cesta pro Bohuslava Martinů, který měl o toto místo velký zájem. „*Po dlouhých jednáních a odkladech byl nakonec na podzim roku 1936 na uvolněné místo profesora skladby na mistrovské škole pražské konzervatoře jmenován hudební skladatel Jaroslav Křička.*“ (Syněk–Všetičková, 2021, s. 34 a 36).

in person. (Though it is possible it might be ready for 28 October??) If you found out who will mainly decide the matter, that is the procedure, I could more easily apply myself to various places (the foreign min., education minister, or the president's office.) (But this will stay between the two of us).⁷⁰ Warm regards
Your B. Martinů

⁷⁰ The situation at the Master School of the Prague Conservatoire had been tense since autumn 1934, when Josef Suk resigned as rector. Although he was re-elected to his office after subsequent negotiations, he died in May 1935, which opened the way for Bohuslav Martinů, who was very interested in the post. *“After lengthy negotiations and delays, in autumn 1936 the vacant post of Professor of Composition at the Master School of the Prague Conservatoire was awarded to the composer Jaroslav Křička.”* (Synek–Všetičková, 2021, p. 37).